

T.C.
YALOVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**TÜRKİYE'DE 1990'DAN GÜNÜMÜZE GENÇ
İŞSİZLİĞİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN
EKONOMETRİK ANALİZİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Abdurrahman KESKİN

Enstitü Anabilim Dalı: Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri
Enstitü Bilim Dalı: Sosyal Politika

Tez Danışmanı: Prof.Dr. Elif YÜKSEL OKTAY

HAZİRAN-2017

T.C.
YALOVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**TÜRKİYE’DE 1990’DAN GÜNÜMÜZE GENÇ
İŞSİZLİĞİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN
EKONOMETRİK ANALİZİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Abdurrahman KESKİN(147205015)

Enstitü Anabilim Dalı: Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri
Enstitü Bilim Dalı: Sosyal Politika

Bu tez 20/06/2017 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.

Prof.Dr. Elif YÜKSEL OKTAY

Doç.Dr. Hacı Yunus TAŞ

Yrd. Doç.Dr. Erol MUZIR

Jüri Başkanı

- Kabul
 Red
 Düzeltme

Jüri Üyesi

- Kabul
 Red
 Düzeltme

Jüri Üyesi

- Kabul
 Red
 Düzeltme

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Abdurrahman Keskin

06.06.2017

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın hazırlanmasında ve yüksek lisans eğitimimde desteğini hiçbir zaman benden esirgemeyen tez danışmanım Prof.Dr. Elif YÜKSEL OKTAY'a, manevi desteklerini esirgemeyen Doç.Dr. Muharrem ES, Doç.Dr. Ersin KAVİ, Prof.Dr. Musa ŞAHİN, Yrd.Doç.Dr. Recep YILDIZ ve Prof.Dr. Ayşe TANSEL ÇETİN'e teşekkürü bir borç bilirim.

Öğrenim hayatım boyunca desteğini hiç esirgemeyen aileme ve tez süreci boyunca bana destek veren Abdulkadir KESKİN'e teşekkür ederim. Ayrıca bana yüksek lisans imkânı sağlayan devletim Türkiye Cumhuriyeti'ne minnetlerimi sunarım.

Abdurrahman Keskin

06.06.2017

BEYAN	iii
ÖNSÖZ	iv
KISALTMALAR LİSTESİ	viii
TABLolar LİSTESİ	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ	x
ÖZET	xi
SUMMARY	xii
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1: KAVRAMSAL ÇERÇEVE	4
1.1. İşsizlik Kavramı	4
1.1.1. İşsizlik Türleri	5
1.1.1.1. Açık işsizlik	6
1.1.1.2. Gizli İşsizlik	8
1.1.1.3. Sürekli Durgunluk	9
1.2. Genç Kavramı	9
1.3. Genç İşgücü	11
1.4. Genç İşsizliği	12
1.4.1. Genç İşsizliğini Ortaya Çıkaran Faktörler	13
1.4.1.1. Toplam Talep Yetersizliği	15
1.4.1.2. Ekonomik Durgunluk ve Krizler	16
1.4.1.3. Demografik Yapı ve Etnik Kökene İlişkin Ayrımcılık	17
1.4.1.4. İşgücü Piyasası Politikalarının Yetersizliği	18
1.4.1.5. Eğitim Sistemlerinin Yetersizliği	19
1.4.1.6. Ücret Politikaları ve Asgari Ücret Uygulaması	20
1.4.1.7. Okuldan İş Piyasasına Geçişteki Aksaklıklar	21
1.4.1.8. Gençlerin İş Tecrübesinin Olmaması	22
1.4.2. Genç İşsizliğinin Sonuçları	22
1.4.2.1. Ekonomik Sonuçlar	23
1.4.2.2. Sosyal Sonuçlar	24
1.4.2.3. Psikolojik Sonuçlar	25
1.5. Sosyal Politika Kavramı	25

BÖLÜM 2: 1990'DAN GÜNÜMÜZE TÜRKİYE'DE GENÇ İŞSİZLİĞİ VE GENÇ İŞSİZLİĞİYLE MÜCADELEYE YÖNELİK UYGULANAN SOSYAL POLİTİKALAR	28
2.1. Türkiye'de Genç İşsizliğin Boyutları	28
2.1.1. Türkiye'de Cinsiyet ve Yaş Gruplarına Dağılımına Göre Genç İşsizliği	33
2.1.2. Türkiye'de Eğitim Durumuna Göre Genç İşsizliği	36
2.1.3. Türkiye'de Kırsal-Kentsel Genç İşsizliği	38
2.2. Türkiye'de Genç İşsizliğin Nedenleri	39
2.2.1. Ekonomik Krizler	39
2.2.2. Eğitim Sistemi ve İşgücü Piyasası Arasında Uyumsuzluk	40
2.2.3. İşgücü Piyasalarının Yapısı	42
2.2.4. İşgücü Piyasasında Bilgi Noksanlığı ve İş Arama	43
2.3. 1990'dan Sonra Türkiye'de Genç İşsizliğini Önlemeye Yönelik Uygulanan Sosyal Politikalar.....	45
2.3.1. Beş Yıllık Kalkınma Planlarında Genç İşsizliği	46
2.3.1.1. Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı	46
2.3.1.2. Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı	47
2.3.1.3. Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı	47
2.3.1.4. Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı	48
2.3.1.5. Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı	49
2.3.2. Genç İşsizliğini Önlemeye Yönelik Aktif İşgücü Piyasası Politikaları	51
2.3.2.1. Ücret ve İstihdam Sübvansiyonları	51
2.3.2.2. Doğrudan Kamu İstihdam Yaratma Programları	52
2.3.2.3. İşgücü Piyasasına Yönelik Eğitim Programları	53
2.3.2.3.1. İşbaşı Eğitim Programları	54
2.3.2.3.1. Mesleki Eğitim Programları	55
2.3.2.4. Girişimciliğin Desteklenmesi ve Teşvikler	57
2.3.2.5. İş ve Meslek Danışmanlığı Hizmeti	58
2.3.2.6. Milli İstihdam Seferberliğinde Genç İstihdamı Teşvikleri	60
BÖLÜM 3: MAKRO EKONOMİK VE DEMOGRAFİK DEĞİŞİMLERİN GENÇ İŞSİZLİĞİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNİN EKONOMETRİK ANALİZİ: 2002 ÖNCESİ VE SONRASINA İLİŞKİN MUKAYESELİ AMPİRİK BİR ARAŞTIRMA	62

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi	62
3.2. Araştırmanın Evreni, Örneklem Seçimi, Kullanılacak Değişkenler ve Verilerin Toplanması	63
3.3. Araştırma Hipotezleri ve Varsayımları	68
3.4. Metodoloji ve Kullanılan Ekonometrik Teknikler	66
3.5. Ampirik Bulgular	68
3.5.1. Doğrusallık Ve Durağanlık Testleri	72
3.5.2. Korelasyon İstatistikleri	73
3.5.3. Eşbütünleşme, Nedensellik ve Varyans Ayrıştırması Analizi Sonuçları	75
3.5.3.1. Genç İşsizlik Oranı – Asgari Ücret Analiz Sonuçları	75
3.5.3.2. Genç İşsizlik Oranı – Büyüme Oranı Analiz Sonuçları	80
3.5.3.3. Genç İşsizlik Oranı – Dış Ticaret Performansı Analiz Sonuçları	87
3.5.3.4. Genç İşsizlik Oranı – Enflasyon Analiz Sonuçları	94
3.5.3.5. Genç İşsizlik Oranı – Gayri Safi Yurtiçi Hasıla Analiz Sonuçları	99
3.5.3.6. Genç İşsizlik Oranı – Nüfus Artış Oranı Analiz Sonuçları	105
3.5.4. Ampirik Bulgulara İlişkin Genel Değerlendirme	111
SONUÇ	113
KAYNAKÇA	117
EKLER	125
ÖZGEÇMİŞ	139

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AU	: Asgari Ücret Değişim Oranı
BM	: Birleşmiş Milletler
BUYO	: Reel GSYİH Büyüme Oranı
ÇGSB	: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
DTP	: İhracatın İthalatı Karşılama Oranı
ENF	: Enflasyon (GSYİH Deflatörü)
EUROSTAT	: Avrupa İstatistik Ofisi
GIO	: Genç İşsizlik Oranı
GSB	: Gençlik ve Spor Bakanlığı
GSYİH	: Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
ILO	: Uluslararası Çalışma Örgütü
İGKO	: İşgücüne Katılım Oranı
İŞKUR	: Türkiye İş Kurumu
KOBİ	: Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler
KOSGEB	: Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
LNGSYİH	: Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (Doğal Logaritma Dönüşümlü)
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
NAO	: Nüfus Artış Oranı
OECD	: İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Örgütü
SGK	: Sosyal Güvenlik Kurumu
TL	: Türk Lirası
TOBB	: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
UNEM	: Uzmanlaşmış Meslek Edinme Merkezleri
vd.	: ve diğerleri

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Genç İşsizlik Oranlarının Yüksek Olmasının Sebepleri	14
Tablo 2: Asgari Ücretin Genç İşsizliğine Etkisini Araştıran Bazı Çalışmalar	20
Tablo 3: Dünya’da İşsizlik Oranları (%)	28
Tablo 4: Dünya’da Genç İşsizlik Oranları (%)	29
Tablo 5: Dünya’da İşsizlik ve Genç İşsizliği (Milyon)	30
Tablo 6: Türkiye’deki İşgücü Piyasasının Genel Durumu	31
Tablo 7: Türkiye’de Genç İşsizliği (%)	32
Tablo 8: Yaş Gruplarına Göre Genç İşsizlik Oranı (%)	33
Tablo 9: Cinsiyete Göre İşgücüne Katılma Oranları ve Genç İşsizliği (%)	35
Tablo 10: Eğitim Durumuna Göre Genç İşgücü (%)	37
Tablo 11: Türkiye’de Yerleşim Durumuna Göre Gençlerin İşsizlik Durumları (%)	39
Tablo 12: Yıllara Göre İşbaşı Eğitim Programına Katılan Genç Sayısı	55
Tablo 13: Yıllara Göre İŞKUR’un Düzenlediği Mesleki Eğitime Kurslarına Katılan Genç Sayısı	57
Tablo 14: Kapsanan Değişkenler	64
Tablo 15: Anlık Gözlem Değerlerine Dayalı Serilerin Tanımlayıcı İstatistikleri	68
Tablo 16: Ramsey RESET Testi Sonuçları	72
Tablo 17: ADF Durağanlık Testi Özet Sonuçları	73
Tablo 18: Seviye Değerlerine Dayalı Serilere Ait Kolerasyon Katsayıları	74
Tablo 19: Birinci Fark Değerlerine Dayalı Serilere Ait Kolerasyon Katsayıları	74
Tablo 20: GIO-AU Eşbütünleşme Ön Model Sonuçları	75
Tablo 21: GIO-AU Engle-Granger Hata Terimleri Durağanlık Testi Sonuçları	76
Tablo 22: GIO-AU Engle-Granger Nihai Model	77
Tablo 23: GIO-AU Engle-Granger Etkileşimli Nihai Model	77
Tablo 24: DGIO-DAU Nedensellik Testi Sonuçları	79
Tablo 25: DGIO-DAU Varyans Ayrıştırması Sonuçları	80
Tablo 26: GIO-BUYO Engle-Granger Öncül Regresyon Modeli Ve Hata Terimleri Durağanlık Testi Sonuçları	81
Tablo 27: GIO-BUYO Uygun Gecikme Uzunluğu Sonuçları	82
Tablo 28: Uygun Eşbütünleşme Model Formatı Seçimi	82
Tablo 29: GIO-BUYO Eşbütünleşme Model Sonuçları	83
Tablo 30: GIO-BUYO Etkileşimli Johansen Eşbütünleşme Modeli Sonuçları	84
Tablo 31: DGIO-DBUYO Nedensellik Testi Sonuçları	85

Tablo 32: DGIO-DBUYO Varyans Ayırıştırması Sonuçları	86
Tablo 33: GIO-DTP Engle-Granger Öncül Regresyon Modeli ve Varsayım Testleri ..	87
Tablo 34: GIO-DTP Uygun Gecikme Uzunluğu Analiz Sonuçları	88
Tablo 35: GIO-DTP Uygun Eşbütünleşme Model Formatı Seçimi	89
Tablo 36: GIO-DTP Eşbütünleşme Model Sonuçları	90
Tablo 37: GIO-DTP Etkileşimli Johansen Eşbütünleşme Modeli Sonuçları	91
Tablo 38: DGIO-DDTP Nedensellik Testi Sonuçları	92
Tablo 39: DGIO-DDTP Varyans Ayırıştırma Analizi Sonuçları	93
Tablo 40: GIO-ENF Engle-Granger Öncül Regresyon Modeli	94
Tablo 41: GIO-ENF Engle-Granger Nihai Eşbütünleşme Modeli	95
Tablo 42: GIO-ENF Etkileşimli Johansen Eşbütünleşme Modeli Sonuçları	97
Tablo 43: GIO-ENF Granger Nedensellik Testi Sonuçları	98
Tablo 44: DGIO-DENF Varyans Ayırıştırma Analizi Sonuçları	99
Tablo 45: GIO-LNGSYİH Engle-Granger Öncül Regresyon Modeli	100
Tablo 46: GIO-LNGSYİH Uygun Gecikme Uzunluğu Analiz Sonuçları	101
Tablo 47: GIO-LNGSYİH Uygun Eşbütünleşme Model Formatı Seçimi	102
Tablo 48: GIO-LNGSYİH Johansen Eşbütünleşme Modeli Sonuçları	103
Tablo 49: GIO-LNGSYİH Granger Nedensellik Testi Sonuçları	104
Tablo 50: DGIO-DLNGSYİH Varyans Ayırıştırma Analizi Sonuçları	105
Tablo 51: GIO-NAO Engle-Granger Öncül Regresyon Modeli	105
Tablo 52: GIO-NAO Uygun Gecikme Uzunluğu Analiz Sonuçları	107
Tablo 53: GIO-NAO Uygun Eşbütünleşme Model Formatı Seçimi	107
Tablo 54: GIO-NAO Johansen Eşbütünleşme Analiz Sonuçları	108
Tablo 55: GIO-NAO Granger Nedensellik Testi Sonuçları	109
Tablo 56: DGIO-DNAO Varyans Ayırıştırma Analizi Sonuçları	110

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: İşsizlik Türleri	6
Şekil 2: GIO ve AU Serpilme Diyagramı	69
Şekil 3: GIO ve BUYO Serpilme Diyagramı	70
Şekil 4: GIO ve DTP Serpilme Diyagramı	70
Şekil 5: GIO ve ENF Serpilme Diyagramı	71
Şekil 6: GIO ve LNGSYİH Serpilme Diyagramı	71
Şekil 7: GIO ve NAO Serpilme Diyagramı	72

Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tez Özeti

Tezin Başlığı: Türkiye’de 1990’dan Günümüze Genç İşsizliğini Etkileyen Faktörlerin Ekonometrik Analizi

Tezin Yazarı: Abdurrahman KESKİN **Danışman:** Prof.Dr. Elif YÜKSEL OKTAY

Kabul Tarihi: 20.06.2017 **Sayfa Sayısı:** XII (Ön Kısım)+124(Tez)+
15 (Ekler)

Ana Bilim Dalı: Çalışma Ekonomisi ve Endüstri ilişkileri

Bilim Dalı: Sosyal Politika

Genç işsizlik sorunu, günümüzde tüm ülkelerin ekonomik, sosyal ve toplumsal sorunları arasında ilk sıralarda yer almaktadır. Dünyada olduğu gibi Türkiye’deki genç işsizliği, küreselleşmenin oluşturduğu etkiyle birlikte 1990 yılından itibaren hızlı bir şekilde artmıştır. Türkiye’de nüfusun büyük çoğunluğunu oluşturan gençlerin işsizlik sorununun çözülmediği takdirde bu sorunun uzun vadede ciddi sorunlar ortaya çıkartacağı açıktır. Genç işsizliğinin, Türkiye’de son 15 yılda yaşanan ekonomik ilerlemelere rağmen artış göstermesi genç işsizliğinin azaltılmasının sadece ekonomik büyümeye bağlı olmadığını göstermiş ve genç işsizlikle mücadelede istihdam politikalarının önemi ortaya çıkmıştır.

Bu çalışmanın birinci bölümünde öncelikle literatürde çeşitli şekillerde tanımlanan ve tanımları ülkeden ülkeye farklılık gösteren genç kavramı ele alındıktan sonra bu kavram çerçevesinde genç işsizliğinin nedenleri ve sonuçları incelenmiştir. Çalışmanın ikinci bölümde Türkiye’de giderek artan genç işsizliği üzerinde durulmuş, genç işsizliği nedenleri incelenmiş, işsizlik profili ortaya çıkartılmış ve genç işsizlere yönelik uygulanan aktif istihdam politikaları incelenmiştir. Son bölüm olan üçüncü bölümde ise Türkiye’deki makro ekonomik faktörlerin genç işsizliği üzerindeki etkileri ve genç işsizliği ile arasındaki ilişki 1990-2015 dönemi için ekonometrik analizlerle test edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Genç İşsizliği, Sosyal Politikalar, Ekonometrik Analiz

Yalova University Institute of Social Sciences Master Thesis Summary

Thesis Title: An Econometric Analysis of the Factors Effective on Youth Unemployment in Turkey from 1990 to the Present

Thesis Author: Abdurrahman KESKİN **Advisor:** Prof.Dr.Elif YÜKSEL OKTAY

Date of Acceptance : 20.06.2017

Total Number of Pages : XII (Pre Text) + 124
(Main Body) + 15(Appendices)

Department: Labour Economics and Industrial Relations

Field of Study: Social Policy

Nowadays, the problem of youth unemployment is among the major economic, social and communal problematic issues of national economies all around the world. Alike in many other countries, the rate of youth unemployment in Turkey also has dramatically increased since 1990 in the wake of the effects of globalization process. Therefore, it is obvious that this challenging issue may likely lead to more serious troubles in the long run if unemployment among the Turkish youth which constitutes a very large portion of the country population has not been resolved and overcome. The reality that the rate of youth unemployment in Turkey has continued to increase for the last 15 years despite the economic improvements and recovery achieved during that period of time unveils the importance of employment policies in dealing with youth unemployment and has focused attention onto the fact that the task of reducing the rate of youth unemployment does not depend on economic growth solely.

The first section of this study primarily starts with a discussion on the concept “young” with its various definitions in the existing literature which change from one country to another and then presents a broad examination of the major reasons underlying youth unemployment problem and its impacts on the economy. In the second section of the study, the focus is on youth unemployment in Turkey with its increasing trend along the years and it is aimed to portray the unemployment profile of Turkey by analyzing the employment policies currently and actively implemented for unemployed young people. Eventually, the last section covers the methodological details and findings of some econometric analyses and tests conducted to explore the effects of several macroeconomic and social factors on youth unemployment by arguing any potential connections between youth unemployment and the macro factors of interest.

Keywords: Youth Unemployment, Social Policies, Econometric Analysis

GİRİŞ

Günümüzde gelişmiş ülkeler de dâhil olmak üzere neredeyse bütün dünyada küresel bir işsizlik sorunu yaşanmaktadır. Dünya genelinde ekonomik olarak büyüme sağlanmasına rağmen işsizlik ortadan kaldırılamadığı gibi artmaya da devam etmektedir. İşsizlik sorununun ortaya çıkmasının temel sebebi ekonomik olmakla birlikte daha başka birçok sebebi vardır. Sebebi ne olursa olsun işsizlik, toplumlarda ekonomik, sosyal ve psikolojik sorunlar oluşturur. İşsizlik özellikle dezavantajlı grupları daha fazla etkilemektedir. Gençler işsizlik sorunundan etkilenen dezavantajlı gruplar içerisinde ilk sıralarda yer almaktadırlar.

ILO'nun yayınladığı rapora göre 2016 yılında dünyada işsizlik oranı %5,8 iken genç işsizlik oranı %13,1'dir (ILO, 2016a: 13). Dünyadaki genç işsizliği, genel işsizliğin iki katından daha fazladır. Bu durum istisna olan ülkeler hariç çoğu ülkede bu şekildedir. Gençlerde işsizlik oranının yüksek olmasının yanı sıra düşük istihdam ve düşük işgücüne katılım oranlarına sahiptir. Gençler bir ülkenin kalkınmasında en dinamik ve önemli faktör olduğu için onlara oluşturulacak istihdam fırsatları ülkeler için kalkınma ve refah seviyesinin yükselmesi anlamına gelmektedir. Gençler arasında yaygınlaşan işsizlik sorununa neden olan faktörlerin tespit edilmesi ve sorunun çözümüne kavuşturulması sadece ekonomik değil aynı zamanda bireysel ve toplumsal olumsuzlukların giderilmesi açısından büyük önem arz etmektedir.

Dünyada olduğu gibi Türkiye'de de işsizlik sorunu önemli sorunlar arasındadır. Türkiye'de özellikle 2001 krizi ve 2008 küresel krizinden sonra işsizlik oranları yükselmiştir. Birçok ülkede olduğu gibi Türkiye'de yaşanan işsizlik sorunundan etkilenen dezavantajlı gruplara bakıldığında gençler ilk sırada yer almaktadır. Türkiye nüfus artış hızı yavaşlamış olmasına rağmen hala çok genç bir nüfusa sahiptir. Genç nüfusun fazla olması gelişme ve kalkınma için bir avantaj olarak nitelendirilmesine rağmen genç istihdamına yönelik yaşanan sorunlar aşılamadığı takdirde oluşacak sonuçların telafisi olmadığı vurgulanmaktadır.

Türkiye'de 2016 yılında genel işsizlik oranı %10,9 iken genç işsizlik oranı %19,2'dir (TÜİK, 2017b). Türkiye'de genç işsizliği nedenleri incelendiği zaman birçok faktörün etkili olduğu görülmektedir. Bunlar; yeni işler oluşturulamaması, siyasi krizler, ulusal ve küresel ekonomik krizler, ülke nüfusundaki genç sayısının fazlalığı ve bu nüfusa

yeterince istidamın sağlanamaması, eğitim sistemindeki yetersizlikler ve nitelik kazandırma eksikliği, eğitim sistemi ile işgücü piyasasının talepleri arasında bağlantı kurulamaması, işgücü piyasasının yapısı ve işgücü piyasasındaki düzenlemelerin yetersiz olmasıdır.

Türkiye’de yapılan kalkınma planlarında işsizliğin, genç işsizliğin azaltılması ve genç istihdamı artırmak için en önemli faktörün ekonomik büyüme olduğu düşünülmüş ve istihdam politikaları bu bağlamda belirlenmiştir. Ancak karar alıcılar tarafından, son yıllarda ekonomik büyümenin tek başına mevcut genç işsizlere ve işgücü piyasasına yeni girecek olan gençlere iyi işlerin sağlanmasında yeterli olmadığı fark edilerek aktif işgücü piyasası politikalarının etkin olarak uygulanması gerektiği yönünde kararlar alınmıştır. Bu bağlamda İŞKUR’un yapısı değiştirilerek işgücü piyasası üzerindeki etkinliği artırılmıştır. Bu değişim sonrası İŞKUR, genç işsizliği ile mücadelede sadece iş bulma faaliyetlerini değil aynı zamanda aktif istihdam politikalarını da etkili bir şekilde uygulayacaktır. Fakat İŞKUR tarafından uygulanan aktif istidam politikaları genç işsizliği ile mücadelede başarılı olarak değerlendirilmesine rağmen yetersiz kaldığı görülmektedir.

Türkiye’de genç işsizliğine ilişkin keskin verilerin bulunduğu 1990 yılı ve sonrası verileri çalışmamızda yer almaktadır. Dolayısıyla öncelikle işsizlik ve genç işsizlik kavramları ele alınıp, ardından Türkiye’de 1990 yılından itibaren genç işsizliğine yönelik uygulanan aktif istihdam politikaları incelenmiştir. Çalışmada son olarak ise 1990-2015 dönemi için Türkiye’deki makro ekonomik faktörlerin genç işsizliğine olan etkisi ve ilişkisi araştırılmıştır.

Çalışmanın birinci bölümünde işsizlik kavramı açıklandıktan sonra genç işsizliğin daha somut bir şekilde açıklanabilmesi için evrensel bir tanımı olmayan “genç ve gençlik” kavramları incelenmiştir. Dünyanın genel olarak kabul ettiği standartlara göre yapılan genç ve gençlik kavramları çerçevesinde genç işgücü, genç işsizliği, genç işsizliğin nedenleri ve sonuçları detaylı bir şekilde incelenmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde dünyadaki ve Türkiye’deki gençlerin işgücü piyasasındaki durumu incelendikten sonra Türkiye’deki genç işsizliğin nedenleri ele alınarak 1990 yılından itibaren Türkiye’de genç işsizliği ile mücadelede uygulanan aktif istihdam politikaları ortaya konulmuştur.

Çalışmanın son bölümünde ise teorik ve ampirik olarak önemli bulunmuş belirli makro ekonomik ve sosyal değişkenlerin işsizlik ve özellikle genç işsizliği üzerindeki kısa ve uzun dönemli muhtemel etkilerini Türkiye ekseninde irdelemeye ve sınılamaya yönelik ampirik bir çalışmanın metodolojik detaylarına ve ekonometrik bulgularına yer verilmiştir.

BÖLÜM 1: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. İşsizlik Kavramı

İşsizlik sözlük anlamıyla işsiz kalma, iş bulamama durumudur (Türk Dil Kurumu, 2017). İşsizliği açıklamak için yapılmış birçok tanım bulunmaktadır. En genel tanımı ile işsizlik, bir ekonomide çalışmak isteyen ve çalışmaya herhangi bir engeli bulunmayan işgücünün iş bulamaması ve çalışanların işlerini kaybetmeleri şeklinde tanımlanabilir. İnsan gücünün her ne şekilde olursa olsun zaman itibarıyla israfı işsizlik olarak ifade edilebilir (Canbey Özgüler, 2016: 47-48).

İşsizlik, genellikle çalışma isteğinde olmasına rağmen iş bulamayan kişilerin, işsiz kalmalarının nedeni kişilerden kaynaklanan bir beceriksizlik veya eksiklik değil, ekonomi ve işgücü piyasasının üzerinde söz sahibi olanların beceriksizliği ve eksikliğinden oluşan bir olgudur (Aydemir, 2013: 116). Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) tarafından 1954 yılında gerçekleştirilen 8. Uluslararası Çalışma İstatistikçileri Konferansı'nda işsizlik tanımı yapılmıştır. Buna tanıma göre, belirli gün veya bir hafta zarfında belirli bir yaşın üzerinde olan ve belirli bir takım kategorilere girenler işsiz kabul edilirler. Bu kategoriler (Işığışok, 2014: 46):

- Bir işe girmeye hazır bulunan ve hizmet sözleşmesi biten ya da geçici olarak askıya alınanlar,
- Belirlenen bir tarihte çalışmaya hazır olan ve ücret karşılığında iş talebinde bulunan, daha önce hiçbir işi bulunmayan veya çalıştığı işteki son durumu belli olmayan ya da çalışmayı bırakanlar,
- Hemen işbaşı başlayabilecek olan ve gelecekte belirli bir tarihte işe başlamaya hazır olan işi olmayanlar,
- Geçici ve belirsiz bir süreyle çalışan ve kendilerine herhangi bir ödeme yapılmayan işten çıkarılmış kimseler.

ILO, işsizliği aynı anda ifade edilebilecek üç kriter aracılığı ile tanımlamaktadır. ILO'nun 1982 yılında gerçekleştirdiği 13. Uluslararası Çalışma İstatistikçileri Konferansında ekonomik açıdan aktif nüfus, istihdam, işsizlik üzerine belirli kararlar alınmış ve kabul edilmiştir. Alınan bu kararlarda işsizlik, referans döneminde belirli

kriterlere uyan, belirli yaş üzerindeki ekonomik olarak aktif nüfusun tümü işsiz olarak kabul edilmektedir. Bu kriterler (Yazar Aslan, 2014: 5):

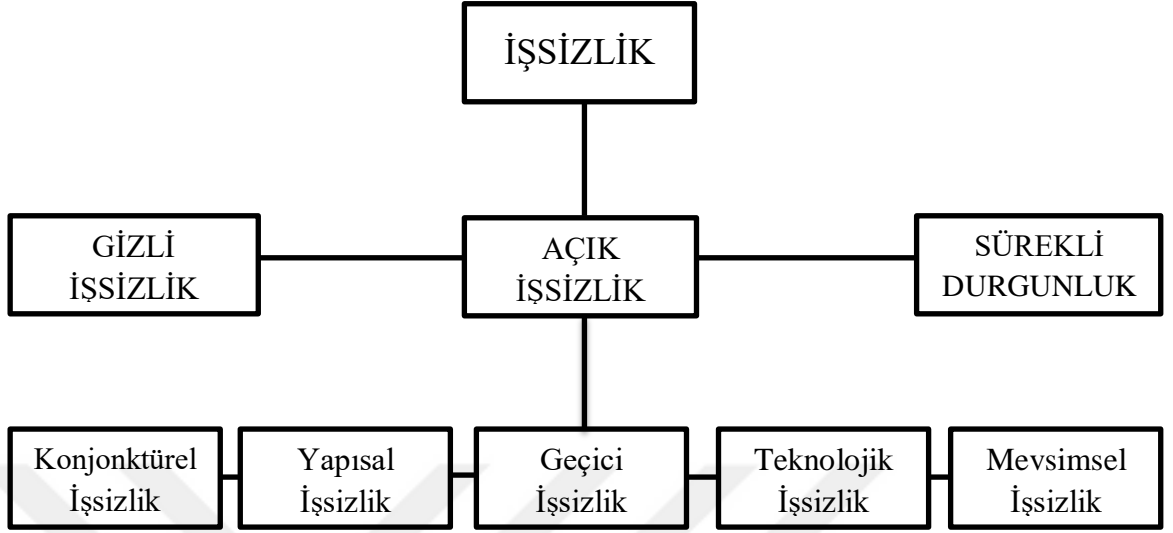
- İşli olmayan: Ücretli olarak istihdam edilmemiş ya da kendi hesabına çalışıyor olmaması gerekir.
- İşe başlamaya hazır: Bir kişiye iş teklif edildiğinde işi kabul edeceği öngörülmektedir. Yani ücretli veya kendi hesabına çalışma şeklinde istihdam edilmeye hazır olması gerekir.
- Bir iş arayan: Son üç ay içinde iş aramak için çabalamış ve çeşitli yerlere başvurmuş olması gerekir ve iş arama konusunda belirli bir çaba sarf etmiş olan herkesi ifade etmektedir.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) ise işsizliği “Referans dönemi içinde istihdam halinde olmayan (kâr karşılığı, yevmiyeli, ücretli ya da ücretsiz olarak hiç bir işte çalışmamış ve böyle bir iş ile bağlantısı da olmayan) kişilerden iş aramak için son üç ay içinde iş arama kanallarından en az birini kullanmış ve 15 gün içinde işbaşı yapabilecek durumda olan kurumsal olmayan çalışma çağındaki tüm kişiler işsiz nüfusa dâhildirler.” olarak tanımlanmaktadır (TÜİK, 2017b).

1.1.1. İşsizlik Türleri

İşsizlik, bireyi ve toplumu etkileyen bir unsur olmasına rağmen aynı nedenler ile ortaya çıkmamakta ve aynı sonuçları göstermemektedir. İşsizlik konusunda bir sınıflandırma ihtiyacı bu şekilde ortaya çıkmıştır. Bu şekilde yapılacak sınıflandırmalar çözüm yollarının bulunmasını da kolaylaştırmaktadır. İşsizlik ile ilgili literatürde çeşitli sınıflandırmalar yer almaktadır. İşsizlik türlerinin genel olarak sınıflandırması açık işsizlik, gizli işsizlik ve sürekli durgunluk işsizliği şeklinde yapılmaktadır. Açık işsizlik türleri ise yapısal işsizlik, geçici işsizlik, teknolojik işsizlik, konjonktürel işsizlik ve mevsimsel işsizlik olarak 5 gruba ayırabilmek mümkündür. Ayrıca bazı kaynaklarda teknolojik işsizlik, yapısal işsizliğin içine dâhil edilerek incelenmiştir. Bu çalışmada teknolojik işsizlik, yapısal işsizlikten ayrı olarak incelenmiştir.

Şekil 1. İşsizlik Türleri

Kaynak: (Işığınçok, 2014: 86)

1.1.1.1. Açık işsizlik

Bir ekonomide cari ücret seviyesinde çalışmak istediği halde iş bulamayan kişilerin yaşadığı işsizliğe “açık işsizlik” denir (Kadı vd., 2015; 248). Fakat açık işsizlik; genellikle iş imkânlarının mevcut olmayışı nedeniyle, işgücünün gönüllü olmaksızın katlanmak zorunda kaldığı boşa olma durumudur. Açık işsizliğin birçok nedeni bulunmaktadır. Bu nedenler bireye ve ekonomiye bağlıdır (Işığınçok, 2017: 131). Nedenlerine göre açık işsizlik beş temel başlık altında incelenebilir. Bunlar: yapısal işsizlik, geçici işsizlik, teknolojik işsizlik, konjonktürel (devrevi) işsizlik ve mevsimsel işsizliktir.

Yapısal işsizlik: İşsizlik türleri arasında tanımı, yapısı ve çözümü en güç işsizlik türü olan yapısal işsizlik, “bünyevi” ya da “strüktürel” adlarıyla da anılır. İşgücü piyasasının talep ettiği beceriler ile işgücü piyasasına arz edilen beceriler arasında farklılıklar olmasının sonucu olarak meydana gelen işsizlik türü “yapısal” işsizliktir. Yapısal işsizlik iktisadi piyasaların düzeninin değişiminden kaynaklanan bir açık işsizlik türüdür (Gündoğan, 2013: 161).

Toplumların iktisadi, sosyal, kültürel adetlerindeki değişimler ve modalar yapısal işsizliği oluşturmaktadır. Toplumun iktisadi olarak değişiminden kaynaklanan yapısal işsizliğe bir örnek olarak; tarım sektörüne dayalı bir ekonomiden sanayi ve hizmetler

sektörüne dayalı bir ekonomik yapıya geçiş, özellikle gelişmekte olan ülkelerde yapısal işsizliğe sebep olur (Zaim, 1997: 188-189).

Geçici işsizlik: İş değiştirenlerin ve iş hayatına yeni katılanların iş bulana kadar içinde buldukları kısa süreli işsizlik türüne “geçici işsizlik” denir. Geçici işsizliğe örnek olarak eskiden bakır tencereler çok kullanılırken bu durum değişmesi ile birlikte bakır tencere üreticileri işlerini kaybetme riski ile karşı karşıyadır ve bunun sonucu olarak işsiz kalan üretici ve işçiler iş değişikliğine gitmektedirler (Kadı vd., 2015; 248).

Bir ekonomide emek arz ve talebinde dengenin var olduğu zamanlarda bile, çalışanların kısa süreli olarak işyerleri arasında yer değiştirmesinin sonucundan kaynaklanan işsizliktir. En gelişmiş ekonomiler de dahi %2-3 oranında geçici işsizliğin oluşması normal karşılanmaktadır (Güney, 2009: 139-140). Geçici işsizlik diğer işsizlik türlerinden farklı olarak belirli bir oranı geçmemek kaydıyla sağlıklı bir ekonomide var olması gereken bir işsizlik türüdür. İş ve işçi bulma faaliyetlerinin yeniden organize edilmesi ve işçi devri katsayısını düşüren kamu politikaları geçici işsizliğin azaltılmasında yararlı olabilmektedir (Biçerli, 2014: 440-441; Işığışok, 2014: 97). Bir ekonomide geçici işsizlik, kısa süreli, hiçbir zaman sıfıra indirilemeyen ve yaygın olarak görülen bir işsizlik türüdür (Canbey Özgüler, 2016:54).

Konjonktürel İşsizlik: Ekonomik yapıda konjonktürel dalgalanmalar mevcuttur. Ekonomik yapıdaki dalgalanmaların sonucu olarak üretimin azaldığı bu dönemlerde iş gücüne olan talep azalmaktadır. Devri işsizlik veya devresel işsizlik olarak da adlandırılabilen “konjonktürel işsizlik” ekonomik yapıda gelen dalgalanmalara bağlı olarak ortaya çıkan işsizlik türüdür. Belirli bir dönemde üretilen mal ve hizmetlere olan talebin düşmesi veya yetersiz kalması, bu mal ve hizmetlerin üretimini düşürmekte; daha düşük üretim, daha az işgücü kullanımını gerektirmesinden dolayı ekonomik yapıda meydana gelen dalgalanmalar konjonktürel işsizliğe sebep olmaktadır (Işığışok, 2017: 135).

Teknolojik İşsizlik: Üretimin temel iki faktörü olan emek ve sermaye arasında ikame ilişkisi vardır. Teknolojinin ilerlemesiyle paralel olarak işgücü makine ile ikame olabilir ve daha etkin-daha verimli yöntemlere geçilebilir. Bunun sonucu olarak insan gücünün yerine makinaların geçmesi veya daha “prodüktif” metotların uygulanmasından ortaya çıkan işsizlik türüdür (Zaim, 1997:182).

Teknolojik gelişmeler eskiden iş sahibi olan kişilerin birer açık işsiz olmasına sebep olmaktadır. Teknolojik işsizlik en çok gelişmekte olan ülkelerde olmaktadır. Teknolojik işsizlik, gelişmekte olan ülkelerde emeğin yerini alarak özellikle el sanatları ve zanaatla uğraşan işgücünü büyük oranda etkileyerek işsizliğe sebep olmaktadır (Uyar Bozdağlıoğlu, 2008: 48; Ceylan Ataman, 2014: 194).

Mevsimsel İşsizlik: Belirli sektörlerde üretim ve hizmetlerdeki işgücü talebi mevsimlere göre dalgalanmalar göstermektedir. Bu dalgalanmalar konjonktürel işsizlikteki gibi beklenmeyen dalgalanmaların aksine yıl boyunca sistematik bir seyir halinde olan dalgalanmalardır. Örneğin; İklimin soğuk olduğu bölgelerde inşaat sektörü kışın biter ama bahar aylarının gelmesi ile tekrar başlar (Biçerli, 2014: 463).

Genellikle iklim koşullarına bağlı olarak bazı mevsimlerde özellikle tarıma dayalı gelişmemiş ya da gelişmekte olan ekonomilerde çalışma imkânının olmamasından dolayı görülen bir işsizlik türüdür. Kış aylarında işsiz kalan tarım çalışanları bu süre içinde başka alanlarda çalışmaktadırlar ya da gelecek tarım dönemine kadar işsiz kalmaktadırlar. Mevsimsel işsizlik tarım sektörünün yanı sıra turizm ve gıda gibi sezonluk veya dönemlik sektörlerde görülmektedir. Tarımda sektöründe oluşan mevsimsel işsizlik gelişmemiş ülkelerde daha fazla görülürken, gıda ve turizmde sektöründe oluşan mevsimsel işsizlik gelişmekte olan veya gelişmiş ülkelerde görülmektedir (Güney,2009: 139).

1.1.1.2. Gizli İşsizlik

Teknoloji ve üretim yöntemi sabit olmak şartıyla, çalışan kişi üretimden çekildiği halde toplam üretimde istatistiklere yansıyan herhangi bir değişme olmuyorsa, bu durumda bir işsizlik ortaya çıkmakta ve bu durum gizli işsizlik olarak ifade edilmektedir. Bu tür gizli işsizler işten ayrıldığı zaman geriye kalan işgücü tam kapasite ile çalışacağından üretimde bir azalma görülmeyecektir. Ayrıca işten ayrılan gizli işsizlerin maaş, eğitim ve sosyal harcamalar gibi işverene maliyetlerinin ortadan kalkmasının sonucu olarak toplam gelirden bir artış olacaktır. Kendi hesabına çalışan ücretsiz aile işçiliğinde, tarımda ve kamu sektöründe yaygın olarak görülmektedir (Aydın, 2012: 124). Gelişmekte olan ve gelişmemiş ülkelerdeki gizli işsizliğin sebebi sermaye eksikliğidir. Ayrıca verimliliğin düşük olması ve çalışan ücretlerinin standardın altında olması da gizli işsizliği arttırmaktadır (Uyar Bozdağlıoğlu, 2008: 49).

Gizli işsizlik genellikle tarım sektöründe kendi hesabına çalışan ücretsiz aile işçilerinde görülmektedir. Tarımda işçilerin çalışmasına ihtiyaç duyulan geleneksel tarım aletlerinden işçilerin çalışmasına daha az ihtiyacı olan teknolojik aletlere geçildiğinde, işçi sayısında azalma olması gerekirken işçi sayısı değişmemektedir. Bu durum böyle devam ederse bazı işçiler çalışıyor gibi görünse de bu işçiler gizli işsizlerdir. Gizli işsizliğin yaşandığı diğer bir yer kamu kurumlarıdır. Ülkenin yönetiminde söz sahibi olan kişiler çeşitli nedenlerden dolayı kamu kurumlarının ihtiyacı olmadığı halde işçi alımına giderler ve kamuda aşırı istihdam oluşur. Oluşan aşırı istihdam devam etmesi halinde gizli işsizlik ortaya çıkar (Tetik, 2012: 90).

1.1.1.3. Sürekli Durgunluk

Ekonominin yapısından kaynaklanan sürekli ve yaygın biçimde ortaya çıkan bir işsizlik halidir. Belirli bir büyüme sonrası bazı ekonomilerin durgunluk yaşaması ile birlikte, üretimde azalma ve kronik işsizlik ortaya çıkmaktadır. Sürekli durgunluğa neden olan sebepler ülkeden ülkeye değişiklik göstermekle birlikte; genellikle iç ve dış faktörlerden kaynaklanmakta ve kronik işsizlik sorununu oluşturmaktadır (Işığçok, 2014: 106). Diğer işsizlik türlerinde farklı olarak sürekli durgunluk ilk kez 1929 ekonomik buhranından sonra ön plana çıkmıştır (Zaim,1997: 193).

Sürekli durgunluktan kaynaklanan en büyük işsizliğin yaşandığı dönem 1929 Dünya ekonomik bunalımıdır. Yaşanan bu sürekli durgunluk İkinci Dünya Savaşının oluşturduğu yeni iş alanlarıyla azalmış ve savaştan sonra 1973 Petrol Krizine kadar neredeyse tam istidam seviyesine ulaşılmıştır. 1973 Petrol Krizi sonrası yaşanan işsizlikler 1980'e kadar sürmüştür (Zaim,1997: 193). 2008 yılında yaşanan küresel krizin sebep olduğu durgunluğun sonucu olarak özellikle gelişmiş ülkelerde ve gelişmekte olan ülkelerde büyüme oranları düşmüş, enflasyon yükselmiş ve işsizlik oranlarında büyük bir artış olmuştur.

1.2. Genç Kavramı

İnsan yaşamı temel olarak belirgin sınırları olan dört farklı dönemden oluşur, bunlar çocukluk, gençlik, yetişkin ve yaşlılıktır. Yaşanılan her dönem, bir önceki dönemden etkilenir ve kendinden sonraki dönemi etkilemektedir. Bütün bu dönemlerin kendine

özgü özellikleri ve önemleri olmasına rağmen, hiç şüphesiz ki insan hayatının en etkili ve yetkin olduğu dönem “gençlik” dönemidir.

Genç ve gençlik kavramlarının açıklanması üzerine tüm dünya tarafından kabul edilmiş genel bir tanım bulunmamaktadır. Bunun sebebi ise; soyut bir kavram olan gençliğin, demografik ve sosyolojik gibi birçok açıdan çeşitli şekillerde değerlendirilerek farklı tanımlamaların yapılmasıdır. Gençliğin tanımı ülkelerin toplumsal yapılarında bulunan birçok faktöre bağlı olarak tanımlanması yapılabileceği için ülkeden ülkeye farklılıklar göstermektedir (Erol, 2013: 17).

Gençlik tanımları yapılırken en sık başvurulan ölçütlerden biri yaştır. Yaş faktörü ile ele alındığında gençlik, genellikle genç tanımlarında alt yaş sınırının zorunlu eğitimin sona erme yaşı olduğu, üst sınırın ise özellikle sanayileşmiş ülkelerde değişiklik gösterdiği görülmektedir. Örneğin; Uganda’da 12-30 yaşları arasında olan kişi genç olarak tanımlanırken, Nijerya ve Bangladeş’te 18-35 yaşları arasındaki kişi genç olarak tanımlanmaktadır. Sanayileşmiş ülkeler olan, İngiltere’de Genç İstihdam Politikası 16-18 yaşları arasındaki gruba yönelik yapılırken, Kuzey İtalya’da politikalar 16-24 yaşları arasında olan gruplara yapılır. Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve İngiltere genç olarak 15-24 yaş grubu olarak tanımlarken, Avrupa ülkeleri, Birleşmiş Milletler (BM) ve Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) başta olmak üzere diğer ülkelerin büyük bir çoğunluğu ve ulusal, uluslararası kuruluşların çoğu 15-24 yaşları arasındaki kişileri genç olarak tanımlamaktadır (Gündoğan, 1999: 65).

BM genç olarak tanımlanan 15-24 yaş grubundaki kişileri iki farklı gruba ayırmaktadır. Bu ayrımındaki ilk grubu 15-19 yaşları arasındaki kişiler oluşturur ve BM tarafından genç olarak adlandırılır. İkinci grubu ise 20-24 yaş grubunu arasındaki kişiler oluşturur ve bunlar BM tarafından genç yetişkinler olarak adlandırılır. Bu gruplandırmanın sebebi gençler ve genç yetişkinlerin yaşadığı problemlerin her zaman bir biri ile aynı olmamasıdır. (Kayalı, 2015: 26). Birçok gençlik çalışmasında ve ülkelerin çoğunda yapılan araştırmalarda 25-29 yaş aralığındaki kişileri gençlik çalışmalarının içerisinde görmek mümkündür. Çünkü çoğu ülkede ve Türkiye’de eğitimin gelişmesiyle gençlerin Yüksek lisans eğitiminin artmasının sonucu olarak eğitimde kalma süresi uzamıştır. Eğitimde kalma süresinin uzaması nedeniyle yapılan araştırmaların çoğu 25-29 yaşları

arasında olan kişileri de genç yaş grubunun içerisine dâhil etmektedir (Yentürk ve Başlevent, 2007: 2).

Türkiye’de genç nüfus ilk olarak 2. Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda 14-24 yaş arası olarak tanımlansa da sonraki ilerleyen Beş Yıllık Kalkınma Plan’larında değişiklik göstermiş ve 6. Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda 15-24 olarak belirlenmiş ve sonraki kalkınma planlarında da 15-24 olarak tanımlanmıştır (Murat ve Şahin, 2011a: 35). Ayrıca Türkiye İstatistik Kurumu istihdam oranını, işsiz sayısını ve işgücüne dâhil olmayanları belirlerken, 15-24 yaş grubu için istatistikler yayınlamakta ve genç işsizlik araştırmalarında bu yaş grubu temel alınmaktadır.

1.3.Genç İşgücü

Fizyolojik olarak veya hukuki olarak genç kabul edilen yaş sınırları içinde bulunanlardan fikri veya bedeni emeğini arz ederek çalışanlara genç işgücü denilmektedir (Şişman, 2003: 5). Bu bağlamda Türkiye’de kabul edilen genç işgücü yaş sınırı, 2003 yılında yapılan Türk İş Hukuku’nun 4857 Sayılı İş Kanunu’nda genç ve çocuk işçi kavramları tanımlanmıştır. Türk İş Hukuku’na göre genç işçi 15 yaşını tamamlamış, ancak 18 yaşını tamamlamamış kişi olarak tanımlanmaktadır (İş Kanunu, 2003).

ILO’nun 138 sayılı Sözleşmesine göre, asgari çalışma yaşı 15 olarak kabul edilmiştir. ILO, Birleşmiş Milletlerin yapmış olduğu genç tanımını takip etmekte ve gençleri 15-24 yaş grubundaki kişiler olarak kabul etmektedir. Ayrıca ILO, 15-19 yaş grubu ergenler olarak, 20-24 yaş grubu da genç yetişkinler olarak genç tanımının içinde sınıflandırılmaktadır. Avrupa Sosyal Şartı’nda çalışma yaşı asgari 15 olarak belirlenmiş ve Avrupa Temel Haklar Şartı’nda, çalışma yaşının zorunlu eğitimi bitirme yaşından daha küçük olamayacağı belirtilmiştir. Eurostat genç işgücü verileri oluştururken 15-24 yaş grubunu genç işgücü olarak almaktadır (Kuvvetli Yavaş, 2010; 26). Bu çalışmada, BM’nin, ILO’nun, OECD ve TÜİK’in kabul ettiği gibi gençlik 15-24 yaş grubundaki kişileri tanımlamak üzere kullanılmakta, genç işgücü kavramı da aynı yaş grubunda yer alıp mevcut ücret ve çalışma koşullarında çalışma arzusu ve yeteneğinde olan kişileri tanımlamaktadır.

1.4. Genç İşsizliği

Yukarıda da belirtildiği gibi genç kavramı sınırları tam olarak çizilmiş bir kavram olmadığı için ülkeden ülkeye, ulusal ve uluslararası organizasyonlarda, bilimsel ya da hukuki kaynaklarda farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Bu yüzden genç işsizliği kavramı da literatürde sınırları net olarak belirlenmiş bir kavram değildir. Genç işsizliğini tanımlamanın yolu, genç ve işsiz kavramlarını mantık çerçevesinde bir araya getirerek birleştirilmesinden ortaya çıkar. Buna göre en genel tanımıyla genç işsizliği, genç olarak tanımlanan yaş grubu içinde bulunan, çalışma isteği ve arzusuna sahip olup da cari ve geçer ücret düzeyinde iş bulamayan kişiler olarak tanımlanabilir. Genç işsizliği, mevcut işgücü piyasasındaki emek talebi ve arzı arasında oluşan farklılıkların sonucunda emek aleyhine oluşan durumların ortaya çıkmasıdır.

Üretim faktörlerinden biri olan emeğin en önemli parçalarından birisi de genç işgücüdür. Ülkelerin genç işgücüne sahip olmaları oldukça önemlidir. Bunun nedeni genç işgücü dinamik ve yaratıcı yapısı ile ülke ekonomisinin kalkınmasının motive edici gücü olarak düşünülmektedir. Yaratıcı, dinamik, yeni fikirlere açık ve yeni fikirler üreten genç işgücü ekonomik büyümeyi pozitif yönde etkileyebilecektir. Diğer tüm değişkenlerin sabit olduğu kabul edildiğinde genç işgücüne sahip olan ülkelerin diğer ülkelere göre kalkınma veya ekonomik büyümede daha avantajlı olduğu söylenebilir. Fakat genç işgücüne sahip olan ülkeler, genellikle işgücü piyasalarının taleplerini iyi anlayamadığı ve bu taleplere göre genç işgücünü yetiştiremediği için yapısal bir işsizlik olarak genç işsizliği ortaya çıkmaktadır (Ürüt Kelleci ve Türk, 2016: 13).

Genç işsizliğini oluşturan bir diğer neden ise ekonominin durgun olduğu veya zayıfladığı zamanlarda işgücü piyasasındaki kişiler, bir veya birden fazla işsizlik dönemiyle karşılaşabilmektedir. Ülkelerin durgunluk yaşadığı dönemlerinde işgücü piyasasında oluşan karmaşık yapı ve ekonomide oluşan dalgalanmaların sonucu olarak ülke içindeki diğer yaş gruplarına oranla gençler (15-24) işgücü piyasasında kalma veya işgücü piyasasına girmekte daha fazla zorluklarla karşılaşmaktadırlar. Çünkü ülkede yaşanan ekonomik problemler çoğu işletmeyi etkilediği için, işverenler işçi çıkartmakta veya işçi alımını durdurmaktadır. Bunun sonucu olarak gençler işten çıkartılmakta veya işgücü piyasasına girmek isteyen gençler için iş imkânı

oluşmamasının sonucu olarak yaşamlarına işsiz olarak devam etmek zorunda kalmaktadırlar (Kayalı, 2015: 25-26).

İşletmeler ekonomik, teknolojik veya herhangi bir sebepten dolayı personel sayısını azaltmaya gidebilir. İşverenler çalışanlarını işten çıkarırken birçok faktörü değerlendirerek seçim yapmaktadırlar. İşverenler işçi çıkarımlarında yaptıkları seçimlerin ilk sıralarında genellikle gençler olmaktadır. İşveren açısından yaptığı bu seçimin iki nedeni vardır; ilk olarak işverenlerin, işten çıkarmalarda gençleri tercihinin sebebi fırsat maliyetinden kaynaklanır. Fırsat maliyeti açısından yetişkin işçilere göre daha düşük maliyete sebep olacağı için gençler tercih edilir. Gençlerin nitelik kazanmaları için yapılan meslek içi eğitimlerin genellikle yüksek olmaması ve tecrübesiz oldukları için bu seçimde önemli olmaktadır. İkincisi; işverenler, işçi çıkarırken genellikle son giren ilk çıkar politikasını uygularlar. İşveren açısından bu politikanın uygulanmasının temel nedeni işten çıkarma tazminatlarının işçinin hizmet süresine bağlı olmasıdır. Gençler, yetişkinlere oranla daha az işten çıkama maliyetine sahip olacağı için işten çıkarmalarda genellikle ilk sıralarda yer almaktadırlar. Bu politikaların işverenler tarafından uygulanması iş piyasasına yeni girmiş olan gençlerin çalışma isteğinin azalmasına sebep olur (Gündoğan, 1999: 69).

Gençlerin ve ülkelerin geleceği için genç işsizliği önemli problemler oluşturmaktadır. Çünkü genç işsizliği, gençlerde kısa süreli olarak veya yaşamlarının tüm sürecini etkileyen sorunlara sebep olabilirken, ülkelerin geleceği için ise ekonomisinde sorunlar oluşturarak refah düzeyinin düşmesine sebep olacaktır. Genç işsizliğinin sebep olacağı bu sorunları engellemek, uygulanacak olan genç işsizliği ile mücadele politikaların başarısına bağlıdır. Ülkeler genç işsizliği ile mücadelede politikalarını tekrar gözden geçirerek eksik noktalarda yeni politikalar oluşturmalı veya etkin olarak uygulanamayan politikaların işlevselliğini artırmalıdır (Erdayı, 2009:135).

1.4.1. Genç İşsizliğini Ortaya Çıkaran Faktörler

Genç işsizliğinin ile mücadelede edilebilmesi için genç işsizliğine sebep olan nedenlerin iyi araştırılması gerekmektedir. Gençlerin işsizlik sorununun nedenlerine bakıldığı zaman, sorunun olduğu durum, yer ve zamana göre değişiklik gösterdiği görülmektedir. Bu nedenle, genç işsizliğin nedenini yalnızca bir faktöre bağlayabilmek mümkün olmamaktadır.

Gençler arasındaki işsizliğin nedenleri, genel olarak arz ve talep yönlü iki temel görüş etrafında şekillenmektedir. Birinci görüşe göre genç işsizliğinin nedenleri; ekonomik gelişmenin durması ve ekonomideki dalgalanmalar gibi çeşitli sebeplere bağlı olarak genç işsizlere olan talebin yetersiz olmasına dayandırılırken, ikinci görüşte ise, gençler arasındaki işsizliğin yüksek olmasının en belirleyici sebebi, genç işgücünün yapısından kaynaklanan arz yönlü eksikliklerdir (Freeman, 1980: 6). Freeman'ın oluşturduğu aşağıdaki tabloda arz ve talep açısından genç işsizliğinin fazla olmasının temel nedenleri gösterilmektedir.

Tablo 1. Genç İşsizlik Oranlarının Yüksek Olmasının Sebepleri

Genç İşsizliğin Yüksek Olmasının Nedenleri	Talep Yanı	Arz Yanı
Mevcut İşler	Ekonomik konjunktür sebebiyle yaşanan eksik talep	Düşük ücret seviyesinde iş bolluğu
Ücretler	Asgari ücret düzenlemesinin, düşük gelirli işlerin sayısında azalmaya sebep olması	15-24 yaş arası gençlerin makul olmayan ücret talepleri
Mobilite	Kısa dönemli işler yüksek işsizliğin sonucudur	Genç işçiler istikrarsızdır ve yüksek mobiliteye sahiptir
Davranışlar	Gelecek beklentisi yüksek işlerin gençler tarafından talep edilmesi	Cari ücret düzeyinde gençlerin tercihi boş zaman yönündedir ve iş ahlakı yönünden nispeten gençler daha zayıf bulunmaktadır
Nitelikler	Nitelikler iş ile kazanılır	Gençlerde eğitim ve nitelik eksikliği vardır
Genç nüfusunun artması	İş piyasası gençler için birçok iş üretir, yazları olduğu gibi	Genç nüfusun hızlı artması
Alternatif çalışma	Gençler özellikle yasadışı yer altı faaliyetlerinden alternatif gelir elde etme imkânına sahiptirler	

Kaynak: (Freeman, 1979: 7)

Tablo 1’de genç işsizliğinin yüksek olmasının nedenleri incelendiğinde, mevcut işler, ücretler, mobilite, davranışlar, nitelikler, nüfus artışı ve alternatif işler temelinde analiz edildiğinde talep ve arz yönlü farklı durumların etkisinde oluştuğu belirlenmektedir. Bu farklı durumdan hareketle genç işsizliğinin nedenleri, sorulacak olan iki soruya verilecek cevaplar çerçevesinde iki farklı düzeyde incelenebilir.

Genç işsizliğine makro düzeyde bakmaya çalışırsak, “genç işsizliğindeki dalgalanmaların temel belirleyicileri nelerdir ve ekonomik koşullardaki değişmeler karşısında niçin genç işsizliği oranları, yetişkin işsizliği oranlarından daha fazla etkilenmektedir” sorusuna verilecek cevaplar genç işgücü piyasalarının özelliklerini sorgulayarak, genç işsizliğine daha makro bir açıdan yaklaşılmaya yardımcı olacaktır.

Genç işsizliğine mikro düzeyde bakmaya çalışırsak, “genç bireyler açısından, hangi özellikler istihdam edilebilme ya da işsiz kalma ihtimalini arttırmakta ve ya azaltmaktadır” sorusuna verilecek cevaplar ise genç bireylerin iş bulma şanslarını etkileyen mikro özellikler üzerinde durarak genç işsizliğine daha mikro bir açıdan yaklaşılmaya yardımcı olacaktır. Genç işsizliğin nedenlerine ilişkin makro ve mikro ayrımı, genç işgücü arz ve talebinin genç işsizlikle bağlantısını da tanımlamaktadır (Gündoğan, 2001: 18-19). Genç işsizliğinin makro düzeydeki nedenleri, toplam talep, ekonomik durgunluk ve krizler, işgücü piyasası politikalarının yetersizliği, eğitim sistemlerinin yetersizliği, demografik yapı ve etnik kökene ilişkin ayrımcılık, ücret politikaları ve asgari ücret uygulamasıdır. Genç işsizliğinin mikro düzeydeki nedenleri ise, okuldan iş piyasasına geçişlerdeki aksaklıklar, gençlerin iş tecrübesinin olmamasıdır.

1.4.1.1. Toplam Talep Yetersizliği

Toplam talep yetersizliği ve ekonomik krizler gençlerin işsiz kalmalarında etkili olan makro boyuttaki nedenler arasında yer almaktadır. Toplam talep yetersizliği genç işsizliğine sebep olan en önemli faktör olarak bilinmektedir. Genç işsizliğine sebep olan faktörleri inceleyen araştırmaların çoğu toplam talep yetersizliğinin bu konuda ki en önemli faktör olduğunu belirtmişlerdir. İşgücü piyasasında toplam talepte oluşacak bir daralma, genel olarak işgücüne duyulan talebi de azaltacaktır. İşgücüne olan talebin azalması doğrudan bir şekilde genç işgücüne olan talebi de etkileyecektir (Murat ve Şahin, 2011a: 44).

Toplam talebin düşmesi, ekonomide durgunluğun yaşanması işsizliği beslemekte ve istihdamı olumsuz yönde etkilemektedir. Toplam talepteki daralma istihdam olanaklarını ve işgücüne olan talebi daraltmaktadır. Dolayısıyla talep daralması, işsizlik ve ekonomik yapının bozulması krizi tetikleyen unsurlar haline gelmektedir. Ekonomik krizin olduğu dönemlerde talebin daralması sonucu bireylerin harcamalarında azalma görülmekte ve bu durum işletmelerin üretimini olumsuz yönde etkilemektedir. İşletmeler bu nedenle üretimi durdurma veya azaltma kararı aldıklarında istihdamın daralması ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla kriz dönemlerinde talebin daralması genelde işsizliği özeldede genç işsizliği arttırmaktadır. Yapılan çalışmaların çoğu göstermiştir ki toplam talepte yaşanan bir düşüş, yetişkin işsizliğinden daha fazla genç işsizliğini etkilemektedir. Toplam talepteki değişimlere karşı genç işsizliği daha kırılğan bir yapıya sahiptir (Işıkoglu, 2008: 25).

1.4.1.2. Ekonomik Durgunluk ve Krizler

Genç işsizliğinin oluşumuna sebep olan bir diğer faktörde ekonomik durgunluklar ve krizlerdir. Ekonomik durgunluk veya kriz dönemlerinde çoğu ülkede gençler iş bulma konusunda büyük problemler yaşanmıştır. Kriz dönemlerinde işgücü piyasasında ortaya çıkan işgücü talebinin azalması sonucu insanlar harcamalarında daha dikkatli davranmakta, bunun sonucu olarak ürün veya hizmetlerine olan talebin düşmesinden dolayı ekonomik zorluklar yaşayan işletmeler üretimi ciddi bir şekilde azaltmakta veya durma noktasına gelmektedir. İşletmelerin bu tutumu sonrasında ise istihdam daralması olur ya da tamamen ortadan kalkar. Bu dönemlerde işverenlerin, işgücü açısından izlediği politikalar genellikle yeni işçi almaktan kaçınmak ve işçi sayısını azaltmaktır. (Yazar Aslan, 2014: 48).

İşçi çıkarma sırasında "son işe giren ilk işten çıkar" ilkesi uygulandığından ve genellikle son işe girenlerin gençler olması dolayısıyla yukarıda belirtildiği gibi genellikle ilk önce gençler işten çıkarılmaktadır. Ekonomik durgunluk dönemlerinde gençler arasında genç kızların veya kadınların daha büyük güçlüklerle karşılaştıkları belirlenmiştir. Bunun bir sebebi kadınların yeni bir iş aramaktan daha kolay vazgeçmeleri olmaktadır (Murat, 1995: 185).

1.4.1.3. Demografik Yapı ve Etnik Kökene İlişkin Ayrımcılık

Genç işsizliğin oluşumuna neden olan diğer bir faktör ise ülkelerin demografik yapılarıdır. Demografik faktörler, genç işsizliğini belirli bir düzeyde etkileyebilmektedir ama bu faktörler tek başına genç işsizliğin oluşmasına sebep olamazlar. Genç işsizliğini etkileyen demografik faktörler; yaş, cinsiyet ve genç nüfusun büyüklüğü gibi etkenler olarak sıralanabilir.

İşletmeler açısından maliyeti düşük olan ev kadınlarının işgücü piyasasına katılmalarının artmasına bağlı olarak, işgücüne katılan ev kadınlarının genç işgücünün yerini alarak genç işsizliğini artırdığı düşünülmektedir. İşverenler işe alımlarda gençlerden ziyade kadınları tercih etmektedirler. Çünkü kadın işçilerin işverenlere maliyeti gençlere göre daha düşük ve kadınlar gençlere oranla daha olgun davrandıklarından dolayı işverenler daha az disiplin sorunu yaşamaktadırlar. Kadın istihdamının arttığı ülkelerde genç işsizliğinin artacağı tahmin edilmektedir (Gündoğan, 1999: 70).

Genç işsizliğini etkileyen demografik faktörlerden birisi de yaş faktörüdür. İşverenler nitelik ve eğitim yönünden yetersiz olan gençleri işe alımlarda tercih etmezler. Fakat iyi eğitim almış ve yüksek niteliklere sahip olan gençler, aldıkları eğitimden ve sahip oldukları niteliklerden dolayı hemen bir işe girmek yerine en iyi işi bulana kadar iş aramaya devam ederler. Bu yüzden nitelikli ve iyi eğitim almış olan gençlerin yanı sıra yeterli eğitim ve niteliğe sahip olmayan gençler işsizlik sorunuyla karşılaşabilmektedir. Yapılan araştırmaların sonucunda genç kızların iş hayatına girmekte daha fazla zorlukla karşılaştığı bulgularına ulaşılmıştır. Geleneksel toplum yapısının var olduğu ülkelerde genç kızların erkeklere göre iş bulmada daha fazla zorluk yaşadığı görülmektedir (Murat ve Şahin, 2011a: 48).

Gelişmiş veya gelişmekte olan birçok ülkede işverenlerin, ülke nüfusu içerisinde azınlık konumunda olan gençlere yönelik ayrımcılıklar genç işsizliğin sebeplerinden biri olmaktadır. Birçok ülkede gençler etnik kökenleri dolayısıyla iş hayatına girişte ve sonrasında daha fazla engellerle karşılaşmaktadır.

Etnik köken ayrımcılığı özellikle AB ülkeleri ve ABD’de görülmektedir. 2014 yılında ABD’de yayımlanan genç işgücü ve işsizliği verilerine göre Amerika’da ortalama genç

işsizliği oranı yüzde 14,3 olarak tespit edilmiştir. Bu oran beyazlarda %12,2, siyahlarda %24,8 ve Hispaniklerde %16,5 olarak gerçekleşmiştir (Kayalı, 2015: 50).

1.4.1.4. İşgücü Piyasası Politikalarının Yetersizliği

Ülkeler genç nüfuslarını etkin bir şekilde kullanarak ekonomik büyüme ve kalkınma fırsatlarına sahiptirler. Ülkelerin genç nüfuslarını fırsatlara dönüştürülebilmesi için, genç nüfusa iyi bir eğitim verilmeli ve yaşamın her alanına katılımlarının sağlanması gerekmektedir. Eğitimlerinin sonunda belirli becerilere ve niteliklere ulaşan gençlerin, iyi istihdam koşullarında ve niteliklerine uygun alanlarda istihdam edilebilmeleri için eğitimi için işgücü piyasası politikalarının iyi planlanması gerekmektedir (Mütevellioglu vd., 2010: 214). Bir ülkedeki işgücü piyasasına yönelik aktif istihdam politikaları ve pasif istihdam politikaları uygulanarak işgücü piyasasını düzenlenebilir. Pasif işgücü politikaları, kişilerin işsiz kalmasından sonraki süreçte oluşacak zararların şiddetini azaltmak veya engellemek için yapılan uygulamaların tamamı olarak tanımlanabilir. Pasif politikalar, kişilerin gelirlerinde oluşan kaybı azaltmak ve kaybedilen gelirin telefı edilmesini amaçlamaktadır. Aktif işgücü politikalarının ise istihdamın artırılarak işsizliğin azaltılması yönünde uygulanan politikalar olarak tanımlanabilir. Bu iki politika birbirini tamamlayıcı bir ilişkiye sahiptir (Özaydın, 2013: 135).

Genç işsizliği sorunu ile karşı karşıya olan ülkeler bu sorunun çözümü için çeşitli politikalar geliştirilmiş ve uygulamışlardır. Ülkeden ülkeye farklılık gösteren bu politikaların temel hedefi, genç işsizliğinin azaltılmasıdır. Genç işsizliğinin azaltılmasına yönelik politikalar; eğitim politikaları ve aktif istihdam politikaları olarak sınıflandırılabilirler. Bu politikalar genç nüfusun çalışma hayatına girmesini ve uyum sağlamsını hedefler.

Genç işsizliğinin önlenmesinde yeni iş alanlarının oluşturulması ve istihdam eksikliği olan sektörlerin iyi belirlenerek genç işgücünün bu sektörlere yönlendirilmesi oldukça önemlidir. Bu noktada temel sorumluluk devlete aittir. Devletin işgücü politikaları oluşturmazsa veya oluşturulan politikalar yetersiz olursa hem genç işsizliği sayısı artacak hem de düzenli işleyen bir işgücü piyasası oluşmayacaktır. Fakat yapılan yanlış politikalar veya yetersiz politikaların yetersizliği sonucu olarak genç işsizliği bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır.

1.4.1.5. Eğitim Sistemlerinin Yetersizliği

Kalkınma ve sürdürülebilir büyüme hedeflerinin gerçekleştirilmesinde ülkelerin karşı karşıya kaldığı engellerden en önemlisi nitelikli iş gücü eksiliğidir. Bu noktada eğitimin önemi anlaşılmaktadır. Çünkü nitelikli işgücü verimliliği, üretim seviyesini arttırarak ekonomik büyüme için gerekli olan beşeri sermayeyi sağlamaktadır (Çetinkaya, 2010: 49-50).

Eğitim hem ekonominin büyüme ve kalkınma sürecinde ihtiyaç duyduğu nitelik ve nicelikte işgücü sağlama fonksiyonunu yerine getirmekte; hem de işsizliğin azalmasında dolaylı bir yoldan katkı sağlamaktadır. Eğitim hizmetinin kalitesinde ve eğitim sistemi içerisinde yer alan bireylerin eğitim düzeyinde gerçekleşen iyileşmeler, bireylerin verimliliklerini, dolayısıyla ücretlerini ve iş bulma şansını arttırmaktadır. Bu noktada genç işsizliğini azaltmak veya ortadan kaldırmak konusunda eğitim ve öğretimin önemi vurgulanmaktadır.

Ülkelerin büyüme ve kalkınma hedeflerini gerçekleştirebilmeleri için genç nüfusunu kalifiye genç işgücüne dönüştürmek zorundadırlar. Genç nüfusu, kalifiye işgücüne dönüştürmek için en önemli etken eğitim ve öğretimdir. Eğitim kalifiye işgücü sağlamanın yanında gençlerin eğitim seviyesini artırarak genç işsizliğini azaltır. Eğitim ile işsizlik negatif yönlü bir ilişkiye sahiptir. Diğer bir ifade ile eğitim seviyesi ve verilen eğitim hizmetinin kalitesi yükseldikçe işsizlik oranının düşmesi beklenmektedir (Mastar Özcan vd. , 2016: 94-95).

Genç nüfus yoğunluğu fazla olan ülkelerde eğitim hizmetinin ve mesleki eğitimin kalitesinin iyileştirilmesinde yetersiz kalmaktadırlar. Dolayısıyla genç nüfusa sahip olan ülkeler yaptıkları yatırımları iyi planlaması ve artırması gerekmektedir. Bu doğrultuda eğitim sisteminde yapılması gereken en önemli düzenlemeler; eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması, verilen eğitim hizmetinin kalitesinin artırılması ve iş gücü piyasasının talep ve ihtiyaçları da göz önüne alınarak, eğitimler bu talep ve ihtiyaçlar çerçevesinde şekillendirilmesidir (Erdayı,2009:142). Fakat genel olarak bakıldığı zaman çoğu ülke eğitim politikalarında yetersiz kalmakta veya yanlış eğitim sistemleri uygulamaktadırlar. Bunun sonucu olarak gençler yeterince iyi eğitim almamakta veya iş gücü piyasasının aradığı niteliklere uymayarak işsiz kalmaktadırlar.

1.4.1.6. Ücret Politikaları ve Asgari Ücret Uygulaması

Ücretler ve uygulanan ücret politikalarının çoğu zaman genç istihdamını olumsuz etkilediği ileri sürülmektedir. Gençlerin ücret düzeyi yükseldikçe, gençlere oranla yetişkin istihdam etme eğilimi artacaktır. Bunun eğilimin sebebi yetişkin işçilerin genç işçilere göre daha fazla niteliğe ve tecrübeye sahip olması şeklinde açıklanabilir. Fakat yapılan çeşitli araştırmalar bu varsayımların doğruluğunu çürütmektedirler. Özellikle eğitimini tamamlamış ve işgücü piyasasının talepleri ve ihtiyaçları doğrultusunda nitelik ve becerilerini geliştirmiş gençlerin, yetişkinler kadar ücret aldıkları ve bazı durumlarda yetişkinlerden daha yüksek bir ücret alarak işgücü piyasalarına girdikleri görülmektedir. (Murat ve Şahin, 2011a: 53).

Ücret ve asgari ücret uygulamalarının genç işsizliğine etkisini açıklamaya yönelik yapılan çalışmalar, genellikle ücret faktörü ile genç işsizliği arasında doğrudan bir ilişki var olup olmadığı üzerine odaklanmışlardır. Yapılan bazı çalışmalar ve sonuçları aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 2. Asgari Ücretin Genç İşsizliğine Etkisini Araştıran Bazı Çalışmalar

Çalışmaları Yapanlar	Çalışmadan Çıkan Bulgular
Bazen ve Skourias	Asgari ücretlerdeki artışlar hem genç istihdamında hem de toplam istihdamda düşüşü sebep olur.
Bazen ve Martin	Asgari ücretlerdeki yükselme genç istihdamı üzerinde çok sınırlı bir negatif etkiye sahiptir.
Benhayoun	Asgari ücretlerin yükselmelerinin genç istihdamına etkisi üzerine anlamlı bir bulguya rastlanmamıştır.
Card ve Kruger	Asgari ücretler istihdam üzerinde olumsuz bir etkiye sahip değildir.
Dolado	Asgari ücretlerdeki bir değişim genç ya da yetişkin istihdamı üzerine herhangi bir etkisi yoktur.
Abowd	Artan asgari ücretler niteliksiz genç istihdamını düşürmektedir.

Kaynak: (Kayalı, 2011: 37; Gündoğan, 2001: 20)

Tablo 2’de görüldüğü gibi asgari ücret uygulamalarına yönelik yapılan çalışmalar sonuçlarına göre üç farklı gruba ayrılabilir. Bu gruplar; genç işsizliğinin önlenmesinde asgari ücret uygulamasının olması gerektiğini savunular, asgari ücret genç işsizliğine sebep olduğu için asgari ücret karşıtları ve asgari ücretin genç işsizliğinde etkisi olmadığını savunanlar olarak sınıflandırılabilir. Diğer bir ifadeyle çalışmaların bazıları asgari ücret uygulamalarının gençlerin işgücüne katılmasının teşvik edildiğini ve gençlere istihdam sağladığını savunurken, diğerleri ise işgücü piyasasında asgari ücret uygulamalarının sonucu olarak işe alımlarda genellikle tecrübesiz ve yeterli niteliklere sahip olmayan gençlerin yerine yetişkinlerin tercih edileceğini savunmaktadır. Ücret politikaları ve asgari ücret uygulamaları üzerine yapılan bazı çalışmalarda asgari ücret uygulamalarının, genç istihdamı ya da işsizliği üzerinde doğrudan veya dolaylı yoldan bir etki oluşturduğu ile ilgili anlamlı bulgulara ulaşılamamıştır (Gündoğan, 2001: 20).

1.4.1.7. Okuldan İş Piyasasına Geçişteki Aksaklıklar

Gençlerin iş piyasasına girişte ve sonrasında karşılaştıkları zorluklar eğitim sistemindeki aksaklıklara da bağlanabilmektedir. Günümüzde bireylerin işgücüne katılabilmesi için kendilerini diğer bireylerden ayırt edici becerilere ve niteliklere sahip olması gerekmektedir. Nitelikli işgücünün oluşmasında özellikle okullardaki eğitim çok önemlidir (İzgi, 2012: 305). Okullarda verilen eğitimin, gençleri iş dünyasına hazırlamadaki etkinliğinin yetersizliği konusundaki tartışmalar son yıllarda artmaya başlamıştır. Birçok ülkede uygulanan eğitim sistemi ile iş piyasasının talepleri ve ihtiyaçları arasında iletişim kurulamamakta, bunun sebebi ise mesleki eğitim ve öğretimin yerine gençleri teorik bilgilerle donatmaya ağırlık verilmesidir. Bu verilen teorik eğitimin sonucu olarak gençler doğrudan doğruya istihdam piyasasına yöneltilmediği için gençler iyi eğitilmiş olsalar dahi işsiz kalmaktadırlar. (Kayalı, 2015: 46).

Gelişmekte olan ve bazı gelişmiş ülkelerde eğitim süresi boyunca, gençlere gerçeği yansıtmayan iş sözleri verilmektedir. Özellikle üniversite eğitimi sürecinde gençlere, mezun olduğu zaman kamu sektöründe kesinlikle bir işi olacağı gibi sözler verilmektedir. Bu yaklaşımın sonucu olarak üniversite eğitiminin tamamlanmasının işe girmekte tek faktör olduğunu düşünen gençler tembelleşmektedirler. Bunun sonucu

olarak mezuniyet sonrası vaat edilen garanti işe giremeyen gençler işgücü piyasasının taleplerine uymadığı için işsiz kalmaktadırlar.

1.4.1.8. Gençlerin İş Tecrübesinin Olmaması

Gençlerin işgücü piyasalarına ilk kez giriş yapıyor olmaları, onları yetişkinlere göre daha dezavantajlı bir konuma getirmektedir. Gençler iş ile ilgili teorik eğitime ve bilgiye sahip olsalar dahi yeterince tecrübeye sahip olmamalarından dolayı kolay bir şekilde işe girmezler. Gençlerin eğitim seviyelerinin yüksek olması işe girişlerde tercih edilmelerini sağlayabilir. Fakat iş hayatıyla ilgili herhangi bir tecrübeye sahip olmayan gençler, iş hayatına girişte veya işe girdikten sonra yaptıkları işe uyum sağlamaları önemli bir süre alabilmektedir. Bu olumsuz sebeplerden dolayı işverenler, yeni işçi alımlarında genel olarak tercih ettikleri politika, uyum sürecinde problemler yaşayabilecek, deneyimsiz ve tecrübesiz olan gençler yerine uzmanlaşmış, tecrübeli ve işe adaptasyonu kolay olacak olan yetişkin işçileri çalıştırma yönündedir (Murat ve Şahin, 2011a: 57).

İşverenler, genç işçilerin işe alınma süreçleri fazla maliyetli olmasından kaynaklanan sebeplerden dolayı yetişkin işçileri tercih edebilmektedirler. Özellikle küçük ve orta ölçekli işletmelerden oluşan ülkelerde, işletmeler işe alım sürecinde olan gençlere değişik testler uygulayarak işe uygunluğunun ölçülmesi ek maliyetler yaratacağından dolayı genellikle gençler tercih edilmemektedir. Çünkü gençlerin işe alımı daha maliyetli bir yapı oluşturduğu için işverenler genç işgücünden ziyade yetişkinlere yönelmekte mecbur kalmaktadırlar. Ayrıca bu tür işletmelerin meslek içi eğitime ayırabilecekleri bütçenin oldukça düşük olması sebebiyle, bu işletmeler işe alımlarda daha az mesleki eğitime sahip ve tecrübesiz olan gençlerin yerine yüksek mesleki eğitimine sahip ve tecrübeli olan yetişkinleri tercih etmektedirler (Seçer, 2006: 83).

1.4.2. Genç İşsizliğinin Sonuçları

İşsizlik bütün bireyler için büyük bir sıkıntı oluşturan bir olgudur. Hayata yeni başlayan gençler için bu durum daha da sıkıntı vericidir. Gençlerin yaşadığı bu işsizlik sadece bireyleri değil, bütün toplumu da olumsuz etkiler. Genç işsizliği, işsiz gençten başlayarak aile, toplum ve giderek ülke düzeyine yayılan, ekonomik, toplumsal, kültürel birtakım sorunlar ve huzursuzluklar zincirini ortaya çıkarmaktadır. Tüm bunlar dikkate

alındığında genç işsizliği çözülmesi zorunlu bir sosyal sorun olarak kabul edilmelidir (Karabıyık, 2009: 305).

Genç işsizliği, ülkelerin hem ekonomik hem de huzurlu olan toplumsal yapıları için tehdit oluşturmaktadır. Çünkü toplumun en dinamik yapısı olma özelliğine sahip gençlerin işsiz kalmasının sonucu olarak önce gençler ve aileleri daha sonra genç işsizliğin yoğun olduğu toplumda huzursuzluklar olmaya başlar. Toplumlarda oluşan bu huzursuzluk ülke geneline yayıldığı zaman ülkelerin ekonomik, sosyal ve kültürel yapılarında sorunlara sebep olur.

1.4.2.1. Ekonomik Sonuçlar

Gençlerin üretken ve en verimli oldukları bir dönemde işgücü piyasasının dışında kalmaları hiç şüphesiz ki ülkeleri ekonomik yönden olumsuz etkileyecektir. Çünkü genç işgücü potansiyelinin iyi değerlendirilmesi ülkelerin ekonomik büyüme ve kalkınmasında önemli bir rol oynamaktadır. İşgücü piyasasının talepleri ve ihtiyaçları doğrultusunda eğitilen ve yetiştirilen potansiyel genç işgücü ülkelerin kalkınma ve büyümesinde avantajlar yaratmaktadır. Fakat genç işgücü etkili olarak değerlendirilemezse, diğer etkilere oranla ülkelere ekonomik olarak daha fazla zarar vermektedir. Genç işsizliğinin verdiği bu ekonomik zararlar devamında sosyal ve psikolojik sorunlara sebep olmaktadır (Karabıyık, 2009: 294).

Gençlerin işgücüne katılmamaları ülkelerin üretimini düşürmekte ve işsizlik sigortasının kullanıldığı ülkelerde ek maliyetlere sebep olmaktadır. Gençlerin işgücüne katılmamaları, ülkelerin üretimin hacminde önemli bir düşüşe sebep olmasının yanı sıra üretim yapmak için yetersiz olan bir işgücü meydana getirmektedir (Aslantepe, 2007: 53-54).

Ülkelerdeki gençlerin işsiz kalmasının sonucu üretime yansımakta ve ülkelerin üretim hacminde çok büyük oranlarda azalmalar ortaya çıkmaktadır. Bu üretim kaybı ülkenin maksimum üretim hacmine ulaşmasına engel olmanın yanında vergilerin düşmesine sebep olacaktır. Bir ülkede genç işsizliği yükseldikçe vergilerden alınan gelirler düşer. Çünkü vergi, çalışan ve çalışmasının karşılığında bir kazanç sağlayan gerçek ve tüzel kişilerden kanun yoluyla toplanan paralardır. Ayrıca işsizlik sigortasının kullanıldığı ülkelerde, gençlerin istihdam edilememesi, ülke ekonomilerine ciddi oranda ek

maliyetler getirmektedir. Genç nüfusu fazla olan ülkelerde, gençler istihdam edilemezse işsizlik sigortasına daha fazla başvuru olacak ve bunun sonucu olarak ülke ekonomilerinde giderler artacaktır (Murat ve Şahin, 2011a: 61).

1.4.2.2. Sosyal Sonuçlar

İnsan sosyal bir varlık olduğundan dolayı bulunduğu çevreyi etkiler ya da çevreden etkilenir. Bu bağlamda işsiz bireyler, toplumsal işbölümünün dışında bırakılarak toplumsal bütünleşmesi engellemekte ve toplumdaki kopmaya sebep olabilmektedir. Gençlerin yetişkinlere oranla daha fazla işsiz olması ve gençlerin bu süreçte yeterli destek alamamaları hem kendilerini hem de tüm toplumu etkileyecek sonuçların ortaya çıkmasına sebep olabilmektedir. Gençler yaşadıkları işsizliğin, kendi yetersizliklerinden çok sistemdeki eksikliklerden kaynaklandığını düşünür ve topluma yabancılaşmaya başlamaktadırlar (Çetinkaya, 2008: 25)

Çalışmak, bireyler için önemli bir sosyal faaliyet iken bu olgudan yoksun kalan bireyler sosyal hayatlarında da olumsuzluklarla karşılaşmaktadırlar. İşsiz kalan genç, çalışma hayatına girerek edineceği sosyal kimlik, statü, insanlarla olan iletişimi gibi tüm sosyalleşme faaliyetlerinden uzak kalmakta ve kendini toplumdaki soyutlamaktadır. İşsiz kalan kişi kendisine içinde bulunduğu durumu hatırlatacağı düşüncesiyle özellikle eski sosyal çevrelerinden uzaklaşmakta bunun yerine kendileriyle aynı sorunu yaşayan yeni bir çevre edinmektedir (Işıkoğlu, 2013: 28).

Gençler yasal yollarla iş sahibi olamadığı için yasa dışı işlere girmekte ve suça bulaşmaktadır. İş bulamayan gençler arasında uyuşturucu kullanma, çeteleşme ve vandalizm gibi toplumsal sorunlar arasında doğrudan bir bağ vardır. (Gündoğan, 2001: 31). Ayrıca genç işsizliği boşanma oranının yükselmesine ve işsizlerin önemli bir bölümünün ortalama evlenme yaşının üzerinde olmasına rağmen bekâr olmalarına sebep olmaktadır. Genç erkekler arasındaki işsizliğin yaygınlığından dolayı evlenme çağında olan gençlerin evlenmesini geciktirmektedir. Genç işsizliği, gençlerin evliliklerini geciktirerek veya engelleyerek aile kurumunun oluşturulmasında da sorunlara sebep olabilmektedir (Adak, 2010: 111).

1.4.2.3. Psikolojik Sonuçlar

İşsizlik psikolojisi üzerine yapılan çalışmalar işsizlik sürecinde yaşanan psikolojik sorunların sebebinin iki önemli faktöre bağlı olduğunu ortaya koymaktadır. Birinci faktör, işlerini kaybeden bireylerin hayat standartlarının düşmesinden dolayı mutsuz olmaları ve işgücü piyasasında yeni bir iş bulamadıkları için ekonomik zorluklar yaşamaları veya yaşamlarını devam ettirecek gelire sahip olmamalarıdır. İkinci faktör, işlerin sağladığı günlük yaşam standartlarının, alışkanlıkların ve işin oluşturduğu sosyal ilişkilerin işsizlik döneminde bozulması veya bitmesidir. İşine bağlı bireylerin işten işsiz kalmalarının sonucu olarak daha büyük psikolojik sorunlar yaşadığı bilinmektedir (Yüksel, 2003: 22-23). İşlerinden çıkarılmış veya işsiz olan bireylerin yaşadıkları psikolojik zararlar bakımından yapılan bir araştırmada; bireylerin depresif duygularının, stres seviyelerinin, umutsuzluğun ve yalnızlık duygularının arttığı gözlemlenirken, öz saygınlıklarının, kendisine olan güvenin, genel sağlık hallerinin ve hayat tatminlerinin azaldığı görülmektedir (Kümbül Güler, 2006: 377).

Çalıştıkları işler, gençlere ekonomik ve sosyal katkılarda bulunmasının dışında, toplum içerisinde belirli statüler kazandırarak toplumsal yapılardan kopmamalarını sağlar. İstihdam edilemeyen gençler ise ekonomik ve sosyal alanlarda yaşadıkları kayıpların yanı sıra içinde buldukları işsizlik döneminde fiziki ve ruhsal dengeleri bozularak psikolojik sorunlara neden olabilir. Gençler, işlerini kaybettiklerinde ya da uzun zaman işsiz kaldıkları durumlarda agresifleşme, bunalıma girme, kendisini yetersiz hissetme, uyuma problemleri, özgüven kaybı gibi sorunlar yaşayabilirler (Yazar Aslan, 2014: 67).

İşsizlik oranı, işsizlik süresinin uzunluğu ve işten çıkarılmanın gençlerin psikolojik durumlarını önemli ölçüde etkilediği bilinmektedir. Gençlerin karşılaştığı bu psikolojik durumların sonucu olarak, gençlerin işgücü piyasalarına başarılı bir şekilde entegre olmasını etkilemektedir (Çetinkaya, 2008: 28).

1.5. Sosyal Politika Kavramı

İngiltere’de 18. Yüzyılın sonlarında başlayan ve dünya ülkelerine yayılan sanayi devrimi koşulları yeni bir iş ilişkisi ve statünün doğmasına yol açmıştır. İşçi olarak adlandırılan bu kişilerin sayısı sanayinin ilerlemesi ile yaygınlaşmıştır. Sanayi Devrimi’nin yaşandığı dönemde klasik liberal ekonomi felsefesi uygulanmaktaydı. Bu

ekonomi sistemi işçiler için önce çalışmayı sonra da yaşam koşullarını zorlaştırmıştır. Ekonomik rekabetin artması, hiçbir yasal düzenlemeye ve hakka sahip olmayan işçilerin yaşam koşullarının git gide ağırlaşmasına sebep olmuştur. İşçilerin maruz kaldığı bu kötü durum, toplumların diğer bölümlerine de yansiyarak büyük çalkantılara sebep olmuştur. Bu çalkantılar sonucu sanayileşen ülkelerde ki devletler, işçilerin korunması amacıyla kararlar almaya ve uygulamaya başlamışlardır. Önceleri kadın ve çocuklara daha sonra ise yetişkin erkeklere yapılan bu düzenlemeler, “Sosyal Politika” olarak adlandırılan sosyal bilim dalının ortaya çıkmasına yol açacaktır (Altan, 2009: 3-4). Bu dönemden sonra sosyal politika üzerine birçok araştırma ve yeni tanımlar yapılmıştır. Sosyal politikanın tanımı, içerdiği konular ve hatta isminin dahi ülkeden ülkeye ve çalışmalarda farklılık görülmektedir. Bu yüzden sosyal politikayı tanımlamak oldukça zordur.

Sosyal politika bilimi ilk ortaya çıktığı zaman sosyal politika; devletin, işçi statüsü altında çalışanları iş ilişkileri ve yaşamında, kötü niyetli olabileceği varsayılan fabrika sahiplerine veya olumsuz çalışma koşullarına karşı koruyabilmek amacı ile benimsemiş olduğu ilkeleri, bu çerçevede aldığı kararlar ve sürdürdüğü uygulamalar olarak tanımlanmıştır. Bu dönemde sosyal politika sadece işçi-işveren arasındaki ilişkiyi düzenlemeye yöneliktir ve dar anlamda sosyal politika olarak adlandırılır (Bozkır Serdar, 2017: 4). Diğer bir ifadeyle dar anlamda sosyal politika kavramı, çalışma hayatını ilgilendiren sosyal politikalar ile temel sosyal yardımlar ve hizmetlerin uygulanması politikalarını içerir şekilde, yoğun ve öncelikli olarak kullanılmaktadır (Sargutan, 2006: 7).

Sosyal politika 19. yüzyılda işçi-işveren ilişkilerini düzenlemeye yönelik çok dar bir kapsama sahip olsa da ilerleyen yıllarda toplumda oluşan çeşitli sosyal sorunlara yönelmiştir. Geniş anlamda sosyal politika: amacı sosyal adalet olan ve ekonominin döngüsünü toplum lehine düzeltici bir rol üstlenen ve sınıf kavgalarının ortaya çıkmasını engelleyen ve bu doğrultuda politikalar öngören, oluşturan, bir denge, uyum ve barış bilimidir (Talas, 1992: 19).

Geçmişteki toplumlara oranla günümüz toplumlarında sosyal sorunların daha fazla olmasının sonucu olarak sosyal politikanın alanı genişlemiştir. Günümüzdeki sosyal politika, toplumsal hayatı olumsuz etkileyen ve toplumsal bütünlüğü tehdit eden her

türlü sorunla mücadele etmektedir (Ersöz, 2011: 50). Günümüzde sosyal politikalar özellikle sosyal dışlanma, ayrımcılık, çevre, tüketici hakları ve dezavantajlı gruplar olarak nitelendirilen kadınlar, gençler, çocuklar, yaşlılar, göçmenler, eski hükümlüler ve engelliler gibi guruplara yönelik uygulanmaktadır (Bozkır Serdar, 2017: 6).

BÖLÜM 2: 1990'DAN GÜNÜMÜZE TÜRKİYE'DE GENÇ İŞSİZLİĞİ VE GENÇ İŞSİZLİĞİYLE MÜCADELEYE YÖNELİK UYGULANAN SOSYAL POLİTİKALAR

2.1. Türkiye'de Genç İşsizliğin Boyutları

Günümüzde neredeyse bütün ülkeleri etkileyen en önemli sorunlardan biriside hiç şüphesiz ki işsizlik sorunudur. İşsizlik sadece gelişmekte ve gelişmemiş ülkeler için bir problem değil ayrıca gelişmiş ülkeler içinde çözülmesi gereken önemli bir sorundur. 1980 yılından sonra üretimin hızlı bir şekilde küreselleşmesi, teknolojinin gelişmesi ve yaşanan ekonomik veya siyasi krizler işsizliğin artmasına sebep olmuştur (Günaydın ve Çetin: 2015, 19). Tablo 3'de dünya genelindeki işsizlik oranları verilmektedir.

Tablo 3. Dünya'da İşsizlik Oranları (%)

Yıllar	2000	2005	2010	2013	2014	2015	2016
Bölgeler							
Dünya	6.2	6.3	6.1	6.0	5.8	5.8	5.8
Gelişmiş Ekonomiler ve AB	6.7	6.9	8.8	8.6	8.4	8.3	8.1
Orta ve Güney Doğu Avrupa ile BDT	10.6	9.4	9.2	8.2	10.7	10.1	9.9
Doğu Asya	4.5	4.2	4.2	4.5	4.5	4.5	4.5
Güney Doğu Asya ve Pasifik	5.0	6.5	4.7	4.2	4.3	4.4	4.3
Güney Asya	4.5	5.3	3.8	4.0	4.2	4.1	4.1
Latin Amerika ve Karayipler	8.4	8.0	7.3	6.5	6.4	6.5	6.7
Orta Doğu	9.5	10.0	11.1	10.9	10.1	10.1	10.2
Kuzey Afrika	14	11.5	10.4	12.2	12.5	12.1	11.8
Sahra-Altı Afrika	8.3	8.2	7.6	7.6	7.3	7.4	7.5

Kaynak: (ILO, 2016a: 13)

İşsizliğe karşı en duyarlı gruplardan birisi gençlerdir. Gençler yetişkinlere oranla işgücü piyasasında dezavantajlı konumdadırlar. İşgücü piyasasında istihdam imkânlarının kısıtlı olduğu veya yetersiz olduğu zaman gençler işgücü piyasasına girmekte zorlanmakta veya işten ilk çıkarmalarda gençler tercih edilerek işsiz kalmaktadır. Bunun sonucu olarak neredeyse bütün ülkelerde genç işsizliği oranları işsizlik oranlarının üzerindedir. Çoğu ülkede genç işsizlik oranları genel işsizlik oranının 2 katı veya üzerindedir. Örneğin; 2016 yılında dünyada işsizlik ortalaması %5.8 iken ortalama genç işsizliği oranı %13.1'dir. Genç işsizliği, neredeyse işsizliğin 2.5 katıdır. Dünyadaki genç işsizliği oranları aşağıdaki tabloda verilmiştir (Basmacı, 2011: 58).

Tablo 4. Dünya’da Genç İşsizlik Oranları (%)

Bölgeler	Yıllar						
	2000	2005	2010	2013	2014	2015	2016
Dünya	12.5	13.0	12.9	13.1	13.0	12.9	13.1
Gelişmiş Ekonomiler ve AB	13.2	14.1	18.1	18.3	16.6	20.6	19.7
Orta ve Güney Doğu Avrupa ile BDT	19.9	19.1	19.0	18.0	17.2	17.1	16.6
Doğu Asya	8.9	8.4	9.4	10.1	10.6	10.6	10.7
Güney Doğu Asya ve Pasifik	13.2	17.9	12.9	13.0	13.6	12.4	13.0
Güney Asya	10.2	10.4	7.9	10.2	9.9	10.9	10.9
Latin Amerika ve Karayipler	15.5	16.1	14.3	13.6	13.4	15.7	16.8
Orta Doğu	21.1	22.6	26.0	27.2	28.2	30.6	30.6
Kuzey Afrika	29.9	26.8	28.1	29.4	30.2	29.4	29.3
Sahra-Altı Afrika	12.6	12.4	11.9	11.9	11.6	10.9	10.9

Kaynak: (ILO, 2015: 80; ILO, 2016b: 6)

Tablo 3’de ve tablo 4’de görüldüğü üzere işsizlik ve genç işsizliği oranlarında büyük değişimler söz konusu değildir. Fakat oranlardan ziyade işsizlik rakamlarına bakılacak olursa işsiz ve genç işsiz sayısının arttığı gözükmektedir. ILO’nun yayınladığı “Global İstihdam Eğilimleri” raporlarına bakıldığında zaman 2015’de işsizlik oranı %5,8 iken 2014’de %10,4

milyon işsiz varken, 2016 yılında işsizlik oranı 2015 yılındaki gibi %5.8 olmasına rağmen işsiz sayısı 2.3 milyon artarak 206.7 olmuştur. Aşağıdaki tabloda yıllara göre işsiz ve genç işsiz sayıları verilmektedir.

Tablo 5. Dünya’da İşsizlik ve Genç İşsizliği (Milyon)

	2000	2005	2010	2013	2014	2015	2016
Toplam İşsizlik	176.7	186.0	196.6	200.1	201.3	204.4	206.7
Genç İşsizlik	74.2	78.0	75.6	73.9	73.3	73.4	73.5
Yetişkin İşsizlik	102.5	108.0	121.0	126.2	128.0	131.0	133.2

Kaynak: (ILO, 2016a: 72; ILO, 2014: 91; ILO, 2016b: 9)

Dünyanın hemen hemen bütün ülkelerinde de olduğu gibi Türkiye’de de işsizlik ve genç işsizliği problemi çözülmesi gereken problemlerin başında yer alıyor. Küreselleşme ile birlikte, 1980 yılından itibaren uygulanan politikalar değişmesi, sendikaların gücünü kaybetmesi ve işletmelerin ucuz işgücü arayışları dünyada ve Türkiye’de işsizliğin artmasında en büyük etkenlerden birisi olmuştur.

Türkiye’de işgücü piyasasına bakıldığında temel problemin işgücü arzı ile talebi arasındaki fark olduğu göze çarpmaktadır. İç göçlerin beraberinde getirdiği işsizlik, büyük kentlerde meydana gelen işgücü talebi yetersizliği nedeniyle tamamen ortadan kaldırılamamakta ve Türkiye’nin en önemli sorunlarının başında gelmektedir. Ayrıca tarımda çalışan nüfusun mevsimsel olarak işsizlik sorunlarıyla karşılaşması ve tarım dışı sektörlerin işsizliği azaltmada yetersiz olduğu görülmektedir (Şahin, 2007: 555).

İşgücü piyasası Türkiye’de genel anlamda kentsel kesim ve kırsal kesim olarak ikiye ayrılmaktadır. Kentsel kesimde hizmet ve sanayi sektörleri ön planda iken kırsal kesim de tarım sektörü ön plandadır. Kentsel kesimlerde gizli işsizlik kavramı çok önemsenmemekte iken kırsal kesimde gizli işsizlik oranlarının yüksek olması önemli bir sorun olmaktadır. Bunun nedeni ise tarım ile uğraşan işletmelerin daha çok aile işletmeleri olması ve kayıt dışı istihdamın yüksek olmasıdır. Ayrıca Türkiye’de yapısal işsizlik sorunu ciddi bir şekilde görülmektedir (Özçalık ve Durmuş, 2014: 43).

Son dönemlerde işsizliğin artmasında en önemli etken ise 2008 yılında dünyada yaşanan ekonomik krizdir. 2008 küresel ekonomik krizinin sonucu olarak tüm dünyada işsizlik

oranları artmıştır. Yaşanan bu kriz sonrası Türkiye ve dünyada önlemler alınmasına karşın, kriz sonrası kısa dönemde işsizlik artışı engellenememiştir. Örneğin; Türkiye’de kriz dönemi sonrasında 3.5 milyon yeni iş imkânı yaratmıştır. Kriz sonrası dönemde en başarılı ülkelerden biri olmasına rağmen kısa vadede işsizliğin artışı engelleyememiştir (Kalkınma Bakanlığı, 2013: 17). Aşağıdaki tabloda yıllara göre Türkiye’deki işgücü durumu ve işsizlik oranı verilmiştir.

Tablo 6. Türkiye’deki İşgücü Piyasasının Genel Durumu

Göstergeler Yıllar	İşgücü (BİN)	İstihdam (BİN)	İşsiz (BİN)	İşgücüne Katılma Oranı (%)	İstihdam Oranı (%)	İşsizlik Oranı (%)
1990	20.150	18.539	1.611	56,6	50,0	8,0
1995	22.286	20.586	1.700	54,1	52,1	7,6
2000	23.078	21.581	1.497	49,9	46,7	6,5
2005	22.454	20.066	2.388	46,4	41,5	9,7
2006	22.751	20.423	2.328	46,3	41,5	9,2
2007	23.114	20.738	2.377	46,2	41,5	9,8
2008	23.805	21.194	2.611	46,9	41,7	11,9
2009	24.748	21.277	3.471	47,9	41,2	14,0
2010	25.641	22.594	3.046	48,8	43,0	11,0
2011	26.725	24.110	2.615	49,9	45,0	10,3
2012	27.339	24.821	2.518	50,0	45,4	10,2
2013	28.271	25.524	2.747	50,8	45,9	10,6
2014	28,786	25,933	2,853	50,5	45,5	9,9
2015	29,678	26,621	3,057	51,3	46,0	10,3
2016	30,535	27,205	3,330	52,0	46,3	10,9

Kaynak: (TÜİK, 2017b)

Türkiye’de işgücü piyasasını etkileyen faktörler aynı zamanda genç işgücünü de etkilemektedir. Türkiye’deki genç işsizliğin oluşmasındaki en büyük sorunlardan biri ise genç nüfusun fazlalığıdır. Günümüzde Türkiye’de 15-24 yaş arası genç nüfusun toplam nüfus içindeki oranı Avrupa başta olmak üzere dünyadaki çoğu ülkenin oranından yüksektir (Işık, 2016: 142). Genç nüfusun fazlalığı Türkiye açısından önemli

bir fırsat olmasına rağmen gençlerin istihdam edilememesi önemli sorunlar oluşturmaktadır. Dünyada olduğu gibi Türkiye’de de genç işsizliği artmaktadır. Ayrıca tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de 15-24 yaş grubu arasında yer alan gençler diğer yaş grupları ile kıyaslandığı zaman işsizlik oranının en yüksek olduğu yaş grubudur.

Türkiye’de genç işsizliğinin yüksek olmasının diğer bir sebebi ise; Dünya Bankası’nın yayınladığı verilere göre istihdam artışının nüfus artışının devamlı olarak gerisinde kalması ve eğitilmiş olan genç nüfusun büyük bir çoğunluğunun iş bulamamasıdır (Kayalı, 2015: 73). Türkiye’de istisna olan yıllar hariç genç işsizliği toplam işsizliğin iki katından daha fazladır. Aşağıdaki tabloda Türkiye’de genç kabul edilen yaş gruplarının işsizlik oranları ve rakamları verilmiştir.

Tablo 7. Türkiye’de Genç İşsizliği (%)

Yıllar	Genç İşsizlik Oranı (%)	Yıllar	Genç İşsizlik Oranı (%)
1990	16,0	2009	25,3
1995	15,5	2010	21,7
2000	13,1	2011	18,4
2004	20,6	2012	17,5
2005	19,9	2013	18,7
2006	19,1	2014	17,9
2007	20,0	2015	18,5
2008	20,5	2016	19,2

Kaynak: (TÜİK, 2017b)

Küresel ölçekte olduğu gibi Türkiye’de de genç işsizliği artmıştır. Tablo 7’ye bakıldığı zaman 1990 yılında %16,0 olan genç işsizliği 26 yıl sonra 1990’daki orana göre %4,5 artarak Aralık 2016 itibariyle %19,2 olmuştur. 2016 yılında toplam işsizlik oranı %10,9 iken genç işsizliği bu rakamın hemen hemen 2 katına yakın bir rakamdadır. 2008 krizi sonrasında genç işsizliği 2009 yılında %25,3’e kadar ulaşmış fakat alınan önlemler ve uygulanan politikalar sayesinde genç işsizliği oranının daha fazla artması engellenerek 2012 yılında %17,5’e düşürülmüştür.

Genç işsizliğini iyi analiz etmek ve doğru politikalar uygulamak için sadece tek bir başlık altında toplamak yerine genç işsizlik sorununun değişkenlik gösterdiği ve sebeplerinin farklı olduğu yaş, cinsiyet, eğitim durumu ve kırsal-kentsel çerçevesinde incelemek daha doğru olacaktır. Çalışmanın devam eden bölümünde genç işsizliği bu çerçeveler içerisinde incelenecektir.

2.1.1. Türkiye’de Cinsiyet ve Yaş Gruplarına Dağılımına Göre Genç İşsizliği

Genç işsizliği analizleri ve politikaları yapılırken dikkat edilmesi gereken önemli bir nokta ise yaş grupları ve cinsiyete göre genç işsizliğidir. Çalışmamızda daha öncede bahsedildiği gibi genç yaş grupları 15-19 ve 20-24 olarak ikiye ayrılmaktadır. Bu ayrımın temel sebebi ise iki grubun işgücü piyasasında farklı zorluklarla karşılaşılıyor olmasıdır. Yine aynı şekilde işgücü piyasasında genç kadınların ve erkeklerin karşılaştıkları problemler birbirinden farklı olduğu için bu iki grubun ayrı olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Tablo 8’de TÜİK’in hazırladığı verilerden faydalanılarak gençlerin yaş gruplarına göre işsizlik oranları verilmektedir.

Tablo 8. Yaş Gruplarına Göre Genç İşsizlik Oranı (%)

Yıllar	15-19	20-24	15-24
1990	15,4	16,6	16,0
2000	10,7	14,8	13,1
2005	17,5	20,3	19,9
2006	16,9	19,7	19,1
2007	19,7	20,1	20,0
2008	19,6	21,0	20,5
2009	23,6	26,3	25,3
2010	18,8	23,5	21,7
2011	15,8	19,8	18,4
2012	14,9	19,0	17,5
2013	16,4	20,0	18,7
2014	16,1	18,9	17,9
2015	16,5	19,7	18,5
2016	16,2	21,5	19,2

Kaynak: (TÜİK, 2017b)

Tablo 8’de görüldüğü gibi genç işsizliği 20-24 yaş grubunda 15-19’dan her zaman fazla olduğu görülmektedir. 15-19 yaş grubunda işsizlik oranında sürekli bir şekilde dalgalanmalar görülmektedir. 1990 yılında %15,4 olan bu gruptaki işsizlik 26 yıl sonra 1990’daki orana göre %1,2 oranında artarak 2016 yılında %16,2 olmuştur. 2008 krizinden sonra 2009 yılında en yüksek oranına ulaştıktan sonra yine dalgalanmalar söz konusu olsa da genellikle azalma eğilimindedir. 20-24 yaş grubundaki işsizlik durumu da 15-19 yaş grubundaki işsizlikle benzer şekilde dalgalanmalar göstermiştir. 2008 krizinden sonra %25,3’e kadar artarak en yüksek seviyesine ulaşmıştır. Bu grupta 1990 yılında %16,6 olan işsizlik 26 yıl sonra 1990’daki orana göre %4,9 artarak 2016 yılında %21,5 olmuştur. Genç işsizliğinin 20-24 yaş grubunda yüksek olmasının nedeni olarak okuldan yeni mezun olanların iş arama konusundaki deneyimsizlikleri, kendine en uygun işe bulmalarının uzun sürmesi ve işe girişlerde önerilen ücretlerin beklentilerinin altında kalması olarak sıralanabilir (Yentürk ve Başlevent, 2007: 5).

Türkiye’de hem toplam işgücüne hem de genç işgücüne katılma oranlarında kadınların erkeklere göre oldukça düşük orana sahip olduğu görülmektedir. Türkiye’de son yıllarda kadınların işgücüne katılma oranları artsa da istenilen düzeye henüz ulaşamamıştır ve Avrupa ülkelerinin ortalamasının altındadır. Bu durumun birçok nedeni vardır. Türkiye’de kadınların işgücüne katılma oranının düşük olmasının en önemli nedenlerinden birisi toplumun geleneksel ve ataerkil yapısıdır. Toplumun bu yapısından dolayı, kadınların çok büyük bir kısmının evdeki işleri yapmaktadırlar. İşgücü piyasalarına girmeyen veya giremeyen ev hanımı statüsünde bulunan bu kadınlar eğer kendilerine uygun bir iş bulabilirlerse çalışacakları düşünülmektedir. Bu durum genç kadınlar içinde geçerlidir (Murat ve Şahin, 2011b: 103).

Çalışma hayatına girişte ve çalışma hayatında kadınların erkeklere göre daha dezavantajlı konumda oldukları görülmektedir. Genç kadınlar işgücü piyasasına girmekte zorlanmakta ve geçici işler, taşeron sözleşmeleri, yarı zamanlı çalışma ve kayıtdışı işlere girmek zorunda kalmaktadırlar. Türkiye’de genç kadınların işgücüne katılma oranının düşük olmasının bir diğer sebebi ise tarım sektöründe kadınların daha çok çalışıyor olmasıdır. Tarım sektörü gizli işsizliğe sebep olmasının yanı sıra kadın işsizliğinin düşük gösterilmesine neden olmaktadır. Tablo 9’da gençlerin cinsiyete göre işgücüne katılma oranları ve işsizlik oranları verilmektedir (Okur, 2015: 43).

Tablo 9. Cinsiyete Göre İşgücüne Katılma Oranları ve Genç İşsizliği (%)

Yıllar \ Cinsiyet	Erkek		Kadın		Toplam	
	İşsizlik	İGKO	İşsizlik	İGKO	İşsizlik	İGKO
1990	16,6	71,8	15,0	39,4	16,0	54,7
2000	13,7	57,6	11,9	28,1	13,1	42,5
2005	19,5	51,7	20,5	24,5	19,9	37,7
2006	18,3	51,1	20,6	24,4	19,1	37,4
2007	19,6	51,6	20,8	24,4	20,0	37,7
2008	20,1	51,7	21,2	25,1	20,5	38,1
2009	25,4	52,2	25,0	25,8	25,3	38,7
2010	21,0	50,9	23,0	26,3	21,7	38,3
2011	17,1	52,3	20,7	26,8	18,4	39,3
2012	16,3	50,8	19,9	25,9	17,5	38,2
2013	17,0	51,9	21,9	27,5	18,7	39,6
2014	16,6	54,0	20,4	27,7	17,9	40,8
2015	16,5	54,2	22,2	29,8	18,5	42,0
2016	17,4	54,3	23,7	30,4	19,2	42,4

Kaynak: (TÜİK, 2017b)

Tablo 9'a bakıldığında belirli yıllar hariç genelde gençlerin işgücü katılma oranının arttığı görülmektedir. 2008 yılında yaşanan krizi takip eden iki yılda hem kadınlarda hem de erkeklerde işgücüne katılma oranının düştüğü ve yine her iki grupta işsizlik oranının arttığı görülmektedir. Kriz dönemleri ve etkilediği yıllar dışına işgücüne katılma oranları erkeklerde ve kadınlarda artmaktadır. Fakat işsizlik oranları kriz dönemi ve etkilediği yıllar dışında da dalgalanmalar göstermektedir.

Türkiye işgücü piyasası düşünüldüğünde, toplumun geleneksel yapısından dolayı kadınların bu piyasanın içinde olmadığı görülmemektedir. Bu durum yukarıdaki tabloda da açık bir şekilde görülmektedir. Tabloya bakıldığı zaman erkeklerin işgücüne katılma oranları kadınların katılma oranlarının neredeyse 2 katıdır. 2000 yılında %28,1 olan kadınların işgücüne katılma oranı geçen 16 yıldan sonra %2,3 artarak 2016 yılında %30,4 olmuştur. Türkiye için bu durum olumlu olarak kabul edilmesine rağmen kadınların istihdama katılım oranları gelişmiş ülkelerin çok gerisindedir. Erkeklerin

istihdama katılım oranı 2000 yılına göre günümüzde daha düşüktür. 2000 yılında %57,6 olan erkeklerin işgücüne katılma oranı 2016 yılına gelindiğinde %3,3 azalarak %54,3'e düşmüştür. İşsizlik oranlarına bakıldığı zaman ise hem kadınlarda hem de erkeklerde işsizlik oranları artmıştır. 2000 yılından günümüze kadınların işsizliği neredeyse iki kat artarak %11,9'dan %23,7'ye yükselmişken erkeklerin işsizlik oranı %3,7 artarak %13,7'den %17,4'e yükselmiştir.

2.1.2. Türkiye'de Eğitim Durumuna Göre Genç İşsizliği

Eğitim ile istihdam arasında ciddi bir ilişki vardır. Gençlerin aldıkları eğitim işgücü piyasasına girmelerinde önemli bir rol oynamaktadır. Avrupa ülkelerinde eğitilmiş genç oranı arttıkça işsizlik düşmektedir. Fakat Türkiye'de eğitim sistemi ile işgücü piyasası arasında etkin bir bağ kurulamamıştır. Mevcut eğitim sistemi, ekonominin ihtiyaçlarını ve taleplerini karşılayacak özelliklere sahip işgücü yetiştirilmesinde yetersiz kalmaktadır (Başesgioğlu, 2007: 13). İşgücü piyasasının talep ve ihtiyaçlarını karşılayamayan Türkiye'deki eğitim sistemi yapısal işsizliğe sebep olarak genç işsizliğe yol açmaktadır. Bu durumun yanında gençlerin eğitimde uzun süre kalmaları genç işsizliğini artırmaktadır (Çondur ve Bölükbaş, 2014: 83).

Gelişmiş ülkelerde genç işsizliğine bakıldığı zaman eğitimle doğrudan bir ilişkisi olduğu görülmektedir. Bu ülkelerde eğitim oranının artmasının işgücünü azalttığı görülmektedir. Bu yüzden eğitime ayrılan kaynak arttıkça ve bu kaynak işgücü piyasasının ihtiyaçları doğrultusunda kullanılması durumunda genç işsizliğinin azaldığı görülecektir (Kayalı, 2015: 82).

Türkiye'de oluşan eğitilmiş genç nüfusun işsizliğini sadece arzın nitelikleri açısından değerlendirmek doğru değildir. Çünkü Türkiye'deki işgücü piyasasında aile işletmelerinin ve küçük işletmelerin yoğun olduğu bilinmektedir. Bu işletmelerin eğitilmiş ve donanımlı işgücüne duyduğu talep tartışmalıdır. Türkiye işgücü piyasasında kaliteli işgücüne talebin olduğu işletmeler sınırlıdır ve bunun sonucu olarak ortaya çıkan istihdam imkânları da düşüktür. Ayrıca eğitilmiş ve kaliteli işgücünün beklentide olduğu ücretler Türkiye'de mevcut olan işletmelerin yapılarından dolayı karşılanamamakta veya çok az işletme tarafından karşılandığı için gençler işsiz kalmakta veya işsiz kalmayı tercih etmektedir. Aşağıdaki tabloda Türkiye'de eğitim durumuna göre gençlerin işgücüne katılma oranları ve işsizlik oranları verilmektedir (Okur, 2015: 48).

Tablo 10. Eğitim Durumuna Göre Genç İşgücü (%)

Eğitim Durumu \ Yıllar	2000		2010		2016	
	İGKO	İşsizlik	İGKO	İşsizlik	İGKO	İşsizlik
Okuma-yazma bilmeyen	31,6	5,0	21,1	16,4	21,0	13,4
Okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen	24,6	11,0	36,1	18,4	43,4	15,0
İlkokul	51,8	8,3	46,5	14,9	33,7	16,5
Ortaokul veya dengi meslek okulu	28,9	13,7	71,0	10,9	19,9	14,1
Genel lise	36,1	20,6	32,8	27,2	32,5	22,8
Lise dengi meslek okulu	60,1	20,8	57,0	23,1	56,1	21,0
Yüksekokul veya fakülte	69,8	28,3	71,9	32,5	75,0	30,8
İlköğretim	11,7	10,3	34,1	18,4	56,5	15,8
Toplam	42,5	13,1	38,3	21,7	42,4	19,2

Kaynak: (TÜİK, 2017b)

Tablo 19'a bakıldığı zaman 2000 yılında olduğu gibi günümüzde de işgücüne katılma oranları yüksekokul ve fakülte mezunlarında yüksektir. 2000 yılına göre günümüzde yüksekokul ve fakülte mezunları işgücüne daha fazla katılmaktadır. Fakat işsizliğin en yüksek olduğu eğitim durumu da yine yüksekokul ve fakülte mezunlarıdır. Eğitim durumuna göre genç işsizliğindeki en düşük işsizliği 2000 yılında ve günümüzde de görüldüğü gibi okuma-yazma bilmeyen grup oluşturmaktadır. Gençlerin eğitim düzeyleri yükseldikçe işsizliğin arttığı görülmektedir. Bu oluşan durumun en temel sebebi ise; yüksekokul ve fakülte mezunu gençlerin işgücüne daha fazla katılıyor olması ve okuldan yeni mezun olan tecrübesiz olmaları, aranan niteliklere uygun olmamaları, ücret beklentileri ve danışmanlık hizmetlerinin yeterli olmamasından kaynaklanmaktadır (Kayalı, 2015: 80).

Eğitilmiş gençlerin en büyük problemlerinden biri ise yüksekokul ve fakültede teorik bilgiler almalarına karşın iş tecrübesi eksikliğidir. Türkiye'de küçük ve orta büyüklükte işletmeler çoğunlukta olduğu ve eğitim harcamaları çok kısıtlı veya hiç olmadığı için tecrübeli işçi aramalarıdır. Bu durumun sonucu olarak üniversiteden iş tecrübesi olarak

mezun olan gençler işgücü piyasasına girmekte zorlanmaktadırlar. Fakat son yıllarda gençlere yönelik mesleki (sınıf içi) eğitim ve iş başı eğitim politikaları geliştirilerek, gençlerin iş tecrübe kazanması sağlanarak işgücüne girmesi kolaylaştırılmaya çalışılmaktadır. Mesleki eğitimler ve işbaşı eğitim programlarının büyük bir çoğunluğu İŞKUR ve Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı halk eğitim merkezleri tarafından gerçekleştirilmektedir (World Bank, 2008: 15).

2.1.3. Türkiye’de Kırsal-Kentsel Genç İşsizliği

Türkiye tarihinde ilk kez 1950 yılında kırsal kesimin nüfusu azalmaya başlamıştır. Türkiye’de 1950 yılında toplam nüfustaki kırsal kesimin nüfus oranı %75, kentsel kesimin ise nüfusun %25’tir. Kırsaldan kentlere bu dönemden sonra yaşanan hareketlenme, tarımda makineleşmenin ve iki-partili dönemin başlamasına rastlamakta ve bu dönemden sonra kente göçlerin hızı artarak devam etmektedir (UNDP, 2008: 72). Türkiye’de özellikle 1980’den sonra kentleşmenin hızlanması, kırdan kente göçler ve bunun sonucu olarak gecekondulaşmada görülen artış işsizliği yoğunlaştırmıştır (Çondur ve Bölükbaş, 2014: 84). Kırsal alanda, nüfusun hızla artması üzerine tarım sektörü bu nüfusa istihdam sağlayamamış ve ayrıca tarımda makineleşmenin sonucu olarak kırsal alanda işgücü fazlalığına sebep olmuştur. Tarımda oluşan bu işgücü fazlası kırdan kente göçün artmasındaki en önemli etken olmuştur. Yaşanan bu göçlerin artmasından sonra kentsel alanlarda işgücü fazlalaşmış ve kentlerde işsizliğe sebep olmuştur (Aydemir, 2013: 134).

Türkiye’de kırdan kente yaşanan göçün sonucu olarak sektörlerin yapısındaki değişiklikler genç işsizliğini arttırmaktadır. Son yıllarda tarım sektöründe istihdamın azaldığı ve kırsal bölgelerde işsizliğin arttığı görülmektedir. Kırsal alanda tarım sektöründe istihdamın azalmasının, kentsel alanda sanayi ve hizmetler sektörleri arasında dağıldığı düşünülmektedir. Kentsel alanlara göç ederek sanayi ve hizmet alanında işgücü fazlalığı oluşturan göç edenler, kentlerin iş gücü pazarlarına eğitimsiz ve vasıfsız iş gücü olarak düşük ücretlerden girmekte, yasal işler bulamayınca kayıtdışı sektörlere yönelmektedirler. Bu durumun böyle devam etmesi halinde gençlerin işgücüne katılımları açısından gelecekte olumsuz sonuçların ortaya çıkmasına sebep olacaktır (Basmacı, 2015: 84). Türkiye’de kırsal-kentsel genç işsizliğinin durumu aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 11. Türkiye’de Yerleşim Durumuna Göre Gençlerin İşsizlik Durumları (%)

Yıllar	Kent	Kır
1990	24,1	10,2
2000	17,7	8,4
2005	22,8	13,5
2006	21,4	13,6
2007	21,8	15,6
2008	22,6	15,5
2009	28,2	18,9
2010	24,8	15,3
2011	21,2	12,7
2012	20,3	11,9
2013	21,2	13,7

Kaynak: (TÜİK, 2017b)

2.2. Türkiye’de Genç İşsizliğinin Nedenleri

Genel olarak genç işsizliğin nedenleri çalışmanın ilk bölümünde incelenmiştir. Türkiye’de gençler arasındaki işsizliğin nedenleri detaylı incelendiğinde dört önemli faktörün genç işsizliğine etkisinin daha büyük olduğu görülmektedir. Bunlar ulusal ve küresel ekonomik krizler, eğitim sistemindeki aksaklıklar, alınan eğitim ile işgücü piyasasında talep edilen emek türünün aynı olmaması, işgücü piyasasının yapısı ve işgücü piyasası düzenlemelerinden dolayı oluşan sorunlardır (Murat ve Şahin, 2011a: 326).

2.2.1. Ekonomik Krizler

Piyasaların krize girmesi sonucu işsizlik oranları yükselmekte ve bu artış genellikle ilk olarak gençleri etkilemektedir. Kriz dönemlerinde insanların harcamalarını kısıtlamasının sonucu olarak işgücüne olan talep daralır ve hatta işgücü fazlalığının ortaya çıkması ile işten çıkarımlarda en ucuz maliyete sahip olan gençler işten çıkarılır (Okur, 2015: 59). Türkiye’nin yakın geçmişine bakıldığında zaman, 1999, 2001 ve 2008 krizlerinden sonra işsizlik ve özellikle genç işsizlik oranlarının yükseldiği

görülmektedir. Yaşanan bu krizler sonrası en fazla olumsuz etkilenen alan işgücü piyasaları olmuştur. 1999 krizinin işgücü piyasasına olumsuz etkileri devam ederken iki yıl sonra yaşanan 2001 krizinden sonra Türkiye ekonomisinde %9,5 gibi çok büyük oranda bir küçülme yaşanmasının sonucu olarak işsizlik oranı ve genç işsizlik oranı yükselerek son on yılın en yüksek seviyesine ulaşmıştır. 2000 yılında genç işsizliği %13,1 iken 2001 yılında %16,2 olmuş ve krizin etkileri devam ettiği için 2004 yılına kadar artışını sürdürmüştür (Selamoğlu ve Lordoğlu 2006: 207).

ABD’de 2007 yılında başlayan ve küresel bir etkiye sahip olan Mortgage Krizi’nin etkileri 2008 yılında Türkiye’de hissedilmeye başlanmış ve takip eden yıllarda ise krizin etkisi daha fazla görülmüştür. 2002’den sonra iyi bir ekonomik büyüme sağlayan Türkiye ekonomisi bu krizin etkisiyle 2009 yılında %4,8 küçülmüştür. Krizin işgücü piyasalarına olan etkisinin azaltılmasına yönelik önlemler alınmaya çalışılmıştır. Türkiye’de alınan önlemlerin, küresel krizin etkilediği çoğu ülkeye göre başarılı olduğu görünmesine rağmen genç işsizliğinin artmasına engel olunamamıştır. Küresel krizin Türkiye işgücü piyasasını etkilemeye başlaması ile birlikte 2008 yılında genç işsizlik oranı %20,5 olmuştur. 2009 yılında küçülen ekonomiyle birlikte krizin etkileri genç işsizliğini çok büyük bir oranda etkilemiştir. Genç işsizliği, krizin etkilerinin en çok hissedildiği dönem olan 2009 yılında %4,8’lik bir artış göstererek %25,3’e yükselmiştir. Bu artış sonrası Türkiye’deki her dört gençten birinin işsiz kaldığı görülmektedir. Kriz sonrası uygulanan politikalar genç işsizliğini düşürmüştür. 2012 yılında genç işsizliği %17,5’e gerilemiş olmasına rağmen sonraki yıllarda oranlar dalgalanmalar göstermiş ve 2016 yılında ise bu oran %19,2 olmuştur (Can, 2014: 49).

2.2.2. Eğitim Sistemi ve İşgücü Piyasası Arasında Uyumsuzluk

Türkiye sahip olduğu genç nüfus açısından önemli bir fırsata sahiptir. Genç nüfusunun yoğunluğu sebebiyle Türkiye demografik fırsat penceresinde bulunmaktadır. Demografik fırsat penceresinde bulunan Türkiye’de genç nüfusun iyi değerlendirilmesi durumunda hem ülkenin ekonomisi kalkınacak ve büyüme gösterecek hem de işsizlik sorununu büyük oranda çözmeye imkânına sahip olacaktır. Ancak demografik fırsat penceresinin 2050 yılında kapanacağı düşünülmektedir. Fakat Türkiye’de genç nüfusun fazla olması ve devamlı olarak işgücüne katılımın fazlaşması sonucunda açık iş sayıları azalmakta ve yeni istihdam alanları oluşturulamadığı için gençlerin işsiz

kalması nedeniyle demografik fırsat penceresi iyi değerlendirilememektedir (Karabıyık, 2009: 298).

Türkiye’de eğitim seviyesi yükselmesine rağmen henüz istenilen düzeye ulaşamamış ve verilen eğitimin kalitesi tartışılmaktadır. Türkiye’de genç işsizliğinin oluşmasında eğitim sistemindeki sorunların önemli bir yeri vardır. Verilen eğitimin kalitesinin yüksek olmaması, eğitilmiş nüfusun istenilen düzeyde olmaması ve eğitimin işgücü piyasasının ihtiyaçlarına uygun olarak verilmemesi genç işsizliğinin nedenleri arasındadır. Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) tarafından Türkiye’deki eğitim ile ilgili yapılan bir çalışmaya göre, Türkiye’deki eğitim sisteminin eksiklikleri ve sorunları aşağıdadır (OECD, 2005: 37).

- Kalabalık sınıflar,
- Yetersiz okullaşma oranları,
- Sınıf tekrarı ve başarısızlıkların sebep olduğu kaynak ve zaman israfı,
- Sabahçı ve öğlenci olarak verilen eğitim,
- Özellikle kırsal alanda sınıfların birleştirilmesi,
- Ekipman eksiklikleri,
- Finansman eksiklikleri,
- Müfredatın ve eğitim materyallerinin çağın gereklerine uygun olmaması.

Yukarıda yer alan raporda da belirtildiği gibi eğitim sistemindeki bu aksaklıklar az sayıda öğrenciye yüksek standartlarda eğitim verilmesine sebep olmaktadır. İyi eğitim alamayan öğrenciler ise rekabette geri düşerek işe girişlerde iyi eğitim alan öğrencilere göre zorlanmaktadır.

Türkiye’deki mevcut eğitim sistemi, emek piyasasının eğitim ve beceri yönünden taleplerine ve ihtiyaçlarına karşılık verememektedir. Diğer bir ifadeyle Türkiye’de eğitim sistemindeki yetersizlik ve emek piyasasına uygun olmayan eğitimlerin verilmemesinin sonucu olarak mezun olan öğrencilerin becerileri ile emek piyasasının ihtiyaç duyduğu beceriler arasında büyük farklılıklar oluşmaktadır. Bunun sonucu olarak işgücü piyasasının taleplerini karşılayan çok az işgücü, emek piyasasına katılırken emek piyasasının taleplerini karşılayan işgücü, niteliklerine uygun işler

aramak mecburiyetinde kalmaktadır. Dolayısıyla bu durum alınan her eğitimin tek başına işsizliği önlemekte yeterli olmadığını ortaya koymaktadır (Erdayı,2009:145).

Bir görüşe göre Türkiye'deki genç işsizliğinin nedeni büyük ölçüde eğitimin eksikliğinden daha çok nitelik eksikliğinden kaynaklanmaktadır (Duruel ve Kara, 2009: 73). Emek piyasasında, meslek lisesi mezunlarına talep olduğu her zaman dile getirilmesine rağmen Türkiye'de gençler üniversiteye gidebilmek için meslek liselerinin yetersiz olduğunu düşünmekte ve tercih etmemektedirler. Üniversiteye giden gençler diploma sahibi olsalar dahi üniversitelerde verilen eğitim sadece teorik bilgilerden oluştuğu için emek piyasasına girişte yeterli beceriye ve tecrübeye sahip değildirler. Bunun sonucu olarak çoğu işveren işin gerektirdiği niteliklere sahip eleman bulamadıklarını, meslek lisesi sayısının yeterli olmadığı ve mesleğe yönelik verilen beceri eğitimlerinin yetersiz olduğunu belirtmektedirler (İzgi, 2012:303).

Türkiye'de uygulanan eğitim sisteminin yetersiz olduğuna ilişkin eleştirilerin ve işgücü piyasasının talepleri dışına çıkarak işsizliği artırmasının sonucu olarak, mevcut eğitim sistemini işgücü piyasasının taleplerine cevap verecek şekilde yeniden oluşturulması düşünülmekte ve verilen eğitimin kalitesinin gözden geçirilerek eğitim kalitesini artırmaya yönelik yeni politikalar geliştirilmeye çalışılmaktadır (İncekara ve Bayraktar, 2013: 22).

2.2.3. İşgücü Piyasalarının Yapısı

Türkiye'de genç işsizliğinin diğer bir sebebi ise emek piyasalarına yönelik yapılan düzenlemelerin eksikliği ve emek piyasasının yapısıdır. Yapılan bazı çalışmalara göre işgücü piyasalarında katılıkları gideren ülkelerin istihdam oranlarında ve büyüme oranlarında avantajlı oldukları ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda bazı ülkelerin işgücü piyasaları üzerinde yeterince esneklik sağlayamamaları ve ekonomilerini açık hale getirememeleri ekonomik büyümeyi olumsuz etkilemektedir. Bunun sonucu olarak ekonomik büyüme ile doğrudan ilişkili olan genç istihdamı konusunda sorunlar ortaya çıkmaktadır (Okur, 2015: 73) .

Türkiye'de esnek çalışma şekilleri ilk defa "4857 Sayılı İş Kanunu'nda" düzenlenmiştir. İş kanunundaki bu düzenlemeler (Cerev, 2016: 70-73):

- Belirli/belirsiz iş sözleşmeleri

- Kısmı süreli ve tam süreli iş sözleşmeleri
- Çağrı üzerine çalışma
- Takım sözleşmesi
- Ödünç iş ilişkisi
- Telafi çalışması
- Kısa çalışma uygulaması
- Çalışma izin süreleri üzerine düzenlenmiş ve yasalaştırılarak son halini almıştır.

İşgücü piyasasında ortaya çıkan arz ve talep dengesini kurmak, istihdam hedefleri doğrultusunda politikalar oluşturmak için 4904 sayılı yasa ile kurulan İş ve İşçi Bulma Kurumu 2003 yılında 4857 sayılı yasa ile Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) olmuştur. İşgücüne yönelik politikaların uygulanmasında ve istihdam sağlama konusunda en önemli kurum olan İŞKUR gençlerin istihdamını artırmayı da hedeflemektedir. Ancak genç işsizliği oranları İŞKUR'un çalışmalarının yetersiz olduğunu ortaya koymaktadır (Cerev, 2016: 75).

İŞKUR'un hizmetlerinin ve etkinliğinin yetersiz kalması, işgücü piyasalarına yönelik düzenlemelerde piyasanın katılımının aşılammaması, gençlerin istihdam edilmesini artıracak olan yasal teşviklerin istenilen düzeye ulaşamamasından dolayı genç işsizliğinin artışına sebep olmaktadır (Murat ve Şahin, 2011a:105).

2.2.4. İşgücü Piyasasında Bilgi Noksanlığı ve İş Arama

İşgücü piyasaları hem işler, hem de işçiler açısından homojen bir yapıya sahip olmadığından, emek arzı ile emek talebi arasında çıkan eşleşme problemi piyasaların en belirgin özelliklerindedir. İşgücü piyasasına yeni girecek ya da yeni bir iş arayan kişilerin kolay bir şekilde iş bulabilmeleri için açık işler ve özellikleri hakkında bilgiye ulaşabilmeleri gerekmektedir. Bu bağlamda işgücü piyasasını düzenlemekle görevli olan özel ve resmi kurumların geniş bir işgücü bilgi ağı ve sistemine sahip olarak iş arayan kişileri bilgilendirmeleri gerekmektedir. Bu kurumların işgücü piyasası hakkında yeterli bilgiye sahip olmaları durumunda, iş arayanların kararları doğru yönlendirilmiş ve işgücü piyasasında nitelik ve beceri noktasında uyumsuz eşleşmeler engellenmiş olacaktır. Bu noktada kurumların sahip olması gereken işgücü piyasası bilgileri; açık

işlerin neler olduğu, bu işlere ilişkin ücret düzeyi ve aralıkları, ilave sosyal haklar, terfi ve ücret artışlarını da kapsayan geniş bir bilgi ağıdır. İşgücü piyasasında işler konumunda olan iş arama kanallarının etkin ve verimli bir şekilde işlemesi bireye iş arama sürecinin zorluklarından kolay bir şekilde kurtulma ve yüksek fayda sağlaması bakımından çok önemlidir (Tutar, 2015: 95).

İşgücü piyasasına girmek isteyen bazı kişiler işgücü piyasası hakkındaki bilgiyi etkin bir şekilde kullanarak kolayca iş bulabilirken, bilgiye kolayca ulaşamayan ve bilgiyi en uygun şekilde değerlendiremeyen kişilerin işsizlik süreleri uzamaktadır. İş arama süreci hem işsizler için, hem de işletmeler için ekonomik ve zaman kaybına sebep olmaktadır. İşsizler ve işverenlerin piyasa hakkında bilgilendirilmeleri bir taraftan zaman kaybını azaltırken diğer taraftan açık işler ile iş arayanların doğru karşılaşmalarına da yardımcı olmaktadır. Bu nedenle bilgilendirme ve işe yerleştirme hizmetleri çoğu ülkede aktif istihdam politikaları içinde önemli bir yer tutmaktadır (Erol, 2013: 25).

Türkiye’de işgücü piyasası hakkında bilgi sağlayıcı temel kurum yukarıda da belirtildiği gibi İŞKUR’dur. Ancak yapılan çalışmalar göstermiştir ki hem işverenler hem de iş arayanlar piyasa hakkında yeterli bilgiye sahip değillerdir. Bunun sebebi ise kişi başına düşen İŞKUR’daki danışman sayısının Avrupa ülkeleri ile kıyaslandığında çok düşük olmasının sonucu olarak işverenler ve iş arayan kişilerin bu danışmalık hizmetleri hakkında yeterince bilgilendirilememesidir.

Yukarıda sayılan bütün nedenler göz önüne alınarak Türkiye’deki genç işsizliğinin nedenleri şöyle sıralanabilir (Can, 2014: 38):

- Türkiye’de nüfus artış hızı yüksektir ve emek piyasasında oluşan talep bu arzı karşılamamaktadır,
- Türkiye’de tarım sektöründe makineleşme ile birlikte işgücüne duyulan talep azalmış ve tarımda bulunan işgücü diğer sektörlerle dağılarak işgücü fazlalığı oluşturmuştur,
- Türkiye’de yeni iş alanları oluşturulamamakta ve buna bağlı olarak mevcut işlerde işgücü fazlalığı oluşturarak işsizliğe sebep olmaktadır,
- İç ve dış kaynakların istihdam yaratmada etkin ve verimli bir şekilde kullanılmamaktadır,

- İşgücü piyasalarının yapısında esneklik sağlanamamıştır,
- Mevcut işler ile işgücü piyasasına yeni katılacak olan gençlerin iş beklentisi arasında uyumsuzluk vardır,
- Yurtdışına gönderilen işçi sayısındaki azalma işgücünde fazlalığa sebep olmaktadır,
- İşgücü piyasasına girecek olan gençlerin iş arama konusundaki bilgi eksiklikleri ve yetersiz danışmanlık hizmetleri işsizlik süresini uzatmaktadır,
- Yurtdışından geri dönüşlerin başlaması iş arayan kişi sayısını artırmaktadır,
- Sanayide insan gücü yerine makinelerin kullanılması işsizliği artırmaktadır,
- Eğitim sisteminden kaynaklanan sorunlar yapısal işsizliğe sebep olarak genç işsizliğine neden olmaktadır.

2.3. 1990'dan Sonra Türkiye'de Genç İşsizliğini Önlemeye Yönelik Uygulanan Sosyal Politikalar

İşsizlik sorununa karşı yaklaşımlar ve uygulanan politikalar her ülkede değişiklikler göstermektedir. Bu politikalar ve yaklaşımlar arasında bir tarafta liberal yaklaşımların benimsemiş olduğu işsizliğin çözümünü ekonomik gelişmeye bağlayan yaklaşımlar bulunurken, diğer tarafta ise işsizlik sorununu toplumsal bir sorun olarak kabul eden ve istihdam politikalarına öncelik veren yaklaşımlar bulunmaktadır. Ükelere, dönemlere ve siyasal iktidarların yaklaşımlarına göre toplumlar bu iki taraftan birinde bulunmaktadır (Uyar Bozdağlıoğlu, 2008: 59-60).

Türkiye'deki ekonomik ve sosyal yaşamı etkin bir biçimde yapılandırabilmek amacıyla 1963 yılından günümüze kadar düzenli olarak Kalkınma Planları hazırlanmaktadır. Türkiye'de işsizliği önlemeye yönelik ilk önlemler bu planlı dönemle başlamıştır. Fakat Türkiye'de kalkınma planları incelendiği zaman işsizlikle mücadelede ve istihdam politikalarında başarısız oldukları görülmektedir. Bu başarısızlıkların yanı sıra günümüze kadar işsizlikle mücadelede ulusal bir planlama yapılamamış ve işsizlikle mücadeledeki politikalar başarıya ulaşmamıştır. Bunun sonucu olarak etkin bir istihdam politikası da oluşturulamamıştır. Bunun sebebi ise işsizlik ve istihdam sorununa karşı kararlı bir yaklaşım benimsenmemesi ve gereken önemin verilmemesidir.

Türkiye’de genç istihdamının sağlanması ve genç işsizliği ile mücadele konusundaki yaklaşımlar da “planlı dönem” ile başlamıştır. Fakat gençlerin istihdam edilmesi ve genç işsizliği ile mücadelede hiçbir kalkınma planında kapsamlı bir şekilde ele alınmamış ve günümüze kadar genç işsizliği ile mücadelede etkin bir istihdam politikası oluşturulamamıştır (Gündoğan, 2001: 123).

2.3.1. Beş Yıllık Kalkınma Planlarında Genç İşsizliği

Türkiye’de hazırlanan Beş Yıllık kalkınma Plan’larının ilki hariç tüm kalkınma planlarında genç işsizliğin çözümü üzerine belirli yaklaşımlar bulunmaktadır. Fakat Beşinci Beş Yıllık kalkınma Planı’na kadar doğrudan genç istihdamı üzerine bir karar alınmamıştır (Murat ve Şahin, 2011a: 446). Çalışmanın bu bölümünde 1990 sonrası Beş Yıllık kalkınma Plan’larında genç istihdamı ve işsizliği üzerine alınan kararlar ve yaklaşımlar incelenecek ve uygulanan sosyal politikalar irdelenecektir.

2.3.1.1. Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı

1990–1994 yıllarını kapsayan Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda istihdamın gelişmesi ve sürdürülebilmesi daha belirgin olarak gözükmektedir. Bu planda gençlik tanımı genel dünyayı büyük bir çoğunluğunu tarafından kabul edilen 15-24 yaş aralığı olarak tanımlanmıştır. Bu planda genç istihdamı üzerine alınan kararlar aşağıda yer almaktadır (DPT, 1990: 288-296):

- Geleceğin güvencesi olan gençlerin milli, manevi ve kültürel değerler, çağdaş medeniyetin ve teknolojinin bilgileri ile donatılmış olarak yetiştirilmeleri ve eğitilmeleri,
- Eğitim sistemini meslek kazandırıcı eğitime göre ve yüksek nitelikli işgücü yetiştirilmesi,
- Emek piyasasının ihtiyaç duyduğu nitelikli ara insan gücünün yetiştirilmesi için mesleki ve teknik eğitime önem verilecektir.
- Mesleki teknik eğitim kurumlarının, eğitim-insangücü-istihdam ilişkileri çerçevesinde tarım, sanayi ve hizmet sektörleri ile etkili işbirliği içinde olmaları sağlanması ve eğitim kalitesinin yükseltilmesi,
- Eğitimde önceliğin istihdama yönelik becerilerin artırılması yönünde olacağı,

- Üniversite-sanayi işbirliğinin oluşturulması ve geliştirilmesi yönünde kararlar alınmıştır.

2.3.1.2. Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı

Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda (1996-2000) daha çok ekonomik faaliyetlerle yönelik kararlar alınarak planda işsizlik, genç işsizliği ve genç istihdamı üzerine kapsamlı bir şekilde yaklaşmamış ve genç işsizliğinin çözümüne yönelik doğrudan plan ve politikalar üzerinde durulmamıştır. Altıncı planda olduğu gibi genellikle eğitim planlaması üzerinde durulmuştur. Türkiye'deki genç nüfusun sosyal ve ekonomik durumlarına ilişkin tespitlerde bulunmuştur. Bunlar (DPT, 1996: 22-29):

- Ekonominin emek piyasasının ihtiyaçlarına uygun hale getirilmesinde eğitim yetersiz kaldığı tespit edilmiştir ve eğitimin yeniden düzenlenmesi gerektiği,
- Eğitim ve işgücü piyasaları arasında uyumsuzluk söz konusudur. Bu uyumsuzluğun giderilmesi için işyeri-okul bütünlüğüne dayalı bir meslek eğitim sisteminin sağlanması gerektiği,
- Türkiye'deki emek piyasasının şiddetle ihtiyacı olan ara elemanın yetiştirilmesinde gençlerin mesleki eğitim verilen okullara yönlendirilmesi,
- Eğitim kurumları ile işe yerleştirme kurumları arasında etkin bir bağ kurulması hususunda kararlara alınmıştır.

2.3.1.3. Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda da (2001-2005) diğer kalkınma planlarında olduğu gibi genç istihdamı ve işsizliği üzerine bu kalkınma planında da yeterince önem verilmemiştir. Genç işsizliğinin kentlerde arttığı belirtilmiş ve uygulanacak olan aktif ve pasif politikalardan bahsedilmiştir. Bu kalkınma planında genç istihdamı üzerine belirlenen hedefler şunlardır (DPT, 2001: 80-104):

- Yatırımların artırılarak ekonominin büyümesini sağlayarak işsizliğin azaltılması,
- KOBİ'lerin desteklenerek istihdam sayısının artırılması,
- Beyin göçünü engellemek için yurtiçinde işler oluşturulması,

- Gençler, kadınlar ve engelliler için işsizliği engellemeye yönelik aktif ve pasif istihdam politikaları uygulanması,
- Mesleki ve teknik eğitim kurumları ile çıraklık eğitim merkezlerinde başlatılan Tam Gün Tam Yıl Eğitim Projesi uygulaması,
- Mesleki eğitim veren kurumlarda emek piyasasının ihtiyaç duyduğu alanlarda eleman yetiştirilmesinin devam etmesi,
- Yeni ortaya çıkan ve hızlı gelişim gösteren mesleklerin istihdam ve eğitim boyutunu dikkate alan çalışmaların desteklenmesi
- Meslek Standartları Sınav ve Belgelendirme Sistemi oluşturulması,
- İş ve İşçi Bulma Kurumunun istihdam sağlama ve danışmanlık hizmetlerini daha etkili bir biçimde yerine getirecek şekilde yeniden yapılandırılması yönünde kararlar alınmıştır.

2.3.1.4. Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı

2007–2013 yılları arasında uygulanan bu kalkınma planı “istikrar içinde büyüyen, gelirini daha adil paylaşan, küresel ölçekte rekabet gücüne sahip, bilgi toplumuna dönüşen ve AB’ye üyelik için uyum sürecini tamamlamış bir Türkiye” olarak vizyonunu belirlemiş ve bu vizyona göre oluşturulmuştur. Planda istihdamın artırılması işgücü piyasasının geliştirilmesi, eğitimin işgücü talebine duyarlı hale getirilmesi ve aktif işgücü politikalarının geliştirilmesine bağlanmıştır. Bu planda eğitimli genç işsizliğinin arttığına ilişkin tespitlerde bulunulmuştur. Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı incelendiğinde diğer kalkınma planlarına göre daha detaylı ve uygulanabilir görünmesine rağmen burada da genç işsizliği üzerinde yeterince durulmadığı ve politikalar geliştirilmediği görülmektedir (DPT, 2007: 3-5). Bu planda genç istihdamı ile ilgili belirlenen hedefler şunlardır (DPT, 2007: 39-84):

- İstihdam üzerindeki yükün çeşitli politikalar uygulanarak kademeli olarak düşürülmesi,
- İşgücü piyasasında zorluklarla karşılaşan kadınlar, gençler, uzun süreli işsizler, engelliler ve eski hükümlüler için fırsat eşitliği sağlanması

- Gençlerin işgücü piyasasında deneyim kazanmalarını sağlamaları için yeni programlar oluşturulması,
- Kadınlara ve gençlere yönelik olan girişimciliğin teşvik edilmesi,
- Ulusal istihdam stratejisi oluşturma ve uygulama,
- Mesleki eğitimin esnekleştirilmesi ve mesleki eğitimde uygulamalı eğitime ağırlık verilmesi
- Emek piyasasının ihtiyaçlarını karşılamak ve nitelikli işgücü oluşturulması amacıyla Organize Sanayi Bölgeleri ile mesleki eğitim kurumları arasında ilişkilerin güçlendirilmesi
- Eğitimde kalitenin artırılması amacıyla, yeni müfredatın ülke geneline yayılması ve girişimciliği destekleyecek eğitimlerin verilmesi,
- Türkiye’de aktif işgücü politikalarının temel uygulayıcısı olan Türkiye İş Kurumu’nun (İŞKUR) düzenlemiş olduğu programların yaygınlaştırılması yönünde hedefler belirlenmiştir.

2.3.1.5. Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı

Onuncu Kalkınma Planı’nda (2014–2018) istikrarlı ekonomik büyümenin yanı sıra yapısal dönüşümlere daha çok yapısal değişimlere yer verildiği görülmektedir. 2008 yılında meydana gelen küresel ekonomik krizden sonra yeni bir şekil alan küresel sistemde Türkiye’nin hedefleri üzerinde durulmuştur.

Kalkınma Planı’na göre 2012 yılında toplam nüfusun %30’unu 18 yaş altı, %16,6’sını ise 15-24 yaş aralığında bulunan gençler oluşturmaktadır. Genç nüfus ile ilgili bilgiler verildikten sonra gençlik ile ilgili tespitlerde bulunan bu planda, genç nüfusun ülkeler için avantajlarından bahsedilmiş ve genç nüfusun o zamanki durumu ve gelecekteki durumu üzerine tespitler yapılmıştır. Diğer kalkınma planlarına oranla daha fazla genç işsizliği ve istihdamı üzerine doğrudan hedeflerin belirlendiği Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda gençlere yönelik belirlenen politikalar şu şekilde sıralanabilir (DPT, 2014: 41-58; DPT, 2014: 187-191):

- Gençlerin sosyal hayatta ve karar verici mekanizmalarda yer alması için mevcut programların geliştirilmesi ve yeni programlar oluşturulması,
- Başta gençler ve kadınlarda olmak üzere işgücüne katılımın ve istihdamın artırılması, işsizliğin azaltılması, iş kazalarının ve kayıt dışı istihdamın önlenmesi, işgücü niteliğinin yükseltilmesi ve kırılgan istihdamın azaltılması hususları önemini korumaktadır. İşgücü piyasasında etkinliğin artırılması amacıyla güvenceli esnek çalışma, kıdem tazminatı, alt işverenlik, sosyal diyalog, aktif ve pasif işgücü programları gibi alanlarda sosyal taraflarla birlikte uzlaşyla ilerleme kaydedilmesi,
- Bölgesel, yerel ve sektörel işgücü piyasaları göz önünde bulundurularak başta kadın ve gençler olmak üzere tüm bireyler için nitelikli istihdam imkânlarının geliştirilmeye devam edilmesi,
- Türkiye’de genç nüfusun oluşturduğu demografik fırsat penceresinden en üst seviyede faydalanılması, bu nüfus yapısının korunarak yaşam kalitesinin artırılması ve ekonomiyi destekleyecek planlı ve etkili göç yönetiminin oluşturulması,
- Girişimcilik ve KOBİ desteklerinde yeniliklerin yapılması ve genç girişimcilere öncelik verilmesi,
- Eğitim sisteminde temel becerilerin daha fazla olması ve temel beceri kazanılmasında etkili olan hayat boyu öğrenme programlarının geliştirilmesi,
- Emek piyasası ile eğitim sistemi arasındaki ilişkilerin güçlendirilmesi,
- İstihdamda ve eğitimde olmayan gençlerin sayısının azaltılması,
- Stajla ilgili sorunlar giderilerek okul-iş dünyası arasındaki bağın güçlendirilmesi ve İŞKUR bünyesindeki meslek danışmanlarının lise ve üniversite mezunu gençlerin hepsine ulaşarak İŞKUR’un düzenlediği beceri eğitimlerine katılmasının sağlanması,
- Esnek çalışma hayatının yaygınlaştırılması yönünde hedefler belirlenmiştir. Bu hedeflere yönelik planlama ve uygulama görevleri ise genel koordinatör ÇSGB

olmak üzere Millî Eğitim Bakanlığı, İŞKUR, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Mesleki Yeterlilik Kurumuna verilmiştir.

2.3.2. Genç İşsizliğini Önlemeye Yönelik Aktif İşgücü Piyasası Politikaları

Aktif istihdam politikaları, işgücü piyasasında oluşan eşitsizliklerin düzeltilmemesine yardım eden politikalar bütünüdür. Bu bağlamda uygulanan politikalar özellikle işgücü piyasasında dezavantajlı konumda olan gruplara yöneliktir (Erol, 2013: 21). Aktif işgücü piyasası politikaları kavramı İkinci Dünya Savaşından sonra ilk kez kullanılmaya başlamıştır. İsveç'te tam istihdama ulaşmak ve enflasyonu kontrol altına almak için oluşturulan politikalarda ilk kez aktif işgücü piyasası politikaları kavramı kullanılmıştır (Kapar, 2006: 343-344).

Daha öncede belirtildiği gibi Türkiye'de genç işsizliğiyle mücadelede en önemli kurum İŞKUR'dur. Türkiye'deki işgücü piyasası ile ilgili faaliyetlerin yürüte Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) önceki adıyla İş ve İşçi Bulma Kurumu 1946 yılında kurulmuştur. 2003 yılında çıkarılan yeni kanunla İş ve İşçi Bulma Kurumu, Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) dönüştürülmüştür. Yeni kanun ile kurum işgücü piyasalarını düzenlemede daha aktif bir yapıya kavuşmuştur. Bunun yanı sıra yeni kanun ile birlikte İŞKUR'un işgücü piyasasındaki faaliyetlerde tek düzenleyici olması kaldırılmış ve özel istihdam bürolarının işgücü faaliyetlerinde bulunması imkânları getirilmiştir (Sevimli ve Erdil Şahin, 2013: 4).

2.3.2.1. Ücret ve İstihdam Sübvansiyonları

Gelişmiş ülkelerin büyük birçoğunda istihdamın artırılması için uygulanan bu politikaları amacı sübvansiyon politikalarıyla desteklenen gruptaki işsizlerin işe yerleştirilmesidir. Devletler bu politikaları vergi indirimi veya ücret desteği sağlamak gibi programlarla gerçekleştirir. Vergi indirimi uygulanan programlarda hükümetin belirlediği grup veya gruplardan işgücü istihdam eden işletmelerin vergilerinde indirim uygulanmaktadır. Ücret katkısı programında ise hükümetler işverene veya işçiye nakdi ödemeler yaparlar (Dursun ve Aytaç, 2017: 134).

Sübvansiyon edilmiş istihdamın amacı işgücü piyasasında iş bulma şansı düşük olan dezavantajlı grupların istihdam edilmeleri için işletmelerin maliyetlerinin azaltılmasıdır. İşgücü piyasasının katılma noktasında dezavantajlı gruplar içinde bulunan gençler bu

sübvansiyonlardan yararlanan grupların başında gelir. Genç istihdamını artırmaya yönelik sübvansiyonların etkinliği, nasıl bir sübvansiyon uygulanacağı ve iş piyasasının yapısına bağlıdır (Gündoğan, 2001: 55). Teşvikler işletmeler açısından fırsatlar oluşturarak, işverenlerin işçi alımlarında önemli bir rol oynamaktadır. Genç istihdamını artırmaya yönelik bu sübvansiyonlar süresine ve türüne göre çeşitlilik göstermektedir. Bu sübvansiyon uygulamalarının süresi altı ay olabileceği gibi iki yıl süreyle de sürebilmektedir. Bu sübvansiyon süreçlerinde verilen brüt maaşın miktarı değişebilir veya işe girişten sonra zaman geçtikçe kademeli olarak azaltılabilmektedir (Erdayı, 2009: 150).

Sübvansiyonların yeni işler yaratıp yaratmadığı tartışmalar açık bir konudur. Sübvansiyonların başlıca iki olumsuz etkisine vurgu yapılmaktadır. Birincisi, işverenlerin toplam istihdamı artırmak yerine, daha yaşlı çalışanları uygulanan sübvansiyon politikaları ile gençlerle değiştirmeleridir. Bu durumda sübvansiyon işsizliği azaltmayacak, sadece işsizliğin türünü değiştirecektir. Uygulamadaki aksaklıklar, planlamanın dikkatle yapılması, yani ödeme süreçleri ve miktarları ile destek verilecek hedef grupların özenle belirlenmesi ve etkin bir denetim mekanizması ile en aza indirilebilecektir. Bu çerçevede bakıldığında genç işsizliğinin çözümünde ücret sübvansiyonları, uygulanabilirliği ülkelerin zenginlikleriyle doğru orantılı olan ve ikincil derecede önem taşıyan destekleyici bir politika olarak görülmektedir (Basmacı, 2011: 145-146).

Türkiye’de ise gençlere yönelik birçok ücret sübvansiyonu uygulanmıştır. Gençlere yönelik son uygulanan teşvik programına göre, işgücü eğitim programını tamamlamış 18 yaşından büyük 29 yaşında küçük kişilerin, programı bitirdikleri süreden itibaren üç ay içerisinde niteliklerine uygun işlerde çalıştırılması koşuluyla işe alınması durumunda imalat, sanayi sektörlerinde faaliyet gösteren işletmeler için 42 ay, diğer sektörlerde faaliyet yürüten işletmeler için 30 ay süresince SGK işveren primleri işsizlik sigortası tarafından karşılanacaktır (İŞKUR, 2017a).

2.3.2.2. Doğrudan Kamu İstihdam Yaratma Programları

Doğrudan kamu istihdamı oluşturma politikalarının amacı konjonktürel işsizliği azaltmak, uzun dönem işsizliğin zarar verici etkilerini engellemek ve ekonomide genel durum iyileşse bile kolayca iş bulamayacak dezavantajlı kişilerin işgücü piyasasından

kopmalarını engellemek amacıyla işsizlere gelir sağlayan aktif istihdam politikalarıdır (Dursun ve Aytaç, 2017: 135).

Kamu istihdamı programlarının çoğu zaman geçici ve kısa dönemli olduğu görülmektedir. Bu programlar genellikle düşük nitelikli işlerden oluşmaktadır. Düşük nitelikli işlerden oluşan bu programlar, işsizlerin piyasaya uyum sağlaması ve uzun dönemli istihdamın oluşturulmasında etkisiz olduğu birçok çalışmada belirtilmiştir. Doğrudan kamu işleri yaratma programları genç işsizliği azaltmakta son başvurulacak aktif istihdam politikası olmasının yanı sıra genç işsizliğini tamamen ortadan kaldırma gibi bir amacı yoktur (Kayalı,2015: 152). Bunun sonucu olarak uygulanan doğrudan kamu istihdamı politikaları, genç istihdamını arttırmak üzere uygulanan stratejiyi desteklemeye yönelik, ikincil derecede önem taşıyan bir politika olarak değerlendirilebilir (Erdayı, 2009: 150).

Türkiye’de genç istihdamına yönelik doğrudan bir kamu istihdamı programı bulunmamaktadır. Fakat kamu kurumlarının çoğu eleman alacakları zaman üst yaş sınırları koyarak daha çok gençleri işe almaktadırlar. Örneğin; kamudaki personel sayısının en fazla olduğu kurumlar olan Başbakanlık, Bakanlıklar, Kuvvet Komutanlıkları, Müsteşarlıklar, Başkanlıklar Ve Genel Müdürlükler, Türk Silahlı Kuvvetleri personel alımlarında genellikle üst yaş limiti koyarak gençleri işe almaktadırlar.

2.3.2.3. İşgücü Piyasasına Yönelik Eğitim Programları

İşgücü piyasasında genç istihdamına yönelik eğitimler, mesleki ve teknik eğitimi içeren programlardan oluşmaktadır. Bu programların orta yaş ve üzeri gruplar için nadir yapıldığı görülmekte ve genellikle dezavantajlı gruplarda olan gençlere yönelik yapılmaktadır. Gençlere yönelik uygulanan aktif istihdam politikaları içinde işgücüne yönelik eğitim politikaları diğer bütün politikalardan daha etkili olduğu bilinmektedir. Çünkü eğitim programları işgücü piyasası ile işgücü arasındaki farklılıkları gidermekte ve okuldaki istihdam becerilerinin eksikliğini telafi etmektedir. Bu politikaların uygulanması ile birlikte genç işsizliğinin oluşmasındaki en büyük sebeplerden birisi olan eğitim sistemi ile işgücü piyasası arasındaki uyumsuzluğun ortadan kaldırılmasına olanak sağlamaktadır. Ayrıca eğitim programları gençlere maddi açıdan destek

sağlamakta ve iş deneyimi kazandırarak okuldan mezun olduktan sonra işgücü piyasasında daha kolay bir şekilde iş bulmalarını sağlamaktadır (Erdayı, 2009:151).

Genç işsizlere yönelik aktif programları, eğitimine devam edemeyen gençlere yönelik programlar ve ekonomik ve sosyal açıdan dezavantajlı ortamda yetişen gençlere yönelikte programlar oluşturmaktadır. Oluşturulan bu programlar diğer yaş gruplarından ziyade 20 yaş ve altında olan gençlere yöneliktir. Programın uygulanma şekli ise genelde okulda veya iş başında eğitim yöntemleridir. İşgücü piyasasına yönelik oluşturulan eğitim programları genellikle işbaşı eğitim programları ve mesleki eğitim programlarıdır (Kapar, 2006; 354).

2.3.2.3.1. İşbaşı Eğitim Programları

İşgücü piyasasında yapısal işsizliğin olduğu dönemlerde genellikle işbaşı eğitim programlarına başvurulmaktadır. İstihdam sağlamakla yükümlü kurumlar ile işletmeler arasında ortak çalışma yapılarak, belirli düzenlemelere ve programa bağlı kalarak işgücü piyasasındaki yapısal işsizlik engellenmeye çalışılmaktadır. Bu programın temel amacı kişilere belirli vasıflar kazandırarak işgücü arzı ile talebi arasındaki uyumu sağlamaktır. Bu programlar işgücü talebinin fazla olduğu zamanlarda daha başarılı olmaktadır. Bu programlar istihdam sayısını artırdığından dolayı istihdam kurumları için tercih edilmektedir. İşletmeler için ise nitelikli işgücü temin etmenin yanı sıra işe alacakları kişileri işyerinde izleyerek, eğitim vererek kişiler hakkında bilgiye sahip olma ve işe alımlarda bu bilgilere göre karar vererek en doğru kişiyi seçme konusunda avantaj sağladığı için tercih edilmektedir. Ayrıca işletmeler bu programla ihtiyaçlarına ve aradığı nitelikler çerçevesinde kendi işçilerini yetiştirebilirler. İşbaşı eğitim programlarının kişiler için avantajı ise teorik bilgi edinme, ücret katkısı ve iş tecrübesi kazanmaktır. Kişiler eğitimlerinin teorik kısmını istihdam kurumlarından, uygulamalı kısmını ise işletmelerden alarak tecrübe kazanmaktadır (Tetik, 2012: 106).

Türkiye’de ise iş başı eğitimin programını genellikle Milli Eğitim Bakanlığı ve İŞKUR tarafınca uygulamaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı’nın sorumluluğunda işbaşı eğitim programının bir parçası olarak gençlere yönelik çıraklık ve staj eğitimleri Türkiye’deki en kapsamlı eğitim uygulamasıdır (Çetinkaya,2008: 123). İŞKUR tarafında düzenlenen işbaşı eğitim programında ise işletmeler belirli yükümlülükleri ve zorunlulukları yerine

getirecekleri taahhüt edilirse İŞKUR tarafından işletmelere işçi sağlanır. Bu yükümlülükler aşağıdaki gibidir:

- En az iki sigortalı çalışmanı olmak,
- Katılımcıları en az program süresi kadar istihdam etme,
- Program süresi en fazla 78 gündür ve haftalık en fazla 45 saat olmasıdır.

Bu koşulların sağlanması durumunda işletmelere gönderilen işçilerin ücretleri (günlük 54 TL, öğrenciler için 40,5, işsizlik ödeneği alanlar için 27 TL) ve sigorta primleri İŞKUR tarafından karşılanır (İŞKUR, 2017b). İŞKUR'un düzenlediği işbaşı eğitim programına katılan gençlerin sayısı aşağıdaki tabloda yaş gruplarına göre verilmiştir.

Tablo 12. Yıllara Göre İşbaşı Eğitim Programına Katılan Genç Sayısı

Yıllar Yaş	2013	2014	2015
15-19	8.247	8.301	22.135
20-24	24.106	22.885	62.128

Kaynak: (Aktürk, 2016: 56)

2.3.2.3.1. Mesleki Eğitim Programları

Mesleki eğitim programlarının temel amacı bireylere mesleki ve teknik beceriler sağlanmasını veya bireylerin mevcut becerilerinin geliştirilmesini sağlamaktır. Türkiye'de bu politikanın temel yöntemi her eğitim düzeyinde okullaşma oranlarının artırılmasıdır. Türkiye'de ara eleman ihtiyacının her geçen gün artması ve mevcut piyasada ara eleman ihtiyacının yüksek olmasından dolayı mesleki ve teknik becerilerin geliştirilmesindeki programların daha fazla önem kazandığı görülmektedir. Mesleki ve teknik becerilerin kazanılmasına yönelik programların amaçları:

- Örgün eğitimde mesleki ve teknik eğitimde okullaşma oranının artırılması,
- Mesleki eğitimin kalitesinin yükseltilmesi,

- Mesleki eğitimde belirli standartlar sağlanarak, mesleki eğitim ile işgücü piyasasına geçişler kolaylaştırılarak iş piyasası ile işgücü arasında bağlantı oluşturmak,
- Eğitim içinde olmayan veya eğitim seviyesi yeterli olmayan bireylerin mesleki becerilerinin yükseltilmesi,
- Aktif istihdam politikaları çerçevesinde bireylerin mesleki beceri seviyelerinin yükseltilmesi olarak sınıflandırılabilir (Akay, 2016: 53).

Türkiye’de 1988 yılından itibaren mesleki eğitim üzerine ilk çalışmalar başlatılmıştır. Bu yönetmelikten sonra işgücü piyasalarının düzenlenmesinde tek el olan İŞKUR bu programların uygulanmasında öncü olmuştur. 2003 yılından sonra İŞKUR’un işgücü piyasası üzerindeki tekelliğinin ortadan kaldırılmasından sonra Türkiye’de mesleki eğitim üzerine kamu kurumları, özel kurumlar ve sendikalar çeşitli eğitim programları düzenlemektedirler. Fakat mesleki eğitim programlarının büyük bir kısmı İŞKUR tarafından uygulanmaktadır. Özellikle istihdam garantili mesleki eğitim programları düzenlenerek bireylere işgücü piyasasının talepleri doğrultusunda nitelikler kazandırılarak genç işsizliğini azaltmaya çalışılmaktadır. Mesleki eğitim kursları piyasasının işgücü taleplerine göre bölgelere göre farklılık göstermektedir. Diğer bir ifadeyle işgücü piyasasının durumuna ve piyasasının talep ettiği nitelikteki işgücünün oluşturulmasına yönelik kurslar açılmıştır. Bu kurslar istihdam garantili işgücü yetiştirme kursları, kendi işini kuracaklara yönelik işgücü yetiştirme kursları, meslek geliştirme, girişimcilik eğitimi ve iş kurma danışmanlığı ve ısmarlama eğitim programlarıdır (Uyar Bozdağlıoğlu, 2008: 60).

Mesleki eğitim programlarının uygulandığı dezavantajlı gruplar içerisinde genellikle gençler ilk sırada yer almaktadır. Çünkü gençler işgücü piyasasına girerken yeteri derecede beceriye ve iş tecrübesine sahip değildirler. Bunun sonucu olarak işverenler gençleri tercih etmemektedirler. Türkiye’de yapılan mesleki eğitimlerin büyük bir kısmı gençlere uygulanmaktadır. Bu kapsamda İŞKUR verilerine bakıldığında eğitimler genellikle genç yaş gruplarına yöneliktir ve katılanların büyük bir çoğunluğunu bu yaş grubu içerisindekiler oluşturmaktadır. Aşağıdaki tabloda yıllara göre mesleki eğitimlere katılan gençlerin(15-24) bilgileri verilmektedir.

Tablo 13. Yıllara Göre İŞKUR'un Düzenlediği Mesleki Eğitime Kurslarına Katılan Genç Sayısı

	Erkek	Kadın
2013	40.258	45.668
2014	41.684	41.623
2015	25.996	33.836
2016	16.786	22.756

Kaynak: (İŞKUR, 2017c)

Türkiye’de mesleki eğitim üzerine yapılmış en kapsamlı projelerden biri Uzmanlaşmış Meslek Edindirme Merkezleri (UMEM) Beceri'10 projesidir. Bu proje Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, İŞKUR, Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB), TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi ortaklığında 2010 yılında oluşturulmuş 2010-2016 yılları arası gerçekleştirilmiş mesleki eğitim ve istihdama yönelik bir programdır. Proje kapsamında MEB tarafından belirlenen meslek liselerinin alt yapıları iyileştirilmiş, İŞKUR’a kayıtlı işsizlere donanımlı hale getirilmiş, okullarda mesleki eğitimler verildikten sonra eğitim alan kişilerin TOBB’a üye işletmelerde staj yapmalarına imkânlar sağlanmıştır. Ayrıca işverenler talepte buldukları takdirde işyerlerinde eğitimler verilmiştir.

2.3.2.4. Girişimciliğin Desteklenmesi ve Teşvikler

Yeni iş imkânlarının oluşturulması ve girişimlerin desteklenmesi genç işsizliği ile mücadelede uygulanan diğer bir programdır. Genç girişimciliğin desteklenmesinin önemli olduğu vurgulanmaktadır. Çünkü genç girişimciler hem kendileri için hem de diğer genç işsizler için ek istihdam oluşturabilirler. Genç girişimciliğini desteklemenin faydaları şu şekilde sıralanabilir:

- Girişimcilik yeni iş imkânları ve alanları oluşturabilir,
- Genç girişimciler, işsiz olan diğer gençleri istihdam edebilir,

- Kurulan bu işletmeler piyasadaki rekabeti artırarak tüketiciye kazanç sağlayabilir,
- Genç girişimciler yeni ekonomik fırsatlara ve eğilimlere daha fazla duyarlıdır,
- Gençlerde kendi hesabına çalışma artması, gençlerin özgüven ve refah seviyelerini de artırabilir.

Türkiye’de Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) girişimcilik alanında faaliyet gösteren en önemli kamu kurumudur. KOSGEB girişimcilere maddi ve eğitim olarak destek vermektedir. Girişimciler eğitim programlarına katılarak, iş fikri alıştırmaları ve iş planı hazırlama gibi konular üzerine toplamda 60 saat eğitimler almaktadırlar. Eğitim kursları her ilde KOSGEB veya anlaşmalı olduğu kurumlar tarafından verilmektedir. Bu eğitimlerden sonra verilen sertifika ile girişimciler kurumdan maddi destek sağlama imkânı elde etmektedirler. KOSGEB bünyesindeki destek programlarının doğrudan gençler üzerine olmasa genç girişimcilerin katılımına açıktır. Günümüze KOSGEB tarafından uygulanan programlara bakıldığında sadece Uluslararası Kuluçka Merkezi ve Hızlandırıcı Destek Programı’nın doğrudan gençlere yönelik olduğu görülmektedir. KOSGEB ve Gençlik ve Spor Bakanlığı (GSB) ile birlikte yeni oluşturduğu program çerçevesinde kendi işini kurmayı hedefleyen gençlere girişimcilik üzerine bir eğitim programı uygulanmaktadır (Akay, 2016: 58).

KOSGEB’in dışında İŞKUR’da girişimcilik alanında eğitimler verilmektedir. Girişimcilik Eğitim Programları kapsamında kendi işini kurmak isteyen kişilere yönelik teorik ve uygulamalı eğitimler verilmektedir. Bu program kapsamında ayrıca bu eğitimleri almış kişilere iş kurma ve geliştirme konularında danışmanlık hizmeti verilmekte ve finansal destek imkânlarına ulaşmak konusunda kolaylaştırıcılık sağlanmaktadır (Akay, 2016: 58).

2.3.2.5. İş ve Meslek Danışmanlığı Hizmeti

İş ve meslek danışmanlığı hizmeti işsizlere işgücü piyasası hakkında bilgi veya finansal teşvikler sağlamaktadır. Uygulanan bu hizmetin temel amacı iş arama ve bulma konusunda bireylere yardım ederek bireylerin içinde bulunduğu işsizlik süresini kısaltmaktır. Bu programlar, genellikle kamu kurumları tarafından yürütülür. İş ve

meslek danışmanlığı hizmetlerinin büyük bir kısmında işgücü piyasasına ve boş işlere ilişkin bilgiler sağlanmaktadır. Uygulanan programların önceliği iş arayanlara niteliklerine uygun boş işler hakkında bilgiler verilmesidir. Ayrıca iş ve meslek danışmanlığı hizmetleri kapsamında iş arama yöntemleri ve iş görüşmesi teknikleri hakkında eğitim sunulmaktadır. İş ve meslek danışmanlığı programların işsizlerin çalışma isteğinin yükseltilmesi ve işe uyum sağlaması gibi konularda hizmet vermesi beklenmektedir. İş ve meslek danışmanlığının uyguladığı programlar aktif istihdam politikaları içinde en düşük maliyetli olanıdır (Kapar, 2006; 349).

İş ve meslek danışmanlığının temel amaçları arasında, meslek seçimi aşamasındaki gençler, iş yaşamına ilk defa katılan yeni mezunlar, kariyerinin yükselme aşamasında olanlar, kariyer düzleşmesi sorunu yaşayanlar, iş ve meslek tatmini düşük olanlar, iş ve meslek değiştirmek isteyenler, iş yaşamında ayrımcılığa uğrayanlar, iş yaşamında dezavantajlı durumda olan gruplar ve emekliliği yaklaşan çalışanlara, kişi veya grup olarak kendilerini tanıma, iş dünyası ve meslekler hakkında bilgi verme, istihdam ve kendilerini geliştirme konularında destek olmak yer almaktadır (Erdoğan, 2011: 8).

İş ve meslek danışmanlığı hizmetleri gençleri becerileri doğrultusunda en iyi şekilde yönlendirerek verimli bir işgücü piyasasının oluşmasını sağlamaktadır. Gençlere yönelik uygulanan programlar okul dönemlerinde başlamaktadır. İş ve meslek danışmanları öğrenciler eğitimlerine devam ederken piyasanın durumu hakkında gençleri bilgilendirerek, genç bireylerin geleceğe yönelik kendilerine en uygun işi seçmesinde yardımcı olmaktadır (Erdayı, 2009:154). Türkiye’de iş ve meslek danışmanlığı hizmeti ağırlıklı olarak İŞKUR tarafından verilmektedir. İŞKUR’un danışmanlık hizmeti kapsamında gençlere yönelik verdiği bu destekler aşağıdaki gibi sıralanabilir (İŞKUR, 2016: 46-47).

- Meslek danışmanlığı hizmetleri: ortaöğretim sonrası alan/dal seçimi yapacak olan gençlere ve kariyer planlaması aşamasında bulunan üniversite öğrencilerine yönelik meslek danışmanlığı hizmetidir.
- Meslek seçimine destek dergisi: yapılan okul ziyaretlerinde öğrencilere verilerek işgücü piyasası hakkında bilgiler verilmiştir.

- Meslek tanıtım günleri: üniversite tercihleri öncesinde mesleğinde uzman kişilerin mesleklerinin durumunu ve geleceği hakkında bilgiler vererek gençlerin yanlış meslek seçimi yapmasını engellemeye yönelik bir programdır.
- Üniversitelerde İŞKUR irtibat noktaları: üniversitelerde kurulan irtibat noktaları ile öğrencilere işgücü piyasası, iş arama becerileri, işverenle mülakat/görüşme teknikleri, özgeçmiş hazırlama gibi konularda yardımcı olunmaktadır.
- İş arama becerileri eğitimi: Bu eğitimlerle kişilerin işgücü piyasasındaki etkinliklerinin artırılması sağlanmakta ve bu yolla bahsi geçen grupların işgücü piyasasına girişleri kolaylaştırılmaktadır.

2.3.2.6. Milli İstihdam Seferberliğinde Genç İstihdamı Teşvikleri

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın işsizliğin azaltılması ve istihdamın artırılması yönünde çağrılarını üzerine Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Milli İstihdam Seferberliği başlatılmıştır. Sadece bir yıl sürecek bu seferberlikte hedef 2 milyon yeni iş, 2 milyon yeni çalışan olarak berilenmiş ve 2017 yılının bitmesi ile birlikte uygulanan politikalar son bulacaktır. Bu politikalar herkesi kapsamakla birlikte dezavantajlı gruplar olan gençler, kadınlar ve engellilere yönelik özel programlar düzenlemiştir. Milli İstihdam Seferberliği kapsamında sadece özel sektör işverenlerinin yararlanabileceği teşvikler şunlardır (İstihdam Seferberliği, 2017):

- İstihdam Seferberliği kapsamında işbaşı eğitimine katılanların; net asgari ücret tutarındaki maaşı ile iş kazası, meslek hastalıkları ve genel sağlık sigortası primleri İşsizlik Sigortası Fonu'ndan karşılanacak.
- Özel sektör işverenlerinin mevcut çalışanlarına ilave alacakları her bir sigortalı için sigorta ve vergi yüklerini biz üstleniyoruz. İşverenlerin ilave istihdam ettikleri her bir sigortalı için 773 TL tutarındaki prim ve vergi yükümlülükleri devlet tarafından karşılanacak.
- Çalıştırılan her bir engelli için prime esas kazanç alt sınırı üzerinden hesaplanan sigorta primine ait işveren hissesinin tamamının Hazine tarafından karşılanması sağlanmıştır.

- Bugün için bir çalışanın işverene maliyeti olan 2.177 TL SGK tarafından uygulanan 5 puanlık prim indirimi sonrasında işveren maliyeti 2.088,56 TL olmuştur.
- 30 yaşından büyüklerin istihdam edilmesi durumunda Katılımcının cinsiyetine göre 6 aydan 30 aya kadar işveren sigorta primi İŞKUR tarafından karşılanmaktadır. Ayrıca, programa katılan kişilere İŞKUR'un yaptığı ödemeler dışında programın düzenlendiği işveren tarafından yapılan ve aylık asgari ücretin yarısını geçmeyen fiili ödemelerin gelir vergisi kanunu gereğince vergi matrahından indirilmesi imkânı bulunmaktadır.

Gençlerin ve kadınların istihdamına yönelik ayrıca uygulanan teşvikler şunlardır:

- 18-29 yaş arası erkekler ile 18 yaşından büyük kadınlardan; Mesleki yeterlik belgesine sahip olanlar 48 ay süreyle, mesleki ve teknik eğitimi tamamlayanlar veya işgücü yetiştirme kurslarını bitirenler 36 ay süreyle, hiçbir belge veya niteliğe sahip olmayanlar 24 ay süreyle,
- Çalışmakta iken; 2011 tarihten sonra mesleki yeterlik belgesi alanlar, mesleki ve teknik eğitimi tamamlayanlar veya işgücü yetiştirme kurslarını bitirenler için 12 ay süreyle,
- Yukarıda sayılanların İŞKUR'a kayıtlı işsizler arasından alınmaları halinde, öngörülen sürelerle ilave olarak 6 ay daha,
- 18 yaşından büyüklerden hiçbir mesleki belge veya niteliğe sahip olmayanların, İŞKUR'a kayıtlı işsizler arasından işe alınmaları halinde 6 ay süreyle, teşvik verilmektedir.
- Üniversiteden yeni mezun olanların istihdam edilmesi halinde bir yıl boyunca bu çalışanların ücretinin yüzde 50'sinin karşılanması yönündeki teşvikler 1 yıl boyunca sağlanacaktır.

3. MAKRO EKONOMİK VE DEMOGRAFİK DEĞİŞİMLERİN GENÇ İŞSİZLİĞİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNİN EKONOMETRİK ANALİZİ: 2002 ÖNCESİ VE SONRASINA İLİŞKİN MUKAYESELİ AMPİRİK BİR ARAŞTIRMA

Çalışmamızın bu bölümünde, genç işsizliğini etkiledikleri önceki teorik ve ampirik çalışmalarda ortaya konulmuş veya tartışılmış belli başlı makro ekonomik ve demografik etmenlerin söz konusu çalışmalarda öngörülen muhtemel etkilerinin Türkiye ekseninde sınanması ve merkezi otoritenin ilgili politikalarında yaşanan değişimlerin bu etkiler üzerinde belirleyici olup olmadıklarının irdelenmesine yönelik bazı ekonometrik analizlerin detay ve sonuçlarına yer verilmiştir. Öncelikle, gerçekleştirilen sayısal analiz ve modellemelere ilişkin teknik ve metodolojik hususlara değinilmiş, sonrasında ise araştırma hipotezlerinin elde edilen bulgular ışığında sınaması yapılmıştır.

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

İktisadi amaçlar çerçevesinde işsizlikle mücadelede geliştirilecek ve uygulanacak politikaların mevcut ekonomik ve sosyolojik trendler dikkate alınarak şekillendirilmeleri ve gerektiğinde revize edilmeleri söz konusu bu politikaların geçerliliği ve başarısı açısından büyük önem arz etmektedir. Geçmişte ortaya konulmuş teorik ve ampirik tespitlerde işsizlik üzerinde belirleyici olduğu öne sürülen makro ekonomik ve sosyal parametrelerin Türkiye'deki genç işsizliğini önemli düzeyde etkileyip etkilemedikleri, var olan muhtemel etkilerin ise hangi düzeyde ve nasıl gerçekleştiğini analiz ve tespit etmek çalışmamızın ampirik bölümünün temel amacı durumundadır. Diğer yandan 2002 yılından itibaren Türkiye ekonomisinde büyüme başladığı ve 2003 yılı itibari ile daha aktif hale gelen İŞKUR politika ve uygulamalarının tespit edilecek muhtemel ilişkiler açısından bir farklılık meydana getirip getirmediği de ampirik bulgular ışığında sorgulanacaktır.

Bu bağlamda Türkiye'de yapılmış ilgili çalışmaların çoğunda genç işsizlik odaklı hareket edilmemiş olması, buna karşılık genç işsizliği konu alan az sayıdaki diğer çalışmalarda daha ziyade eğitim ve büyüme gibi sınırlı sayıda makro faktörlerin genç işsizliği oranı üzerindeki etkilerini tespit edilmeye çalışılmış ve bu amaçla denge ilişkilerinin ortaya konulmasına yönelik olmayan modelleme tekniklerinin kullanımına

yer verilmesi konu ile ilgili daha kapsamlı bir çalışmanın gerçekleştirilmesini gerekli kılmaktadır. Ayrıca önceki çalışmalarda analiz dönemleri için herhangi bir kırılma öngörülmeden mevcut verilerin tüm dönem açısından değerlendirilmiş olması bu çalışmamızın ortaya çıkışında teşvik edici bir unsur olmuştur. Bu doğrultuda, araştırmamızda kapsanan makro değişkenlerin gerek sayı gerekse tür olarak geniş tutulmuş olması ve 2003 sonrası dönemin spesifik etkilerinin irdelenmesi çalışmamızı benzerlerinden farklı kılan önemli hususlar olmuştur.

Bulguları ve sonuçları ışığında üretilecek tespit ve yorumların, ekonomik ve sosyal öngörüler doğrultusunda uygun istihdam politikalarının geliştirilmesine ve denetimine yardımcı olacağı ve ışık tutacağı düşünülmektedir.

3.2. Araştırmanın Evreni, Örneklem Seçimi, Kullanılacak Değişkenler ve Verilerin Toplanması

Araştırmamızın Türkiye'deki istihdam politikaları ve istatistikleri ile ilgili olması nedeniyle sadece Türkiye odaklı zaman serileri üzerinde çalışılmasına karar verilmiştir. Bu nedenle istihdam ile ilgili istatistiklerin resmi ve sistemli olarak tutulmaya başlandığı 1960 ve sonrası dönem araştırmamızın evrenini oluşturmaktadır. Ancak analiz ve modellemelerimizde kullanacağımız değişkenlere ait istatistiklerin sürekli ve kesintisiz mevcut olduğu dönem 1990 yılı ve sonrasına denk gelmektedir. Bu nedenle söz konusu dönem çalışmamızın örneklem dönemi olarak belirlenmiştir.

Kısa ve uzun dönemli ilişkilerin sınanacağı ve tespit edileceği analiz ve modellerimizde biri bağımlı değişken olmak üzere toplam yedi makro değişken kullanılmıştır. Bununla birlikte 2002 sonrası dönemin spesifik etkilerini yansıtmaya yönelik etkileşim değişkenleri de hesaba katıldığında toplamda 13 değişkenle çalışılmıştır. Bu değişkenlere ilişkin özet bilgi aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 14. Kapsanan Değişkenler

NO	Değişken Türü	Değişken Kodu	Değişken Açıklaması
1	Bağımlı	GIO	Genç işsizlik Oranı
2	Bağımsız	AU	Asgari Ücret Değişim Oranı
3	Bağımsız	BUYO	Reel GSYİH Büyüme oranı
4	Bağımsız	DTP	İhracatın İthalatı Karşılama Oranı
5	Bağımsız	ENF	Enflasyon (GSYİH Deflatörü)
6	Bağımsız	LNGSYİH	Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (Doğal Logaritma dönüşümlü)
7	Bağımsız	NAO	Nüfus Artış Oranı
8	Bağımsız	PRODAU	Asgari Ücret Artış Oranına Dayalı Etkileşim Değişkeni
9	Bağımsız	PRODBUYO	Büyüme Oranına Dayalı Etkileşim Değişkeni
10	Bağımsız	PRODDTP	Dış Ticaret Karşılama Oranına Dayalı Etkileşim Değişkeni
11	Bağımsız	PRODENF	Enflasyon Oranına Dayalı Etkileşim Değişkeni
12	Bağımsız	PRODLNGSYİH	Gayri Safi Yurtiçi Hasıla Oranına Dayalı Etkileşim Değişkeni
13	Bağımsız	PRODNAO	Nüfus Artış Oranına Dayalı Etkileşim Değişkeni

Etkileşim değişkenleri oluşturulurken 2002 yılı sonrası için 1 öncesi için 0 değerini alan bir kukla değişkenin ilgili makro değişken değerleri ile çarpılması yolu izlenmiştir. Böylelikle söz konusu dönemde genel model ilişkisinden sapmayı yansıtacak kırılma ilişkileri araştırılmıştır.

Kapsanan değişkenlere ait verilerin çoğunluğu yıllık bazda raporlanmakta ve yayınlanmakta olduğundan tüm serilerin yıllık verilere dayandırılmasına karar

verilmiştir. Bu nedenle tüm verilerin ulaşılabilir olduğu 1991-2015 dönemine ait 25 gözlemden müteşekkil değişken serileri oluşturulmuştur. Gözlem sayısının azlığı araştırmamızın çok önemli bir kısıtı durumundadır. Dolayısıyla bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken üzerindeki etkileri sınanırken oluşturulacak modellerde, serbestlik derecesinin düşüklüğü sorununu tolere etmek amacıyla her bir bağımsız değişkenin tek başına modelde yer alması sağlanacaktır. Neticede benzer metodolojiye dayalı ilişki çok sayıda ilişki modeli oluşturulacaktır.

Asgari ücret değişimini ve ihracatın ithalatı karşılama oranına ilişkin değişken serileri dışındaki tüm değişken veri setleri Dünya Bankası'nın resmi web sitesi kanalıyla elde edilmiştir. Asgari ücret ve dış ticaret serileri için ise sırasıyla ÇSGB ve TÜİK veri tabanlarına başvurulmuştur. Asgari ücret değişim oranları hesaplanırken gerçekleştirilen dönemsel artış oranları dikkate alınarak bileşik yıllık değişimler hesaplanmıştır. Ayrıca diğer değişkenlerin daha ziyade oransal olmaları nedeniyle veri uyumu kaygısı güdülerek GSYİH rakamlarının doğal logaritmik transformasyona tabi tutulmaları sağlanmıştır. Nihayetinde 1991-2015 aralığında eşleştirilmiş tam değişken serileri analize hazır hale getirilmiştir.

3.3. Araştırma Hipotezleri ve Varsayımları

Özellikle uzun vade denge ilişkilerinin ve değişkenler arası nedensellik durumlarının analiz edileceği araştırmamızın test edilecek hipotezleri kapsanan bağımsız değişkenler ile bağımlı değişken durumundaki genç işsizlik oranı arasında teoride öngörülen ilişkilere dayandırılmıştır. Bu doğrultuda aşağıdaki hipotezlerin testleri gerçekleştirilecektir.

H₁: Asgari ücret değişim oranı ve genç işsizlik oranını arasında ters yönlü bir denge ilişkisi söz konusudur.

H₂: Büyüme oranı ve genç işsizlik oranını arasında ters yönlü bir denge ilişkisi söz konusudur.

H₃: İhracatın ithalatı karşılama oranı ile genç işsizlik oranını arasında ters yönlü bir denge ilişkisi söz konusudur.

H₄: Enflasyon oranı ile genç işsizlik oranını arasında ters yönlü bir denge ilişkisi söz konusudur.

H₅: GSYİH ile genç işsizlik oranını arasında ters yönlü bir denge ilişkisi söz konusudur.

H₆: Nüfus artış oranı ile genç işsizlik oranını arasında ters yönlü bir denge ilişkisi söz konusudur.

H₇: Bağımsız değişkenlerden genç işsizlik oranına doğru istatistiksel olarak anlamlı ve daha güçlü bir nedensellik etkisi söz konusudur.

2002 sonrasındaki dönemin, tüm dönem dikkate alınarak tespit edilen değişken ilişkilerinde bir değişim meydana getirip getirmediği ayrıca araştırılacaktır.

Değişkenler arasındaki denge ilişkileri test edilirken bu ilişkilerin bağımsız değişkenden genç işsizlik oranına doğru olduğu varsayılacaktır. Bu bağlamda eşbütünleşme ilişkileri bağımsız değişken- genç işsizlik oranı ikili eşleştirmeleri ışığında belirlenecektir. Oluşturulacak tüm modellerin temel varsayımı değişkenler arasındaki ilişkinin doğrusallığı yönündedir. Bu nedenle söz konusu bu varsayımın geçerliliğine tespitine yönelik ön testlere yer verilecektir. Diğer yandan kullanılacak analiz ve modelleme tekniklerinin kendilerine özgü bazı standart dağılım (Normal Dağılım) varsayımları da söz konusudur. Tüm testlerde anlamlılık düzeyi % 5 olarak alınacaktır.

3.4. Metodoloji ve Kullanılan Ekonometrik Teknikler

Denge ve nedensellik ilişkilerinin modellenmesi aşaması öncesinde özellikle bağımlı değişkenin doğrusal modellerin bir ön koşulu durumunda ki normal dağılım gösterme koşuluna uygun olup olmadığı sınılanmalıdır. Bu amaca yönelik olarak tüm etkileşim değişkenleri dışındaki tüm değişkenlerin tanımlayıcı istatistikleri elde edilecek ve dağılım testleri gerçekleştirilecektir. Normal dağılım sınamasında Jarque-Bera testinden faydalanılacaktır.

Regresyon ve nedensellik ilişkilerini kısa ve uzun vadede tutarlılığı ve geçerliliği açısından kullanılacak değişken serilerinin sabit ortalama sabit varyans ve otokovaryans koşullarını sağlaması, başka bir ifade ile durağan olmaları istenir. Trend içeren serilerde doğrusal olarak değişen bir ortalama etrafında sabit varyans ve otokovaryans koşullarını sağlaması da yeterli görülmektedir. Çünkü durağan olmayan seriler

kullanılarak üretilen regresyon modellerinin çoğu zaman yanlış bir biçimde yüksek tahmin performansı sergiledikleri ve değişkenler arasındaki denge ilişkisini tam olarak yansıtamadıkları bilinmektedir. Bu sebeple, denge ve nedensellik ilişkilerini tespit ederken regresyon teknikleri kullanılacağından öncelikle değişkenlerin durağan olup olmadıkları araştırılacaktır. Bunun için ADF (Augmented Dickey-Fuller) testleri seviye birincil fark ve ikincil fark serileri üzerinde gerçekleştirilecektir. Genç işsizlik oranı ile ikili bazda analiz edilecek bağımlı değişkenin durağan oldukları ortak durum ışığında çalışmaya devam edilecektir. Özellikle nedensellik analizlerinde durağanlık seviyesindeki seriler kullanılacaktır.

Doğrusallık varsayımının geçerlilik sınavında ikili veri setleri için Ramsey RESET testine başvurulacaktır. Sonrasında her bir bağımsız değişkenin genç işsizlik oranı ile uzun dönemli denge ilişkisini ortaya koyacak eşbütünleşme modeli üretilecektir. Bu kapsamda, uygulamada kendilerine yaygın yer bulan iki eşbütünleşme tekniğine başvurulacaktır. Bunlarda ilki olan Engle-Granger tekniğinde durağanlık durumlarına bakılmaksızın genç işsizlik oranını açıklamaya yönelik basit regresyon denklemi üretilmektedir. Bu modelin tahmin hatalarının durağan olup olmadığı yine ADF tekniği yardımı ile sınanacaktır. Tahmin hataları serisinin seviye düzeyinde durağan kabul edilmesi halinde bu serinin de açıklayıcı değişken olarak yer alacağı ikincil regresyon modeli oluşturulacak ve nihai model sonuçları yorumlanacaktır. Tüm regresyon denklemlerinin hata terimleri normallik, sabit varyans ve sıfır otokovaryans testlerine tabi tutulacaktır. Değişen varyans ve otokovaryans durumlarının tolere edilmesi amacıyla HAC ayarlama tekniğinden faydalanılacaktır.

Hata terimleri serisinin durağan olmaması halinde ise küçük veri setlerinde dahi tutarlı sonuçlar ortaya koyan Johansen eşbütünleşme tekniğine başvurulacaktır. Tekniğin uygulamasında ilk aşamada bağımlı değişken ve bağımsız değişken arasındaki uygun gecikme uzunluğu VAR modellemesi yardımıyla belirlenecektir. İkinci aşamada öngörülen uygun gecikme uzunluğunda en uygun eşbütünleşme denklem formatının seçimi gerçekleştirilecektir. Uygun gecikme uzunluğu ve fonksiyon formatı dikkate alınarak eşbütünleşme testi yapıp önemli bulunan eşbütünleşme ilişkisi ortaya konulacaktır.

2002 sonrası döneme ait politika ve uygulamaların muhtemel etkilerinin test edilmesi amacıyla etkileşim değişkenlerinin Engle-Granger nihai modellerinde anlamlılıkları sınanacaktır. Johansen eşbütünleşme tekniği uygulamalarında ise etkileşim değişkeninin dışsal bir değişken olarak dikkate alınması halinde eşbütünleşme ilişkisinin temsil eden değişken katsayısının önceki duruma göre ne şekilde değiştiğine bakılarak etkileşim değişkeninin spesifik etkisi hakkında yorum yapılacaktır.

Her bir bağımsız değişkenin genç işsizlik oranına doğru muhtemel nedensellik etkisinin tespitinde Granger Nedensellik analizine başvurulacaktır. Bu analizlerde durağanlık koşulu önemli olduğundan serilerin durağan oldukları ortak düzeyler esas alınacaktır. Bağımsız değişkenlerin genç işsizlik oranındaki değişimleri açıklayabilme kapasitelerini analiz ederken ise Varyans Ayrıştırması analizi kullanılacaktır.

3.5. Ampirik Bulgular

Model değişkenleri üzerinde gerçekleştirilen betimleyici analizin ve dağılım testlerinin sonuçları takip eden tabloda özet olarak sunulmuştur. Çarpıklık ve basıklık istatistikleri dikkate alınarak hesaplanmış olan Jarque-Bera test istatistiklerin kuyruk olasılıkları tüm değişkenler için yüzde beşin üzerinde çıkmıştır. Bu bulgu bağımlı değişkenimiz olan genç işsizlik oranı da dâhil olmak üzere tüm değişkenler için mevcut dağılımın normale yaklaştığı yönündeki kanaatimizi desteklemiştir. Doğrusal modellemelerimiz için tatmin edici bir sonuç olarak kabul edilebilir. Değişken serilerinin çizgi grafikleri Ek 1 de yer almaktadır.

Tablo 15. Anlık Gözlem Değerlerine Dayalı Serilerin Tanımlayıcı İstatistikleri

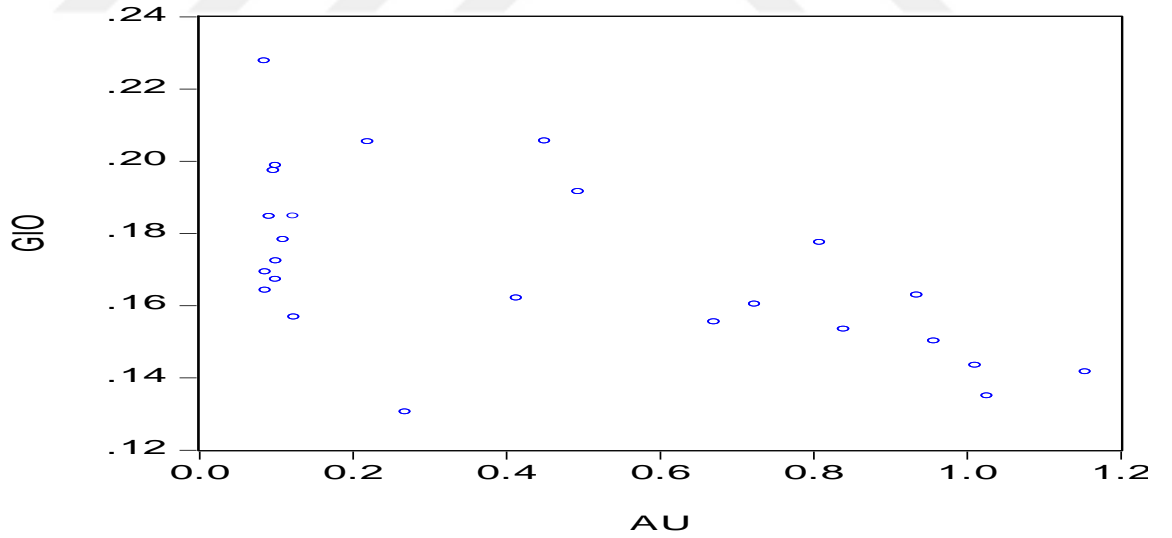
	GIO	AU	BUYO	DTP	ENF	LNGSYIH	NAO
Ortalama	0.171093	0.443348	3.976991	0.632873	0.396978	27.05803	1.505299
Ortanca	0.167280	0.269000	5.035635	0.643373	0.232703	26.99069	1.537946
Maximum	0.227750	1.155000	9.362808	0.778077	1.379649	27.53279	1.819639
Minimum	0.130530	0.085700	-5.697476	0.509605	0.052943	26.58896	1.173172
Standart Sapma	0.024170	0.380475	4.585165	0.068683	0.376066	0.292270	0.172371
Çarpıklık	0.399247	0.525529	-0.866632	0.108130	0.886564	0.074747	-0.276175
Basıklık	2.616730	1.682599	2.637698	2.701618	2.923321	1.741297	2.528085

Jarque-Bera	0.817174	2.958614	3.266114	0.141459	3.281106	1.673628	0.549785
Olasılık	0.664589	0.227795	0.195332	0.931714	0.193873	0.433088	0.759654
Toplama	4.277320	11.08370	99.42477	15.82182	9.924446	676.4506	37.63247
Toplam Kareli Sapmalar	0.014021	3.474266	504.5697	0.113215	3.394217	2.050118	0.713078
Gözlemler	25	25	25	25	25	25	25

Bağımlı değişkenimiz ile bağımsız değişkenler arasında anlık gözlem değerlerine dayalı muhtemel doğrusal ilişkilerin görsel öngörüsü amacıyla oluşturduğumuz serpilme diyagramları takip eden grafiklerde sunulmuştur.

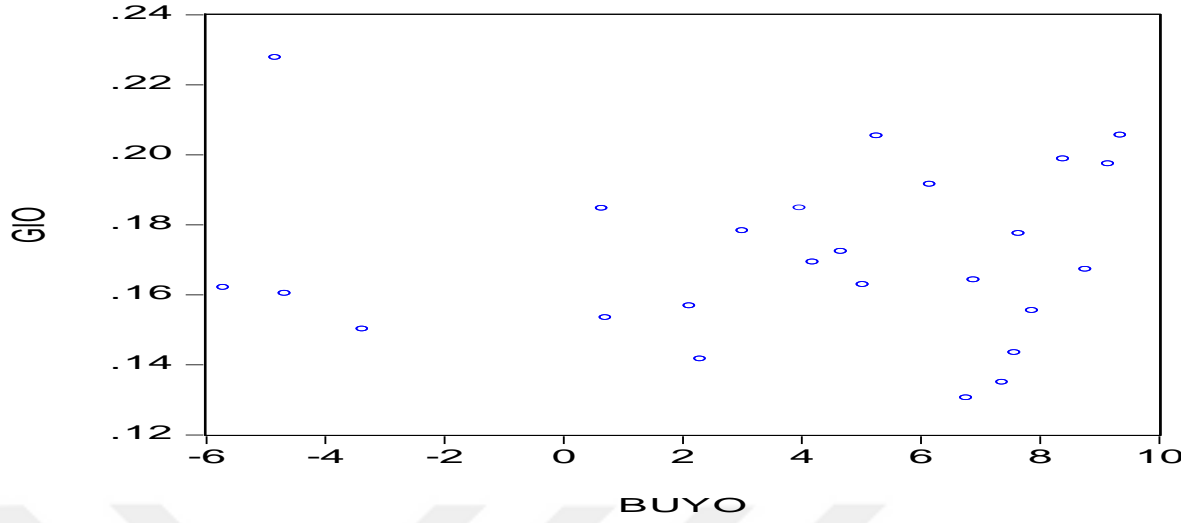
Şekil 2'den de anlaşılacağı üzere iki değişken arasında ters yönlü lineer bir ilişkiye işaret eden bir görüntü söz konusudur. Ancak bu ilişkiden sapmaları temsil eden veri noktaları da göze çarpmaktadır. Bu verilerin özellikle ekonomik ve mali krizlerin yaşandığı dönemlere denk gelmesi önemli bir bulgu olarak görülebilir.

Şekil 2. GIO ve AU Serpilme Diyagramı

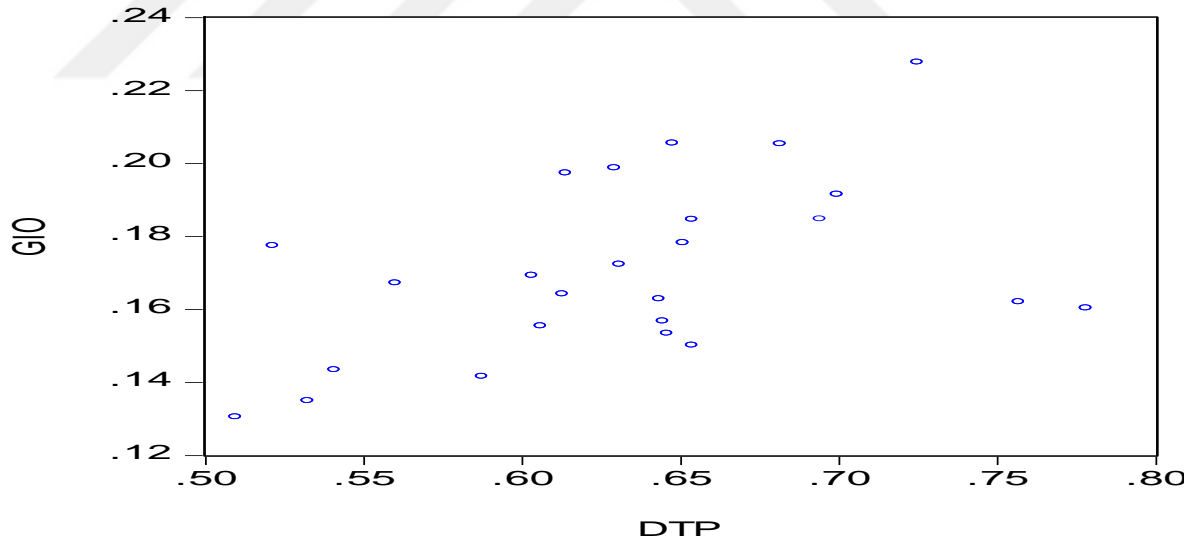
Şekil 3'de ter alan serpilme diyagramında BUYO ile GIO arasında çok bariz olmayan pozitif bir lineer ilişki öngörülebilmektedir. Daha önce olduğu gibi bu ilişkiden olan ciddi sapmaların önemli bir bölümü kriz dönemlerine denk gelmektedir.

Şekil 3. GIO ve BUYO Serpilme Diyagramı

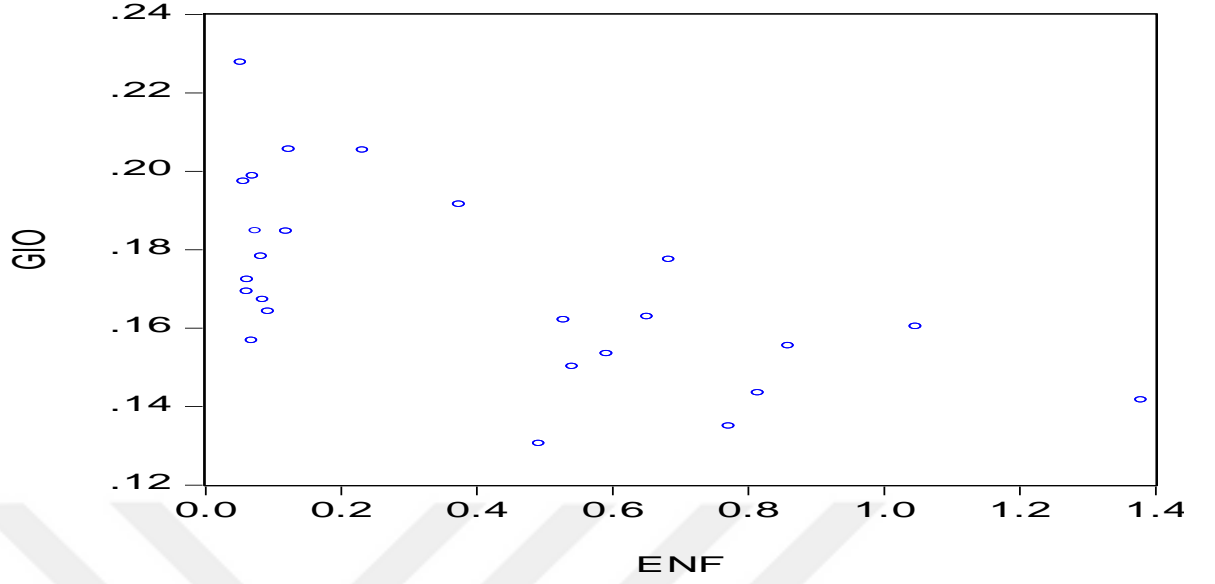
Şekil 4'deki serpilme diyagramı ise DTP ile GIO arasında yine pozitif ve lineer bir ilişkiye yönelik bulgu sunmaktadır. Ancak kriz dönemlerinde önemli sapmaların bu öngörü ilişkisini zayıflatması muhtemel görünmektedir.

Şekil 4. GIO ve DTP Serpilme Diyagramı

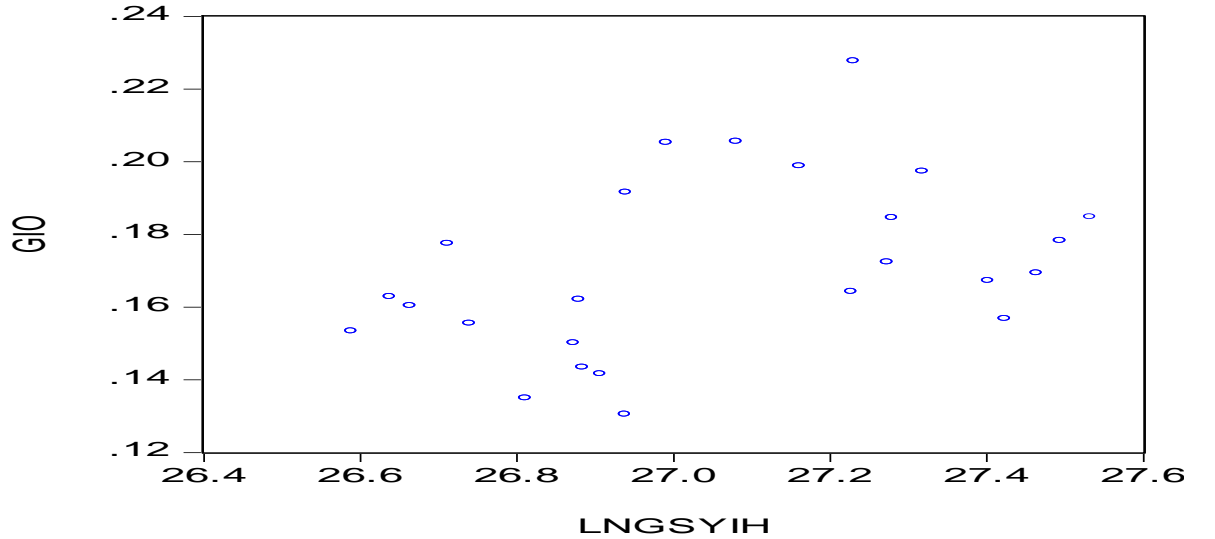
Altındaki grafikte bariz göze çarpan lineer ilişki ENF ile GIO arasında teorik olarak da öngörülen bağlantının destekleyici kanıtı şeklinde yorumlanabilir. Kriz dönemleri için karşılaşılan ekstrem durumlar burada da söz konusudur.

Şekil 5. GIO ve ENF Serpilme Diyagramı

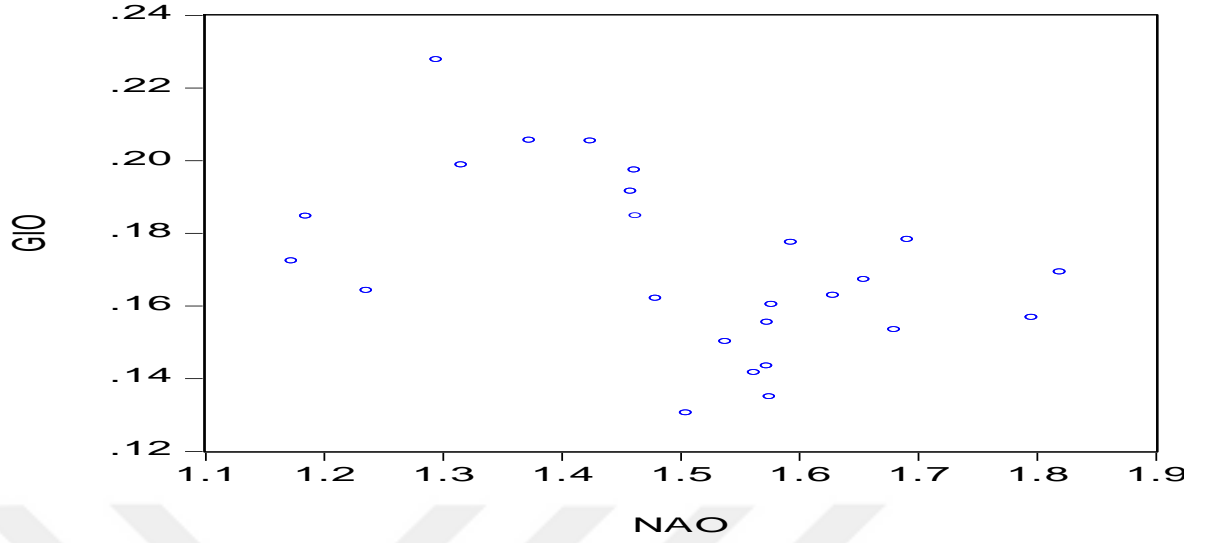
Şekil 6'daki görüntü ise teori tarafından da desteklenen GSYİH-GIO arasındaki pozitif ilişkiye işaret etmektedir. Ekstrem noktalar yine beklendiği üzere kriz dönemlerine aittir.

Şekil 6. GIO ve LNGSYİH Serpilme Diyagramı

Takip eden son grafikte NAO ile GIO için hazırlanmış serpilme diyagramı yer almaktadır. Elde edilen görüntü hipotezlerimiz arasında da yer alan negatif ilişki iddiasına destek verir niteliktedir. Kriz dönemi etkileri bu grafiğe de yansımıştır.

Şekil 7. GIO ve NAO Serpilme Diyagramı

3.5.1. Doğrusallık Ve Durağanlık Testleri

Lineer ilişkilerin sınanacağı ve ortaya konulacağı modellemeler öncesinde doğrusallık varsayımının geçerliliğine ilişkin olarak genç işsizlik oranı ile her bir bağımsız değişken arasında Ramsey RESET testi gerçekleştirilmiştir. Testlere ilişkin özet bulgular takip eden tabloda yer almaktadır. Test çıktıları ise Ek 2 de sunulmaktadır. Bulgular ışığında BUYO dışındaki tüm bağımsız değişkenlerin GIO değişkenini açıklamada doğrusal bazlı modellerde kullanılabileceği söylenebilir. Tüm test istatistiklerinin kuyruk olasılıkları yüzde beşten yüksek çıkmıştır.

Tablo 16. Ramsey RESET Testi Sonuçları

BAĞIMSIZ DEĞİŞKEN (Bağımlı Değişken: GIO)	t-istatistik (Prob)	F-istatistik (Prob)	Likelihood Oranı (Prob)
AU	0,824 (0,419)	0,679 (0,419)	0,760 (0,383)
BUYO	Yüksek Doğrusal Bağlantı Sorunu		
DTP	1,637 (0,116)	2,681 (0,116)	2,784 (0,090)
ENF	0,938 (0,358)	0,881 (0,358)	0,981 (0,322)
LNGSYİH	0,997 (0,330)	0,993 (0,330)	1,104 (0,293)
NAO	0,253 (0,803)	0,064 (0,803)	0,072 (0,788)

Ek 3’de değişkenler için büyük önem arz eden durağanlık testi çıktıları yer almaktadır. Çıktıların özet sonuçları ise aşağıdaki tabloda sunulmuştur. BUYO ve DTP dışındaki tüm değişkenler için ancak birinci farklar seviyesinde durağanlık yakalanabilmektedir. BUYO ve DTP ise seviye değerlerinde dahi durağan bulunmuşlardır. Bağımlı değişkenin ancak birinci farklar serisi için durağan olması nedensellik ve varyans ayırıştırması analizlerinde tüm değişkenlerin birinci farklardan oluşan serilerinin kullanımını gerekli kılmıştır.

Tablo 17. ADF Durağanlık Testi Özet Sonuçları

DEğİŞKEN	ADF İstatistiği (Prob)	
	Seviye (Anlık)	1.Fark Serisi
GIO	-2,119 (0,239)	-4,766 (0,0012)
AU	-1,380 (0,574)	-5,762 (0,000)
BUYO	-5,311 (0,000)	-8,106 (0,000)
DTP	-5,086 (0,000)	-8,060 (0,000)
ENF	-1,439 (0,546)	-6,582 (0,000)
GSYİH	-0,336 (0,9054)	-5,153 (0,000)
NAO	-1,380 (0,262)	-7,196 (0,000)

3.5.2. Korelasyon İstatistikleri

Seviye serileri ile birinci fark serilerinin kendi aralarında geręekleőtirdięimiz Pearson doğrusal korelasyon analizi katsayı sonuçları takip eden iki tabloda sunulmuştur. Değişkenler normal dağıldığı için parametrik bu tekniğin kullanımında sakınca duyulmamıştır.

Seviye değerlerine dayalı serilerde GIO ile AU, ENF ve NAO arasındaki ilişki ters yönlü iken diğer değişkenler için bu ilişki aynı yönde geręekleşmiştir. BUYO dışındaki tüm değişkenlerin GIO ile orta düzeyde güçlü bir ilişkiye sahip oldukları anlaşılırken GIO BUYO ilişkisinin gücü doğrusal bazda çok düşük bulunmuştur.

Tablo 18. Seviye Değerlerine Dayalı Serilere Ait Kolerasyon Katsayıları

	GIO	AU	BUYO	DTP	ENF	LNGSYIH	NAO
GIO	<i>1.000000</i>	<i>-0.564955</i>	<i>0.011192</i>	<i>0.464062</i>	<i>-0.620414</i>	<i>0.396450</i>	<i>-0.459015</i>
AU	<i>-0.564955</i>	1.000000	-0.079341	-0.217099	0.888290	-0.819834	0.332133
BUYO	<i>0.011192</i>	-0.079341	1.000000	-0.695439	-0.164751	0.128156	-0.004638
DTP	<i>0.464062</i>	-0.217099	-0.695439	1.000000	-0.146986	0.042384	-0.209194
ENF	<i>-0.620414</i>	0.888290	-0.164751	-0.146986	1.000000	-0.791663	0.301799
LNGSYIH	<i>0.396450</i>	-0.819834	0.128156	0.042384	-0.791663	1.000000	-0.127697
NAO	<i>-0.459015</i>	0.332133	-0.004638	-0.209194	0.301799	-0.127697	1.000000

Birinci fark serilerinin korelasyon katsayıları dikkate alındığında beklendiği üzere çoğu değişkene ait katsayının mutlak bazda düşüş gösterdiği anlaşılmaktadır. Ayrıca ilişkilerin yönünün GSYİH, BUYO ve AU değişkenleri için değiştiği görülmektedir.

Tablo 19. Birinci Fark Değerlerine Dayalı Serilere Ait Kolerasyon Katsayıları

	DGIO	DAU	DBUYO	DDTP	DENF	DLNGSYIH	DNAO
DGIO	<i>1.000000</i>	<i>0.115491</i>	<i>-0.196118</i>	<i>0.293198</i>	<i>-0.164589</i>	<i>-0.478933</i>	<i>-0.218810</i>
DAU	<i>0.115491</i>	1.000000	-0.171653	0.225182	0.217758	-0.052552	0.075347
DBUYO	<i>-0.196118</i>	-0.171653	1.000000	-0.866462	-0.196370	0.742348	0.040116
DDTP	<i>0.293198</i>	0.225182	-0.866462	1.000000	0.226114	-0.832400	-0.109751
DENF	<i>-0.164589</i>	0.217758	-0.196370	0.226114	1.000000	0.011324	0.027167
DLNGSYIH	<i>-0.478933</i>	-0.052552	0.742348	-0.832400	0.011324	1.000000	0.001056
DNAO	<i>-0.218810</i>	0.075347	0.040116	-0.109751	0.027167	0.001056	1.000000

3.5.3. Eşbütünlüğe, Nedensellik ve Varyans Ayrıştırması Analizi Sonuçları

Daha önce de belirtildiği üzere gözlem sayısının azlığı ve buna bağlı olarak ortaya çıkan düşük serbestlik derecesi sorununu elimine etmek amacıyla bağımsız değişkenlerin her birini genç işsizlik oranı ile tek tek eşbütünlüğe analizine sokulması uygun görülmüştür. Değişken sayısının iki olması ve uygulanabilme kolaylığı sebebiyle sağlıklı sonuçlar alınması koşuluyla Engle-Granger tekniği öncelikle tercih edilmiştir. Bu tekniğin tatminkar sonuçlar üretmemesi halinde Johansen eşbütünlüğe tekniğine dönmüştür. Bu tekniklerde değişkenler için bireysel durağanlık koşulu aranmazken değişkenler kullanarak oluşturulacak lineer denge modellerinin durağanlık arz etmesi yeterli görülmektedir. Bulgular takip eden ayrımlarda ikili bazda sunulacaktır.

3.5.3.1. Genç İşsizlik Oranı – Asgari Ücret Analiz Sonuçları

Engle-Granger eşbütünlüğe analiz sürecinin ilk aşaması olan basit regresyon model sonuçları aşağıdaki gibi çıkmıştır. Standart hatalar HAC dirençli tahmin yaklaşımıyla hesaplanmıştır. Bağımsız değişken (AU) model katsayısının negatif bir değer alması ilişkinin ters yönlü olduğuna yönelik bir bulgudur. Ayrıca söz konusu modelin hata terimleri serisinin otokolerasyon olgusu içerdiği ancak sabit varyans koşulunu sağladığı anlaşılmıştır. Otokolerasyon kuyruk olasılığı % 5’den küçük iken değişen varyans testi kuyruk olasılığı bu değerden büyük çıkmıştır. Hata terimleri serisinin normal dağılıyor olması da tatminkar bir bulgudur.

Tablo 20. GIO-AU Eşbütünlüğe Ön Model Sonuçları

Dependent Variable: GIO
Method: Least Squares
Date: 04/29/17 Time: 23:18
Sample: 1991 2015
Included observations: 25
HAC standard errors & covariance (Bartlett kernel, Newey-West fixed bandwidth = 3.0000)

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
AU	-0.035890	0.009321	-3.850606	0.0008
C	0.187005	0.007714	24.24352	0.0000

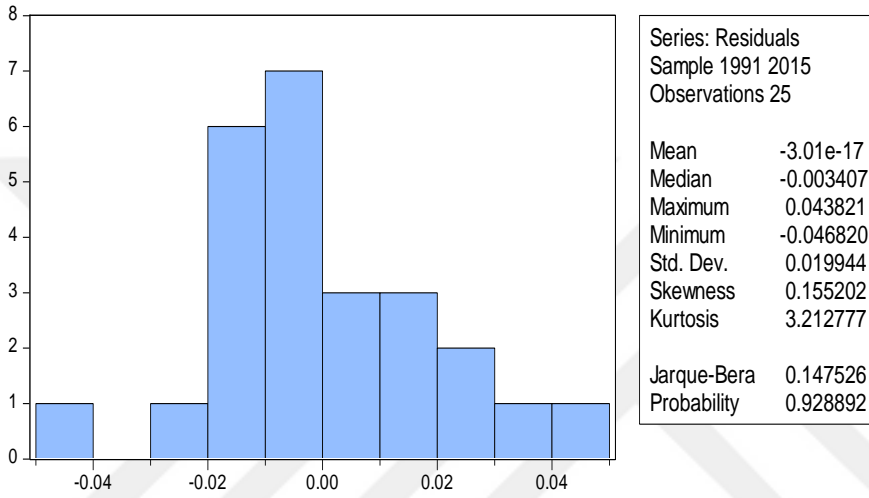
R-squared	0.319175	Mean dependent var	0.171093
Adjusted R-squared	0.289574	S.D. dependent var	0.024170
S.E. of regression	0.020372	Akaike info criterion	-4.872648
Sum squared resid	0.009546	Schwarz criterion	-4.775138
Log likelihood	62.90811	Hannan-Quinn criter.	-4.845603
F-statistic	10.78253	Durbin-Watson stat	1.165467
Prob(F-statistic)	0.003256		

Breusch-Godfrey Serial Correlation LM Test:

F-statistic	5.886404	Prob. F(2,21)	0.0093
Obs*R-squared	8.980622	Prob. Chi-Square(2)	0.0112

Heteroskedasticity Test: White

F-statistic	1.562262	Prob. F(2,22)	0.2320
Obs*R-squared	3.109038	Prob. Chi-Square(2)	0.2113
Scaled explained SS	2.911451	Prob. Chi-Square(2)	0.2332

Takip eden tabloda hata terimleri serisinin durağanlığı sınanmaktadır. ADF test istatistiğinin kuyruk olasılığı % 5’den küçük olduğu için durağanlığa hükmedilmektedir. Bu bulgu Engle-Granger nihai modelinin eşbütünleşme modeli olarak kullanılabilceğini gösterir.

Tablo 21. GIO-AU Engle-Granger Hata Terimleri Durağanlık Testi Sonuçları

Null Hypothesis: STATRESID has a unit root
Exogenous: Constant
Lag Length: 1 (Automatic - based on SIC, maxlag=5)

	t-Statistic	Prob.*
Augmented Dickey-Fuller test statistic	-4.077039	0.0048
Test critical values:		
1% level	-3.752946	
5% level	-2.998064	
10% level	-2.638752	

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Aşağıdaki tabloda Engle-Granger nihai modeli sonuçları yer almaktadır. Bulgulara göre model genel olarak çalışmakta olup bir dönem gecikmeli hata terimlerini temsil eden değişkenin etksi anlamlı çıkmıştır. Ayrıca bağımsız değişken için öngörülen ters yönlü

etki geçerliliğini korumuştur. Bu durum birinci araştırma hipotezimizin reddedilemeyeceğini ve geçerli olduğunu göstermektedir.

Tablo 22. GIO-AU Engle-Granger Nihai Model

Dependent Variable: GIO
Method: Least Squares
Date: 04/29/17 Time: 23:30
Sample (adjusted): 1992 2015
Included observations: 24 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
AU	-0.032517	0.010710	-3.036180	0.0063
STATRESID(-1)	0.424780	0.199493	2.129296	0.0452
C	0.185746	0.006036	30.77422	0.0000
R-squared	0.427572	Mean dependent var		0.171828
Adjusted R-squared	0.373055	S.D. dependent var		0.024403
S.E. of regression	0.019322	Akaike info criterion		-4.938641
Sum squared resid	0.007840	Schwarz criterion		-4.791385
Log likelihood	62.26370	Hannan-Quinn criter.		-4.899574
F-statistic	7.842906	Durbin-Watson stat		1.551771
Prob(F-statistic)	0.002858			

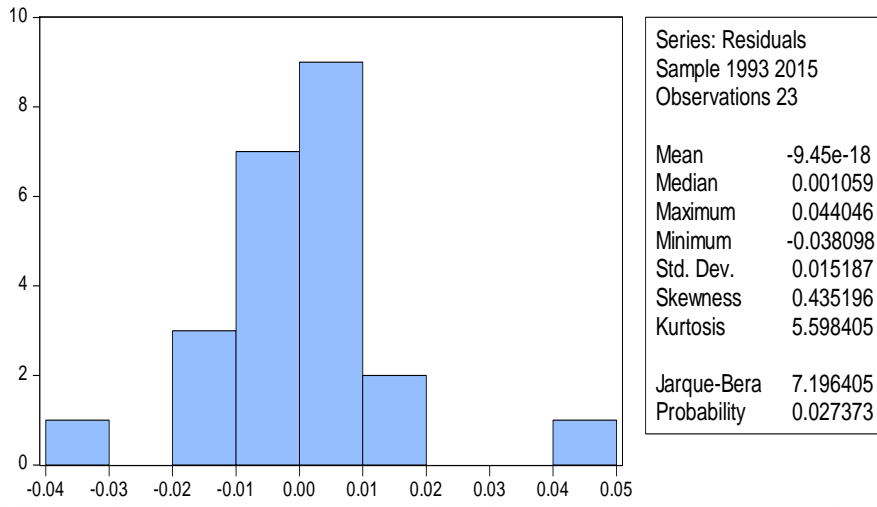
2002 sonrası dönemin spesifik etkisini sınamak amaçlı diğer model çalışmalarımızın sonuçları aşağıdaki gibidir. Bu modelde nihai modele PRODAU bağımsız değişkeni de eklenerek GIO doğrusal bazda tahmin edilmeye çalışılmıştır. PRODAU değişken katsayısının pozitif ve anlamlı oluşu, AU değişkeninin nihai modelde tespit edilen etkisinin tersine dönebildiğini göstermiştir. Modelin hata terimleri nispeten normale yakın olup, otokorelasyon ve değişen varyans sorunu yoktur.

Tablo 23. GIO-AU Engle-Granger Etkileşimli Nihai Model

Dependent Variable: GIO
Method: Least Squares
Date: 04/30/17 Time: 17:55
Sample (adjusted): 1993 2015
Included observations: 23 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
AU	-0.027816	0.009785	-2.842830	0.0104
STATRESID(-1)	0.505201	0.197021	2.564201	0.0190
PRODAU	0.061483	0.029118	2.111518	0.0482
C	0.177511	0.006456	27.49579	0.0000
R-squared	0.627296	Mean dependent var		0.172214
Adjusted R-squared	0.568448	S.D. dependent var		0.024876
S.E. of regression	0.016342	Akaike info criterion		-5.233395
Sum squared resid	0.005074	Schwarz criterion		-5.035918
Log likelihood	64.18404	Hannan-Quinn criter.		-5.183730
F-statistic	10.65960	Durbin-Watson stat		2.312812

Prob(F-statistic) 0.000249

Breusch-Godfrey Serial Correlation LM Test:

F-statistic	1.374710	Prob. F(2,17)	0.2796
Obs*R-squared	3.201951	Prob. Chi-Square(2)	0.2017

Heteroskedasticity Test: White

F-statistic	1.162579	Prob. F(8,14)	0.3844
Obs*R-squared	9.180635	Prob. Chi-Square(8)	0.3273
Scaled explained SS	14.40461	Prob. Chi-Square(8)	0.0718

Asgari ücret artış oranında özellikle 2002 yılı sonrasında yaşanan düşüşler, etkileşim değişkeni olmadan oluşturulan nihai modelde öngörülen ters yönlü etkinin tersine dönüşünde belirleyici olan önemli bir etken olarak değerlendirilebilir. Düşük ücret olanakları genç işgücünün gönüllü işsizlik eğilimini artırmış olabilir.

Durağan olduğu belirlenen ve birinci farklardan müteşekkil DGIO ve DAU değişkenleri arasında 5 gecikme dönemine kadar gerçekleştirdiğimiz Granger Nedensellik testi sonuçları da takip eden tabloda yer almaktadır. Tablo sonuçlarına göre, gecikme uzunluğu arttıkça AU değişkeninden GIO'ya doğru nedensellik etkisinin daha anlamlı hale geldiği, 4 ve 5 yıl gecikme seviyelerinde söz konusu etkinin % 5 önem düzeyinde anlam kazandığı anlaşılmaktadır.

Tablo 24. DGIO-DAU Nedensellik Testi Sonuçları

Pairwise Granger Causality Tests

Date: 04/30/17 Time: 18:10

Sample: 1991 2015

Lags: 1

Null Hypothesis:	Obs	F-Statistic	Prob.
DAU does not Granger Cause DGIO	23	0.10219	0.7525
DGIO does not Granger Cause DAU		0.23168	0.6355

Lags: 2

Null Hypothesis:	Obs	F-Statistic	Prob.
DAU does not Granger Cause DGIO	22	1.55351	0.2401
DGIO does not Granger Cause DAU		0.40623	0.6725

Lags: 3

Null Hypothesis:	Obs	F-Statistic	Prob.
DAU does not Granger Cause DGIO	21	2.56006	0.0967
DGIO does not Granger Cause DAU		0.21324	0.8856

Lags: 4

Null Hypothesis:	Obs	F-Statistic	Prob.
DAU does not Granger Cause DGIO	20	3.62436	0.0405
DGIO does not Granger Cause DAU		0.90249	0.4952

Lags: 5

Null Hypothesis:	Obs	F-Statistic	Prob.
DAU does not Granger Cause DGIO	19	4.54043	0.0293
DGIO does not Granger Cause DAU		0.59055	0.7088

GIO ve AU ikili analizindeki son tespitimiz ise Varyans Ayrıştırması sonuçlarına ilişkindir. Takip eden tabloda bu analizin özet sonuçları yer almaktadır. Bulgulara göre; AU değişkeninin GIO'daki değişimleri açıklamada, GIO değişkeninin AU'daki değişimleri açıklama performansına kıyasla daha başarılı olduğu görülürken, açıklama oranı % 14,8'e ulaşabilmektedir. Bu sonuç, Granger nedensellik sonuçları ile benzerlik arz etmektedir.

Tablo 25. DGIO-DAU Varyans Ayrıştırması Sonuçları

Period	Variance Decomposition of DGIO:		
	S.E.	DGIO	DAU
1	0.020511	100.0000	0.000000
2	0.020739	99.69080	0.309201
3	0.022569	86.24157	13.75843
4	0.022598	86.02176	13.97824
5	0.022778	85.41796	14.58204
6	0.022790	85.33404	14.66596
7	0.022817	85.21920	14.78080
8	0.022821	85.19677	14.80323
9	0.022824	85.18498	14.81502
10	0.022825	85.17980	14.82020

Period	S.E.	DGIO	DAU
1	0.221048	0.352239	99.64776
2	0.228035	0.857705	99.14229
3	0.232214	3.764997	96.23500
4	0.233227	3.869379	96.13062
5	0.233824	4.035851	95.96415
6	0.234076	4.070192	95.92981
7	0.234132	4.098691	95.90131
8	0.234181	4.106825	95.89318
9	0.234186	4.109652	95.89035
10	0.234195	4.111413	95.88859

Cholesky Ordering: DGIO DAU

Elde edilen bulgular AU değişkeninden GIO değişkenine doğru anlamlı nedensellik ilişkisinin varlığına yönelik hipotezimizi destekler niteliktedir.

3.5.3.2. Genç İşsizlik Oranı – Büyüme Oranı Analiz Sonuçları

GIO ve BUYO değişkenleri arasında eşbütünleşme ilişkisi tespiti amacıyla öncelikle Engle-Granger tekniği uygulanmıştır. Takip eden tabloda öncül regresyon modelinin sonuçları ile hata terimleri serisinin durağanlık testi sonuçları özetlenmiştir. Model sonuçlarına göre Engle-Granger tekniği hata terimleri durağan olmadığı için devam ettirilemeyecektir. Bu nedenle uzun dönemli denge ilişkisinin tespitinde Johansen eşbütünleşme tekniği kullanılacaktır.

Tablo 26. GIO-BUYO Engle-Granger Öncül Regresyon Modeli Ve Hata Terimleri Durağanlık Testi Sonuçları

Dependent Variable: GIO
Method: Least Squares
Date: 04/29/17 Time: 23:59
Sample: 1991 2015
Included observations: 25
HAC standard errors & covariance (Bartlett kernel, Newey-West fixed bandwidth = 3.0000)

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
BUYO	5.90E-05	0.001274	0.046300	0.9635
C	0.170858	0.008840	19.32874	0.0000

R-squared	0.000125	Mean dependent var	0.171093
Adjusted R-squared	-0.043348	S.D. dependent var	0.024170
S.E. of regression	0.024689	Akaike info criterion	-4.488324
Sum squared resid	0.014019	Schwarz criterion	-4.390814
Log likelihood	58.10405	Hannan-Quinn criter.	-4.461279
F-statistic	0.002881	Durbin-Watson stat	0.658841
Prob(F-statistic)	0.957657		

Null Hypothesis: STATRESID has a unit root
Exogenous: Constant
Lag Length: 0 (Automatic - based on SIC, maxlag=5)

	t-Statistic	Prob.*
Augmented Dickey-Fuller test statistic	-2.128260	0.2361
Test critical values:		
1% level	-3.737853	
5% level	-2.991878	
10% level	-2.635542	

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Johansen eşbütünleşme tekniğinin uygulanmasındaki ilk aşama uygun gecikme uzunluğunun tespitidir. Bu amaçla GIO ve BUYO değişkenleri kullanılarak VAR modeli oluşturulmuş ve model sonuçları ışığında uygun gecikme uzunluğunun tespiti gerçekleştirilmiştir. İlgili analiz sonuçları aşağıdaki tabloda yer almaktadır. Bulgular muhtemel bir eşbütünleşme modeli için en uygun gecikme uzunluğunun 1 dönem olduğunu göstermiştir. Bu değer takip eden fonksiyon formatı seçimi ve eşbütünleşme modellemesi aşamalarında referans olarak alınacaktır.

Tablo 27. GIO-BUYO Uygun Gecikme Uzunluğu Sonuçları

VAR Lag Order Selection Criteria
 Endogenous variables: GIO BUYO
 Exogenous variables: C
 Date: 04/30/17 Time: 09:38
 Sample: 1991 2015
 Included observations: 23

Lag	LogL	LR	FPE	AIC	SC	HQ
0	-15.04001	NA	0.015087	1.481740	1.580479	1.506573
1	-3.497845	20.07334*	0.007853*	0.825900*	1.122115*	0.900397*
2	-2.363241	1.775902	0.010188	1.075064	1.568758	1.199227

* indicates lag order selected by the criterion
 LR: sequential modified LR test statistic (each test at 5% level)
 FPE: Final prediction error
 AIC: Akaike information criterion
 SC: Schwarz information criterion
 HQ: Hannan-Quinn information criterion

Bir sonraki aşamada eşbütünleşme ilişkisi temsil edecek fonksiyon formatının seçimi gerçekleştirilmiştir. Aşağıdaki tablodan da anlaşılacağı üzere en uygun format trend ve sabit içermeyen modeldir. Dolayısıyla, eşbütünleşme modeli bu varsayımlar üzerine kurulmuştur.

Tablo 28. Uygun Eşbütünleşme Model Formatı Seçimi

Date: 04/30/17 Time: 19:23
 Sample: 1991 2015
 Included observations: 23
 Series: GIO BUYO
 Lags interval: 1 to 1

Selected (0.05 level*) Number of Cointegrating Relations by Model

Data Trend:	None	None	Linear	Linear	Quadratic
Test Type	No Intercept No Trend	Intercept No Trend	Intercept No Trend	Intercept Trend	Intercept Trend
Trace	1	1	2	0	2
Max-Eig	1	0	2	0	0

*Critical values based on MacKinnon-Haug-Michelis (1999)

Information Criteria by Rank and Model

Data Trend:	None	None	Linear	Linear	Quadratic
Rank or No. of CEs	No Intercept No Trend	Intercept No Trend	Intercept No Trend	Intercept Trend	Intercept Trend

Log Likelihood by Rank (rows) and Model (columns)

0	-12.70524	-12.70524	-12.67994	-12.67994	-12.67836
1	-5.445552	-5.113056	-5.088871	-4.499478	-4.498104
2	-5.443667	-2.363241	-2.363241	-0.798479	-0.798479

Akaike Information Criteria by Rank (rows) and Model (columns)					
0	1.452630	1.452630	1.624343	1.624343	1.798118
1	1.169178*	1.227222	1.312076	1.347781	1.434618
2	1.516841	1.422891	1.422891	1.460737	1.460737

Schwarz Criteria by Rank (rows) and Model (columns)					
0	1.650107	1.650107	1.920558	1.920558	2.193073
1	1.564133*	1.671546	1.805769	1.890843	2.027049
2	2.109272	2.114061	2.114061	2.250646	2.250646

Son aşamada ise, referans formata uygun eşbütünleşme modeli oluşturulmuştur. Model sonuçları Tablo 29'daki gibidir. Sonuçlara göre büyüme oranından genç işsizlik oranına doğru bir eşbütünleşme ilişkisi tespit edilmiştir. Ters yönlü olduğu varsayılan bu ilişkiye göre büyüme oranında meydana gelen birimlik değişim genç işsizlik oranında yaklaşık 0.04 birimlik ters yönlü bir etki meydana getirmektedir.

Tablo 29. GIO-BUYO Eşbütünleşme Model Sonuçları

Date: 04/30/17 Time: 19:29
Sample (adjusted): 1993 2015
Included observations: 23 after adjustments
Trend assumption: No deterministic trend
Series: GIO BUYO
Lags interval (in first differences): 1 to 1

Unrestricted Cointegration Rank Test (Trace)

Hypothesized No. of CE(s)	Eigenvalue	Trace Statistic	0.05 Critical Value	Prob.**
None *	0.468088	14.52315	12.32090	0.0210
At most 1	0.000164	0.003772	4.129906	0.9593

Trace test indicates 1 cointegrating eqn(s) at the 0.05 level
* denotes rejection of the hypothesis at the 0.05 level
**MacKinnon-Haug-Michelis (1999) p-values

Unrestricted Cointegration Rank Test (Maximum Eigenvalue)

Hypothesized No. of CE(s)	Eigenvalue	Max-Eigen Statistic	0.05 Critical Value	Prob.**
None *	0.468088	14.51938	11.22480	0.0127
At most 1	0.000164	0.003772	4.129906	0.9593

Max-eigenvalue test indicates 1 cointegrating eqn(s) at the 0.05 level
* denotes rejection of the hypothesis at the 0.05 level
**MacKinnon-Haug-Michelis (1999) p-values

Unrestricted Cointegrating Coefficients (normalized by b*S11*b=I):

GIO	BUYO
-9.301951	0.378186
5.625070	0.008114

Unrestricted Adjustment Coefficients (alpha):

D(GIO)	0.000991	-0.000249
D(BUYO)	-3.667184	0.023205
<hr/>		
1 Cointegrating Equation(s):	Log likelihood	-5.445552
<hr/>		
Normalized cointegrating coefficients (standard error in parentheses)		
GIO	BUYO	
1.000000	-0.040657	(0.00519)
<hr/>		
Adjustment coefficients (standard error in parentheses)		
D(GIO)	-0.009222	(0.04055)
D(BUYO)	34.11197	(8.96227)
<hr/>		

2002 sonrası dönemin spesifik etkisini görebilmek amacıyla gerçekleştirilen eşbütünleşme modellemesi PRODBUYO etkileşim değişkeni dışsal değişken Kabul edilmek suretiyle tekrarlanmıştır. Söz konusu yeni modelin sonuçları aşağıda yer almaktadır. Yeni modelde öngörülen eşbütünleşme modelinin katsayısının negatif çıkması ve mutlak bazda değerinin yükselmesi bahsi geçen dönemde büyüme oranının genç işsizlik oranı üzerindeki müspet etkisinin güçlendiği şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 30. GIO-BUYO Etkileşimli Johansen Eşbütünleşme Modeli Sonuçları

Date: 04/30/17 Time: 19:39
Sample (adjusted): 1993 2015
Included observations: 23 after adjustments
Trend assumption: No deterministic trend
Series: GIO BUYO
Exogenous series: PRODBUYO
Warning: Critical values assume no exogenous series
Lags interval (in first differences): 1 to 1

Unrestricted Cointegration Rank Test (Trace)

Hypothesized No. of CE(s)	Eigenvalue	Trace Statistic	0.05 Critical Value	Prob.**
None *	0.568753	20.86261	12.32090	0.0015
At most 1	0.063865	1.517907	4.129906	0.2556

Trace test indicates 1 cointegrating eqn(s) at the 0.05 level

* denotes rejection of the hypothesis at the 0.05 level

**MacKinnon-Haug-Michelis (1999) p-values

Unrestricted Cointegration Rank Test (Maximum Eigenvalue)

Hypothesized No. of CE(s)	Eigenvalue	Max-Eigen Statistic	0.05 Critical Value	Prob.**
None *	0.568753	19.34470	11.22480	0.0016
At most 1	0.063865	1.517907	4.129906	0.2556

Max-eigenvalue test indicates 1 cointegrating eqn(s) at the 0.05 level

* denotes rejection of the hypothesis at the 0.05 level

**MacKinnon-Haug-Michelis (1999) p-values

Unrestricted Cointegrating Coefficients (normalized by b*S11*b=I):

GIO	BUYO
-5.362385	0.345374
11.15480	-0.155501

Unrestricted Adjustment Coefficients (alpha):

D(GIO)	0.002702	0.004601
D(BUYO)	-3.948216	-0.164801

1 Cointegrating Equation(s): Log likelihood -0.962380

Normalized cointegrating coefficients (standard error in parentheses)

GIO	BUYO
1.000000	-0.064407
	(0.00909)

Adjustment coefficients (standard error in parentheses)

D(GIO)	-0.014491
	(0.02258)
D(BUYO)	21.17185
	(4.30486)

Birinci farklara dayalı DGO ve DBUYO serileri arasında gerçekleştirilen nedensellik testi sonuçları aşağıda verilmiştir. Bulgular ışığında 5 gecikme dönemine kadar hiçbir seviyede değişkenler arası % 5 önem düzeyinde anlamlı bir nedensellik ilişkisi bulunamamıştır.

Tablo 31. DGIO-DBUYO Nedensellik Testi Sonuçları

Pairwise Granger Causality Tests

Date: 04/30/17 Time: 19:47

Sample: 1991 2015

Lags: 1

Null Hypothesis:	Obs	F-Statistic	Prob.
DBUYO does not Granger Cause DGIO	23	0.47271	0.4996
DGIO does not Granger Cause DBUYO		1.92900	0.1801

Lags: 2

Null Hypothesis:	Obs	F-Statistic	Prob.
DBUYO does not Granger Cause DGIO	22	0.12176	0.8861
DGIO does not Granger Cause DBUYO		1.45825	0.2603

Lags: 3

Null Hypothesis:	Obs	F-Statistic	Prob.
DBUYO does not Granger Cause DGIO	21	0.74376	0.5436
DGIO does not Granger Cause DBUYO		3.29109	0.0522

Lags: 4

Null Hypothesis:	Obs	F-Statistic	Prob.
DBUYO does not Granger Cause DGIO	20	1.02021	0.4388
DGIO does not Granger Cause DBUYO		1.78142	0.2028

Lags: 5

Null Hypothesis:	Obs	F-Statistic	Prob.
DBUYO does not Granger Cause DGIO	19	0.47165	0.7882
DGIO does not Granger Cause DBUYO		1.51723	0.2855

Varyans ayrıştırması sonuçlarının yer aldığı aşağıdaki tabloda Granger nedensellik testi sonuçlarına uyum arz eden saptamalara ulaşılmaktadır. Nedensellik testi sonuçlarında anlamsız olsalar dahi GIO değişkeninden BUYO değişkenine doğru nispeten belirgin nedensellik etkisi göze çarpmaktadır. Benzer şekilde varyans ayrıştırması sonuçları GIO değişkeninin BUYO değişkenindeki değişimleri daha fazla (%26.2' ye kadar) açıkladığını ortaya koymuştur.

Tablo 32. DGIO-DBUYO Varyans Ayrıştırması Sonuçları

Period	Variance Decomposition of DGIO:		
	S.E.	DGIO	DBUYO
1	0.022148	100.0000	0.000000
2	0.022409	98.97060	1.029398
3	0.022759	98.85975	1.140250
4	0.022797	98.85415	1.145846
5	0.022814	98.85233	1.147666
6	0.022816	98.85252	1.147481
7	0.022817	98.85249	1.147510
8	0.022817	98.85241	1.147590
9	0.022817	98.85241	1.147590
10	0.022817	98.85241	1.147592

Period	Variance Decomposition of DBUYO:		
	S.E.	DGIO	DBUYO
1	6.000218	18.17964	81.82036
2	7.686858	24.45532	75.54468
3	7.870245	24.54136	75.45864
4	7.966342	26.17704	73.82296
5	7.969204	26.23006	73.76994
6	7.969792	26.22750	73.77250
7	7.970241	26.22582	73.77418
8	7.970319	26.22534	73.77466
9	7.970348	26.22578	73.77422
10	7.970353	26.22589	73.77411

Cholesky Ordering: DGIO DBUYO

BUYO değişkeni ile GIO değişkeni arasında ters yönlü denge ilişkisi yönündeki hipotezimizi destekleyen bulgular söz konusudur. Ancak BUYO değişkeninden GIO değişkenine doğru önemli bir nedensellik etkisi saptanamamıştır.

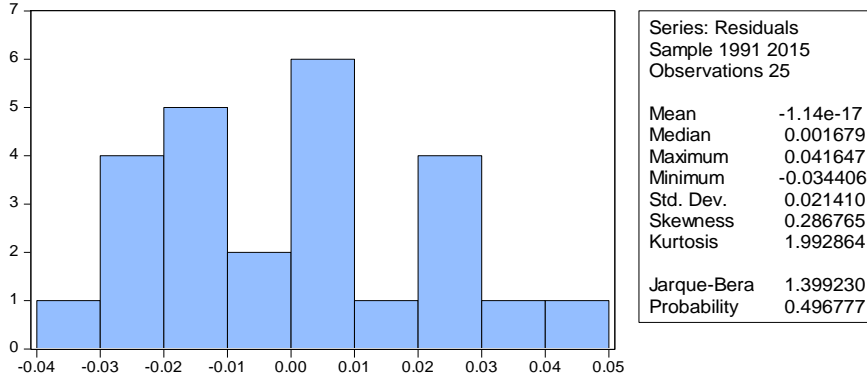
3.5.3.3. Genç İşsizlik Oranı – Dış Ticaret Performansı Analiz Sonuçları

Genç işsizlik oranı ile ihracatın ithalatı karşılama oranı arasındaki denge ilişkisini yansıtabilecek eşbütünleşme modelinin Engle-Granger eşbütünleşme tekniğini yardımıyla üretilmesi için oluşturulan öncül regresyon modelinin özet sonuçları ile söz konusu modelin hata terimlerine ilişkin test bulguları aşağıdaki tabloda sunulmuştur. DTP değişkeninin pozitif bir katsayı ile eşleştirilmesi, DTP ve GIO arasında aynı yönde bir ilişkinin varlığına işaret etmektedir. Modelin hata terimleri normal dağılım göstermekte olup, otokorelasyon problemi yaşanmamakta, ancak değişen varyans sorunsalı gözlenmektedir. Diğer yandan, hata terimleri serisinin durağan olmadığına hükmedilmesi, Johansen eşbütünleşme tekniği ile yola devam edilmesini gerekli kılmıştır.

Tablo 33. GIO-DTP Engle-Granger Öncül Regresyon Modeli ve Varsayım Testleri

Dependent Variable: GIO
Method: Least Squares
Date: 05/01/17 Time: 00:41
Sample: 1991 2015
Included observations: 25
HAC standard errors & covariance (Bartlett kernel, Newey-West fixed bandwidth = 3.0000)

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
DTP	0.163310	0.080195	2.036410	0.0534
C	0.067738	0.049480	1.369002	0.1842
R-squared	0.215354	Mean dependent var		0.171093
Adjusted R-squared	0.181239	S.D. dependent var		0.024170
S.E. of regression	0.021871	Akaike info criterion		-4.730721
Sum squared resid	0.011002	Schwarz criterion		-4.633211
Log likelihood	61.13402	Hannan-Quinn criter.		-4.703676
F-statistic	6.312571	Durbin-Watson stat		1.011348
Prob(F-statistic)	0.019451			

Breusch-Godfrey Serial Correlation LM Test:

F-statistic	3.205646	Prob. F(2,21)	0.0610
Obs*R-squared	5.847309	Prob. Chi-Square(2)	0.0537

Heteroskedasticity Test: White

F-statistic	4.764928	Prob. F(2,22)	0.0191
Obs*R-squared	7.556216	Prob. Chi-Square(2)	0.0229
Scaled explained SS	3.174970	Prob. Chi-Square(2)	0.2044

Null Hypothesis: STATRESID has a unit root
 Exogenous: Constant
 Lag Length: 0 (Automatic - based on SIC, maxlag=5)

	t-Statistic	Prob.*
Augmented Dickey-Fuller test statistic	-2.858508	0.0653
Test critical values:		
1% level	-3.737853	
5% level	-2.991878	
10% level	-2.635542	

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Johansen eşbütünleşme analizinin ilk adımı olarak modellemede esas alınacak uygun gecikme uzunluğu tespit edilmiştir. Gecikme uzunluğu analiz sonuçları aşağıdaki gibidir. Tüm seçim kriterlerine göre en uygun gecikme uzunluğu 1 dönem olarak tespit edilmiştir.

Tablo 34. GIO-DTP Uygun Gecikme Uzunluğu Analiz Sonuçları

VAR Lag Order Selection Criteria
 Endogenous variables: GIO DTP
 Exogenous variables: C
 Date: 05/01/17 Time: 00:56
 Sample: 1991 2015
 Included observations: 23

Lag	LogL	LR	FPE	AIC	SC	HQ
0	84.35522	NA	2.66e-06	-7.161324	-7.062585	-7.136491
1	94.84988	18.25159*	1.52e-06*	-7.726077*	-7.429861*	-7.651579*
2	96.81438	3.074865	1.83e-06	-7.549077	-7.055384	-7.424914

* indicates lag order selected by the criterion
 LR: sequential modified LR test statistic (each test at 5% level)
 FPE: Final prediction error
 AIC: Akaike information criterion
 SC: Schwarz information criterion
 HQ: Hannan-Quinn information criterion

1 dönem gecikme uzunluğu referans alınarak yapılan bir sonraki tespitte uygun eşbütünleşme model formatı tespit edilmiştir. Aşağıdaki tabloda yer alan sonuçlar ışığında en uygun model formatının sabit içeren ancak trend bileşeni olmayan model formatı olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 35. GIO-DTP Uygun Eşbütünleşme Model Formatı Seçimi

Date: 05/01/17 Time: 01:01
 Sample: 1991 2015
 Included observations: 23
 Series: GIO DTP
 Lags interval: 1 to 1

Selected (0.05 level*) Number of Cointegrating Relations by Model

Data Trend:	None	None	Linear	Linear	Quadratic
Test Type	No Intercept No Trend	Intercept No Trend	Intercept No Trend	Intercept Trend	Intercept Trend
Trace	0	1	2	1	2
Max-Eig	0	1	2	0	2

*Critical values based on MacKinnon-Haug-Michelis (1999)

Information Criteria by Rank and Model

Data Trend:	None	None	Linear	Linear	Quadratic
Rank or No. of CEs	No Intercept No Trend	Intercept No Trend	Intercept No Trend	Intercept Trend	Intercept Trend

Log Likelihood by Rank (rows) and Model (columns)

0	84.10900	84.10900	84.13335	84.13335	84.22039
1	88.32622	93.73300	93.75733	93.80906	93.81560
2	88.32860	96.81438	96.81438	98.40309	98.40309

Akaike Information Criteria by Rank (rows) and Model (columns)

0	-6.966000	-6.966000	-6.794204	-6.794204	-6.627860
1	-6.984888	-7.368087*	-7.283246	-7.200787	-7.114400
2	-6.637270	-7.201251	-7.201251	-7.165486	-7.165486

Schwarz Criteria by Rank (rows) and Model (columns)

0	-6.768523	-6.768523	-6.497988	-6.497988	-6.232905
1	-6.589934	-6.923763*	-6.789553	-6.657725	-6.521968
2	-6.044838	-6.510080	-6.510080	-6.375577	-6.375577

Sabit içeren ve trend bileşeni olmadan üretilen eşbütünleşme modeline ilişkin sonuçlar ise Tablo 36'da görülebilir. DTP değişkeninden GIO değişkenine doğru bir eşbütünleşme ilişkisi öngörülmektedir. DTP değişkeninin eşbütünleşme model katsayısı

negatif bir değerdir. Başka bir ifadeyle, DTP değişkeninde meydana gelecek birimlik değişimin, GIO'da ters yönlü 0,84 birimlik bir değişim meydana getireceği sonucuna ulaşılmaktadır.

Tablo 36. GIO-DTP Eşbütünleşme Model Sonuçları

Date: 05/01/17 Time: 01:05
Sample (adjusted): 1993 2015
Included observations: 23 after adjustments
Trend assumption: No deterministic trend (restricted constant)
Series: GIO DTP
Lags interval (in first differences): 1 to 1

Unrestricted Cointegration Rank Test (Trace)

Hypothesized No. of CE(s)	Eigenvalue	Trace Statistic	0.05 Critical Value	Prob.**
None *	0.566936	25.41076	20.26184	0.0089
At most 1	0.235051	6.162765	9.164546	0.1785

Trace test indicates 1 cointegrating eqn(s) at the 0.05 level

* denotes rejection of the hypothesis at the 0.05 level

**MacKinnon-Haug-Michelis (1999) p-values

Unrestricted Cointegration Rank Test (Maximum Eigenvalue)

Hypothesized No. of CE(s)	Eigenvalue	Max-Eigen Statistic	0.05 Critical Value	Prob.**
None *	0.566936	19.24800	15.89210	0.0143
At most 1	0.235051	6.162765	9.164546	0.1785

Max-eigenvalue test indicates 1 cointegrating eqn(s) at the 0.05 level

* denotes rejection of the hypothesis at the 0.05 level

**MacKinnon-Haug-Michelis (1999) p-values

Unrestricted Cointegrating Coefficients (normalized by b*S11*b=I):

GIO	DTP	C
35.39858	-30.58567	13.18542
47.66992	-2.063700	-6.934763

Unrestricted Adjustment Coefficients (alpha):

D(GIO)	D(DTP)
-0.001102	0.056025
-0.009393	-0.023112

1 Cointegrating Equation(s): Log likelihood 93.73300

Normalized cointegrating coefficients (standard error in parentheses)

GIO	DTP	C
1.000000	-0.864037	0.372484
	(0.12899)	(0.08127)

Adjustment coefficients (standard error in parentheses)

D(GIO)	D(DTP)
-0.039024	1.983195
(0.15354)	(0.54093)

Bu bulgu, DTP değişkeni ile GIO arasında ters yönlü bir denge ilişkisinin var olduğuna ilişkin araştırma hipotezimizi destekler niteliktedir. 2002 yılı sonrasının dönem etkisini

yansıtan ve PRODDTP değişkeninin dışsal bir faktör olarak dikkate alındığı diğer eşbütünleşme analizinin özet sonuçları da takip eden tabloda sunulmuştur. Yeni modelde DTP değişkeninin model katsayı değeri yine negatif olup, bir önceki modelin katsayı değerine kıyasla mutlak bazda düşüş göstermiştir. Bu durum, değişkenin birim etkisinin azaldığına işaret etmektedir.

Tablo 37. GIO-DTP Etkileşimli Johansen Eşbütünleşme Modeli Sonuçları

Date: 05/01/17 Time: 01:15
Sample (adjusted): 1993 2015
Included observations: 23 after adjustments
Trend assumption: No deterministic trend (restricted constant)
Series: GIO DTP
Exogenous series: PRODDTP
Warning: Critical values assume no exogenous series
Lags interval (in first differences): 1 to 1
Unrestricted Cointegration Rank Test (Trace)

Hypothesized No. of CE(s)	Eigenvalue	Trace Statistic	0.05 Critical Value	Prob.**
None *	0.568393	35.87407	20.26184	0.0002
At most 1 *	0.513006	16.54858	9.164546	0.0017

Trace test indicates 2 cointegrating eqn(s) at the 0.05 level
* denotes rejection of the hypothesis at the 0.05 level
**MacKinnon-Haug-Michelis (1999) p-values

Unrestricted Cointegration Rank Test (Maximum Eigenvalue)

Hypothesized No. of CE(s)	Eigenvalue	Max-Eigen Statistic	0.05 Critical Value	Prob.**
None *	0.568393	19.32549	15.89210	0.0139
At most 1 *	0.513006	16.54858	9.164546	0.0017

Max-eigenvalue test indicates 2 cointegrating eqn(s) at the 0.05 level
* denotes rejection of the hypothesis at the 0.05 level
**MacKinnon-Haug-Michelis (1999) p-values

Unrestricted Cointegrating Coefficients (normalized by b*S11*b=l):

GIO	DTP	C
-45.10790	30.51752	-11.69683
-56.74669	-2.850934	10.30603

Unrestricted Adjustment Coefficients (alpha):

D(GIO)	D(DTP)
0.003304	-0.049975
0.013506	0.041813

1 Cointegrating Equation(s): Log likelihood 93.85565

Normalized cointegrating coefficients (standard error in parentheses)

GIO	DTP	C
1.000000	-0.676545 (0.11374)	0.259308 (0.06933)

Adjustment coefficients (standard error in parentheses)

D(GIO)	-0.149056 (0.19740)
D(DTP)	2.254251 (0.75370)

Birinci farklardan oluşan DGIO ve DDTP serileri kullanılarak gerçekleştirilen Granger nedensellik testi sonuçlarına göre ise (Tablo 38), gerek DTP'den GIO'ya gerekse de GIO'dan DTP'ye doğru istatistiksel olarak anlamlı nedensellik etkileri tespit edilememiştir.

Tablo 38. DGIO-DDTP Nedensellik Testi Sonuçları

Pairwise Granger Causality Tests
Date: 05/01/17 Time: 01:27
Sample: 1991 2015
Lags: 1

Null Hypothesis:	Obs	F-Statistic	Prob.
DDTP does not Granger Cause DGIO	23	0.66890	0.4231
DGIO does not Granger Cause DDTP		0.00106	0.9743

Lags: 2

Null Hypothesis:	Obs	F-Statistic	Prob.
DDTP does not Granger Cause DGIO	22	0.21183	0.8112
DGIO does not Granger Cause DDTP		0.60805	0.5558

Lags: 3

Null Hypothesis:	Obs	F-Statistic	Prob.
DDTP does not Granger Cause DGIO	21	0.57298	0.6421
DGIO does not Granger Cause DDTP		1.07086	0.3931

Lags: 4

Null Hypothesis:	Obs	F-Statistic	Prob.
DDTP does not Granger Cause DGIO	20	1.11562	0.3976
DGIO does not Granger Cause DDTP		0.52695	0.7185

Lags: 5

Null Hypothesis:	Obs	F-Statistic	Prob.
DDTP does not Granger Cause DGIO	19	0.72681	0.6226
DGIO does not Granger Cause DDTP		1.07383	0.4410

Takip eden tabloda yer verilmiş olan varyans ayrıştırması bulguları da nedensellik sonuçlarını destekler şekildedir. DTP değişkeninin GIO değişkenindeki değişimlerin ancak % 1,6'sını açıklayabildiği anlaşılmaktadır. GIO değişkeninin DTP değişimlerini açıklama yüzdesi ise daha yüksektir. Granger nedensellik sonuçlarında da anlamlı olmasalar bile GIO'dan DTP'ye doğru olan nedensellik etkisinin nispeten daha belirgin olduğu görülebilmektedir.

Nedensellik testi sonuçları ışığında, DTP'den GIO'ya doğru anlamlı bir nedensellik ilişkisinin bulunduğu dair hipotezimizin desteklenmediği söylenebilir.

Tablo 39. DGIO-DDTP Varyans Ayrıştırma Analizi Sonuçları

Period	Variance Decomposition of DGIO:		
	S.E.	DGIO	DDTP
1	0.022034	100.0000	0.000000
2	0.022329	99.07203	0.927970
3	0.022742	98.52606	1.473940
4	0.022770	98.52143	1.478568
5	0.022798	98.48089	1.519112
6	0.022801	98.44842	1.551576
7	0.022803	98.44342	1.556577
8	0.022803	98.44337	1.556629
9	0.022803	98.44211	1.557892
10	0.022803	98.44137	1.558630

Period	Variance Decomposition of DDTP:		
	S.E.	DGIO	DDTP
1	0.087865	34.30413	65.69587
2	0.107064	25.91334	74.08666
3	0.109689	26.37559	73.62441
4	0.110802	27.43351	72.56649
5	0.111693	27.17518	72.82482
6	0.111995	27.03191	72.96809
7	0.112029	27.05634	72.94366
8	0.112061	27.06673	72.93327
9	0.112085	27.05801	72.94199
10	0.112090	27.05583	72.94417

Cholesky Ordering: DGIO DDTP

3.5.3.4. Genç İşsizlik Oranı – Enflasyon Analiz Sonuçları

Teoride enflasyon ile işsizlik oranı arasında ters yönlü bir ilişkinin varlığına işaret edilmektedir. Bu durumu mevcut veriler üzerinde sınamak amacıyla gerçekleştirdiğimiz Engle-Granger eşbütünleşme modellemesinin öncül regresyon medeli ve model varsayım testi sonuçları aşağıdaki tabloda özetlenmiştir. Öncül modelde bağımsız değişken (ENF) katsayısının negatif çıkması teoriyi destekler bir bulgudur. Ayrıca hata terimleri serisinin normal dağılması ve sabit varyans koşulunu sağlaması diğer olumlu bulgulardır. Otokolerasyon olgusunun varlığına rağmen HAC düzeltme opsiyonuyla sorun aşılmıştır. Daha önemlisi hata terimlerinin durağan olduğu hükmüdür. Bu tespit Engle-Granger yaklaşımı ile modellemenin sürdürülebileceğini göstermektedir.

Tablo 40. GIO-ENF Engle-Granger Öncül Regresyon Modeli

Dependent Variable: GIO

Method: Least Squares

Date: 05/01/17 Time: 11:36

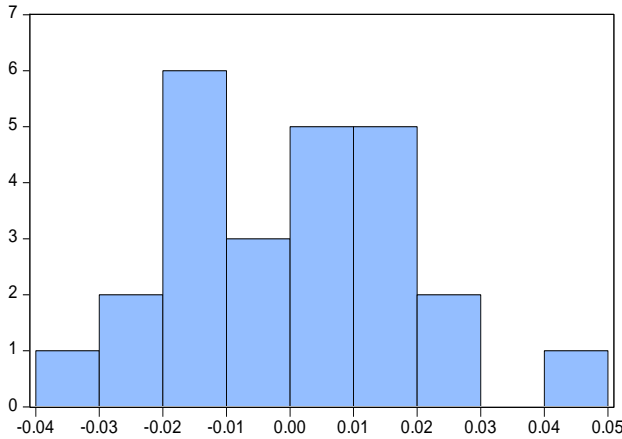
Sample: 1991 2015

Included observations: 25

HAC standard errors & covariance (Bartlett kernel, Newey-West fixed bandwidth = 3.0000)

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
ENF	-0.039875	0.009334	-4.271822	0.0003
C	0.186922	0.007191	25.99498	0.0000

R-squared	0.384913	Mean dependent var	0.171093
Adjusted R-squared	0.358170	S.D. dependent var	0.024170
S.E. of regression	0.019364	Akaike info criterion	-4.974191
Sum squared resid	0.008624	Schwarz criterion	-4.876681
Log likelihood	64.17739	Hannan-Quinn criter.	-4.947146
F-statistic	14.39310	Durbin-Watson stat	1.127635
Prob(F-statistic)	0.000937		

Breusch-Godfrey Serial Correlation LM Test:

F-statistic	9.425605	Prob. F(2,21)	0.0012
Obs*R-squared	11.82600	Prob. Chi-Square(2)	0.0027

Heteroskedasticity Test: White

F-statistic	0.580603	Prob. F(2,22)	0.5679
Obs*R-squared	1.253395	Prob. Chi-Square(2)	0.5344
Scaled explained SS	0.827628	Prob. Chi-Square(2)	0.6611

Null Hypothesis: STATRESID has a unit root

Exogenous: Constant

Lag Length: 1 (Automatic - based on SIC, maxlag=5)

	t-Statistic	Prob.*
Augmented Dickey-Fuller test statistic	-4.776963	0.0010
Test critical values:		
1% level	-3.752946	
5% level	-2.998064	
10% level	-2.638752	

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Bir sonraki aşamada tahmin hatalarının gecikmeli değerlerine de içeren nihai model oluşturulmuştur. Model aşağıdaki gibidir. Bu nihai modelde hata terimleri değişkeninin anlamlı çıkması ve ENF değişkeni katsayısının yine negatif ve anlamlı olması enflasyon ile genç işsizlik oranı arasında ters yönlü bir denge ilişkisinin varlığını savunan hipotezimizi desteklemektedir. Ayrıca normal dağılım ve sabit varyans koşulları sağlanmaktadır. Otokolerasyon sorunu ise yine HAC opsiyonu yardımı ile aşılmıştır. Modele göre enflasyonda meydana gelecek % 1 lik değişim genç işsizlik oranında % 3 lük bir ters yönlü değişim meydana getirmektedir.

Tablo 41. GIO-ENF Engle-Granger Nihai Eşbütünleşme Modeli

Dependent Variable: GIO

Method: Least Squares

Date: 05/01/17 Time: 11:47

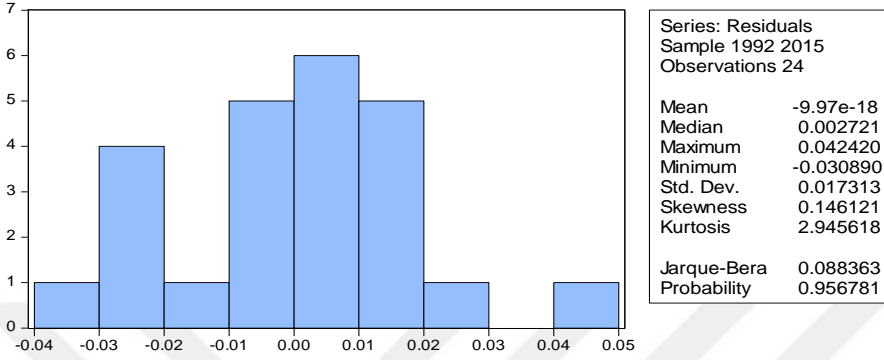
Sample (adjusted): 1992 2015

Included observations: 24 after adjustments

HAC standard errors & covariance (Bartlett kernel, Newey-West fixed bandwidth = 3.0000)

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
ENF	-0.036883	0.007454	-4.947834	0.0001
STATRESID(-1)	0.436936	0.097766	4.469210	0.0002
C	0.186186	0.005845	31.85377	0.0000

R-squared	0.496658	Mean dependent var	0.171828
Adjusted R-squared	0.448721	S.D. dependent var	0.024403
S.E. of regression	0.018119	Akaike info criterion	-5.067259
Sum squared resid	0.006894	Schwarz criterion	-4.920003
Log likelihood	63.80711	Hannan-Quinn criter.	-5.028192
F-statistic	10.36057	Durbin-Watson stat	1.438819
Prob(F-statistic)	0.000741		

Breusch-Godfrey Serial Correlation LM Test:

F-statistic	6.247915	Prob. F(2,19)	0.0082
Obs*R-squared	9.521893	Prob. Chi-Square(2)	0.0086

Heteroskedasticity Test: White

F-statistic	1.033779	Prob. F(5,18)	0.4278
Obs*R-squared	5.354311	Prob. Chi-Square(5)	0.3742
Scaled explained SS	3.987927	Prob. Chi-Square(5)	0.5512

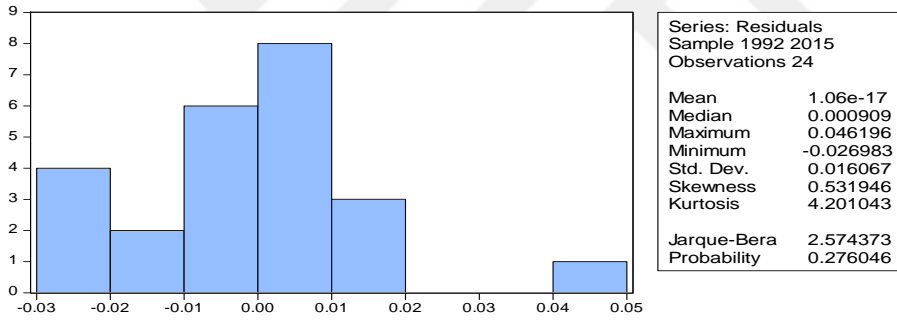
2002 yılı sonrasının muhtemel spesifik etkisini belirlemeye yönelik etkileşimli eşbütünleşme modeli sonuçlarında takip eden tabloda sunulmuştur. Modelde yer alan PRODENF değişkeninin anlamlı ancak pozitif olan katsayısı söz konusu dönemde öngörülen ters yönlü ilişkinin zayıfladığına işaret etmektedir. Modelin tüm temel varsayımları karşıladığı tespit edilmiştir.

Tablo 42. GIO-ENF Etkileşimli Johansen Eşbütünleşme Modeli Sonuçları

Dependent Variable: GIO
Method: Least Squares
Date: 05/01/17 Time: 11:57
Sample (adjusted): 1992 2015
Included observations: 24 after adjustments
HAC standard errors & covariance (Bartlett kernel, Newey-West fixed bandwidth = 3.0000)

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
ENF	-0.028952	0.008493	-3.409065	0.0028
STATRESID(-1)	0.393279	0.081046	4.852534	0.0001
PRODENF	0.082831	0.024253	3.415279	0.0027
C	0.177714	0.007293	24.36813	0.0000

R-squared	0.566492	Mean dependent var	0.171828
Adjusted R-squared	0.501465	S.D. dependent var	0.024403
S.E. of regression	0.017230	Akaike info criterion	-5.133285
Sum squared resid	0.005938	Schwarz criterion	-4.936942
Log likelihood	65.59941	Hannan-Quinn criter.	-5.081195
F-statistic	8.711736	Durbin-Watson stat	1.727086
Prob(F-statistic)	0.000675		

Breusch-Godfrey Serial Correlation LM Test:

F-statistic	1.639946	Prob. F(2,18)	0.2217
Obs*R-squared	3.699146	Prob. Chi-Square(2)	0.1573

Heteroskedasticity Test: White

F-statistic	1.559882	Prob. F(8,15)	0.2180
Obs*R-squared	10.89911	Prob. Chi-Square(8)	0.2075
Scaled explained SS	12.11408	Prob. Chi-Square(8)	0.1462

Granger nedensellik testlerinin sonuçları ise aşağıdaki gösterilen biçimde çıkmıştır. Sonuçlara göre tüm gecikme uzunluklarında ENF değişkeninden GIO değişkenine doğru nispeten daha belirgin nedensellik etkisi öngörülmektedir. Sadece iki dönem

gecikme seviyesinde söz bu konusu etki % 5 önem düzeyi için anlamlı çıkmaktadır. Nedensellik buguları ile uyumlu varyans ayrıştırma sonuçlarına (Tablo 44) göre ise açıklama gücü daha yüksek bulunan ENF değişkeninin GIO'daki oynaklığın % 23.7'sini açıklayabildiği söylenebilir. Bu bulgular enflasyondan GIO'ya doğru daha güçlü ve anlamlı bir nedensellik ilişkisinin varlığını iddia eden hipotezimizi destekler niteliktedir.

Tablo 43. GIO-ENF Granger Nedensellik Testi Sonuçları

Pairwise Granger Causality Tests

Date: 05/01/17 Time: 12:08

Sample: 1991 2015

Lags: 1

Null Hypothesis:	Obs	F-Statistic	Prob.
DENF does not Granger Cause DGIO	23	1.63891	0.2151
DGIO does not Granger Cause DENF		0.00698	0.9342

Lags: 2

Null Hypothesis:	Obs	F-Statistic	Prob.
DENF does not Granger Cause DGIO	22	3.39909	0.0573
DGIO does not Granger Cause DENF		0.69332	0.5135

Lags: 3

Null Hypothesis:	Obs	F-Statistic	Prob.
DENF does not Granger Cause DGIO	21	2.53590	0.0988
DGIO does not Granger Cause DENF		0.61161	0.6186

Lags: 4

Null Hypothesis:	Obs	F-Statistic	Prob.
DENF does not Granger Cause DGIO	20	1.71289	0.2169
DGIO does not Granger Cause DENF		0.28357	0.8826

Lags: 5

Null Hypothesis:	Obs	F-Statistic	Prob.
DENF does not Granger Cause DGIO	19	2.39440	0.1306
DGIO does not Granger Cause DENF		0.27957	0.9117

Tablo 44. DGIO-DENF Varyans Ayrıştırma Analizi Sonuçları

Period	Variance Decomposition of DGIO:		
	S.E.	DGIO	DENF
1	0.018853	100.0000	0.000000
2	0.019426	98.44011	1.559886
3	0.021594	79.67783	20.32217
4	0.021966	80.31064	19.68936
5	0.022417	77.26267	22.73733
6	0.022504	77.43732	22.56268
7	0.022644	76.50799	23.49201
8	0.022672	76.56456	23.43544
9	0.022713	76.29313	23.70687
10	0.022721	76.31009	23.68991

Period	Variance Decomposition of DENF:		
	S.E.	DGIO	DENF
1	0.234971	13.88837	86.11163
2	0.259916	15.66605	84.33395
3	0.265689	18.17429	81.82571
4	0.267582	18.03446	81.96554
5	0.269252	18.23733	81.76267
6	0.270033	18.21527	81.78473
7	0.270531	18.29585	81.70415
8	0.270746	18.29023	81.70977
9	0.270898	18.31167	81.68833
10	0.270962	18.31071	81.68929

Cholesky Ordering: DGIO DENF

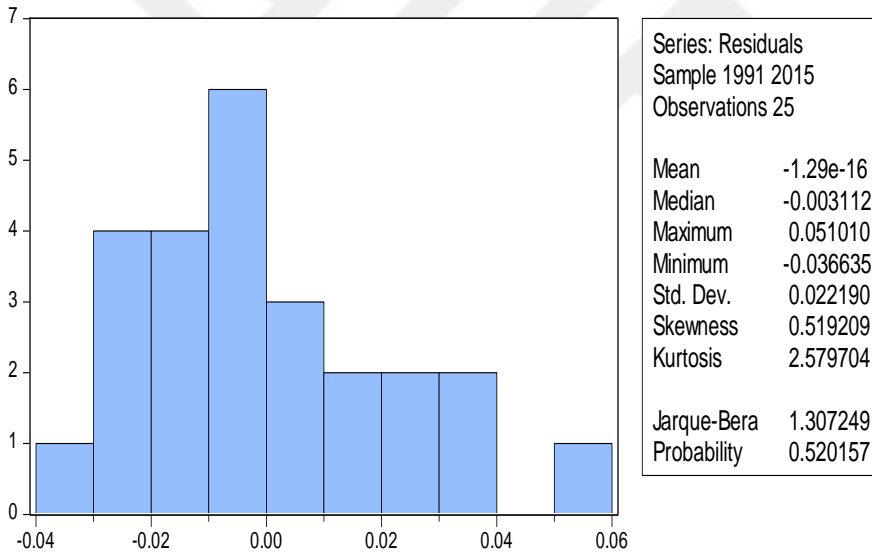
3.5.3.5. Genç İşsizlik Oranı – Gayri Safi Yurtiçi Hasıla Analiz Sonuçları

GIO ve LNGSYİH değişkenleri için oluşturduğumuz ve aşağıdaki tabloda yer verilen Engle-Granger öncül regresyon model sonuçlarına göre, GSYİH ile GIO arasında pozitif bir ilişki öngörülmektedir. Bu, teoriyle çelişen bir durumdur. Ancak model tahmin hatalarının normal dağılımlarına karşın durağan olmamaları, bu yaklaşımla oluşturacağımız modelin geçerli olmayabileceğini göstermektedir. Bu nedenle modellemede Johansen yaklaşımı tercih edilecektir.

Tablo 45. GIO-LNGSYİH Engle-Granger Öncül Regrasyon Modeli

Dependent Variable: GIO
 Method: Least Squares
 Date: 05/01/17 Time: 12:30
 Sample: 1991 2015
 Included observations: 25
 HAC standard errors & covariance (Bartlett kernel, Newey-West fixed bandwidth = 3.0000)

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
LNGSYIH	0.032786	0.014097	2.325727	0.0292
C	-0.716032	0.381656	-1.876118	0.0734
R-squared	0.157173	Mean dependent var		0.171093
Adjusted R-squared	0.120528	S.D. dependent var		0.024170
S.E. of regression	0.022667	Akaike info criterion		-4.659192
Sum squared resid	0.011817	Schwarz criterion		-4.561682
Log likelihood	60.23991	Hannan-Quinn criter.		-4.632147
F-statistic	4.289110	Durbin-Watson stat		0.831336
Prob(F-statistic)	0.049760			

Breusch-Godfrey Serial Correlation LM Test:

F-statistic	8.324854	Prob. F(2,21)	0.0022
Obs*R-squared	11.05567	Prob. Chi-Square(2)	0.0040

Heteroskedasticity Test: White

F-statistic	3.863521	Prob. F(2,22)	0.0365
Obs*R-squared	6.498328	Prob. Chi-Square(2)	0.0388
Scaled explained SS	4.344333	Prob. Chi-Square(2)	0.1139

Null Hypothesis: STATRESID has a unit root
Exogenous: Constant
Lag Length: 1 (Automatic - based on SIC, maxlag=5)

	t-Statistic	Prob.*
Augmented Dickey-Fuller test statistic	-2.903679	0.0612
Test critical values:		
1% level	-3.752946	
5% level	-2.998064	
10% level	-2.638752	

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Johansen yaklaşımını uygularken öncelikle uygun gecikme uzunluğu tespit edilmiş ve aşağıdaki sonuçlar doğrultusunda bu uzunluğun bir dönem olduğuna karar verilmiştir.

Tablo 46. GIO-LNGSYİH Uygun Gecikme Uzunluğu Analiz Sonuçları

VAR Lag Order Selection Criteria
Endogenous variables: GIO LNGSYIH
Exogenous variables: C
Date: 05/01/17 Time: 12:46
Sample: 1991 2015
Included observations: 23

Lag	LogL	LR	FPE	AIC	SC	HQ
0	52.37825	NA	4.29e-05	-4.380717	-4.281979	-4.355885
1	102.5579	87.26903*	7.76e-07*	-8.396342*	-8.100126*	-8.321845*
2	105.4720	4.561177	8.62e-07	-8.301915	-7.808222	-8.177753

* indicates lag order selected by the criterion
LR: sequential modified LR test statistic (each test at 5% level)
FPE: Final prediction error
AIC: Akaike information criterion
SC: Schwarz information criterion
HQ: Hannan-Quinn information criterion

Bir dönem gecikme uzunluğu referans alınarak uygun eşbütünlük model formatının sabit içeren ancak trend bileşeni olmayan model olduğu kanaati oluşmuştur. İlgili sonuçlar takip eden tabloda yer almaktadır.

Tablo 47. GIO-LNGSYİH Uygun Eşbütünleşme Model Formatı Seçimi

Date: 05/01/17 Time: 12:50
Sample: 1991 2015
Included observations: 23
Series: GIO LNGSYİH
Lags interval: 1 to 1

Selected (0.05 level*) Number of Cointegrating Relations by Model

Data Trend:	None	None	Linear	Linear	Quadratic
Test Type	No Intercept No Trend	Intercept No Trend	Intercept No Trend	Intercept Trend	Intercept Trend
Trace	2	1	0	0	2
Max-Eig	2	1	0	0	0

*Critical values based on MacKinnon-Haug-Michelis (1999)

Information Criteria by Rank and Model

Data Trend:	None	None	Linear	Linear	Quadratic
Rank or No. of CEs	No Intercept No Trend	Intercept No Trend	Intercept No Trend	Intercept Trend	Intercept Trend
Log Likelihood by Rank (rows) and Model (columns)					
0	93.42318	93.42318	100.0099	100.0099	100.0367
1	100.7259	101.4295	105.4696	105.9751	105.9981
2	104.0766	105.4720	105.4720	109.2520	109.2520
Akaike Information Criteria by Rank (rows) and Model (columns)					
0	-7.775929	-7.775929	-8.174771	-8.174771	-8.003193
1	-8.063121	-8.037346	-8.301704*	-8.258709	-8.173748
2	-8.006660	-7.954089	-7.954089	-8.108869	-8.108869
Schwarz Criteria by Rank (rows) and Model (columns)					
0	-7.578451	-7.578451	-7.878555*	-7.878555*	-7.608238
1	-7.668166	-7.593022	-7.808010	-7.715646	-7.581316
2	-7.414228	-7.262919	-7.262919	-7.318960	-7.318960

Belirlenen uygun model formatı dikkate alınarak gerçekleştirilen nihai eşbütünleşme anaizininin sonuçları tablo 47'deki gibi olmuştur. Ancak sonuçlardan da anlaşılacağı üzere iki değişken arasında % 5 önem düzeyinde anlamlı bir eşbütünleşme ilişkisi bulunamamıştır. Ancak %21 düzeyinde bulunan zayıf eşbütünleşme ilişkisinin GSYİH'den GIO'ya doğru ters yönlü olduğu söylenebilir. GSYİH ile GIO arasında ters bir yönlü ve anlamlı bir denge ilişkisinin olduğuna dair hipotezimiz yeterli destek bulamamıştır.

Tablo 48. GIO-LNGSYİH Johansen Eşbütünleşme Modeli Sonuçları

Date: 05/01/17 Time: 12:54
Sample (adjusted): 1993 2015
Included observations: 23 after adjustments
Trend assumption: Linear deterministic trend
Series: GIO LNGSYİH
Lags interval (in first differences): 1 to 1

Unrestricted Cointegration Rank Test (Trace)

Hypothesized No. of CE(s)	Eigenvalue	Trace Statistic	0.05 Critical Value	Prob.**
None	0.377965	10.92432	15.49471	0.2162
At most 1	0.000211	0.004862	3.841466	0.9434

Trace test indicates no cointegration at the 0.05 level
* denotes rejection of the hypothesis at the 0.05 level
**MacKinnon-Haug-Michelis (1999) p-values

Unrestricted Cointegration Rank Test (Maximum Eigenvalue)

Hypothesized No. of CE(s)	Eigenvalue	Max-Eigen Statistic	0.05 Critical Value	Prob.**
None	0.377965	10.91945	14.26460	0.1583
At most 1	0.000211	0.004862	3.841466	0.9434

Max-eigenvalue test indicates no cointegration at the 0.05 level
* denotes rejection of the hypothesis at the 0.05 level
**MacKinnon-Haug-Michelis (1999) p-values

Unrestricted Cointegrating Coefficients (normalized by b*S11*b=I):

GIO	LNGSYİH
-51.21236	2.186513
-4.221046	-3.648261

Unrestricted Adjustment Coefficients (alpha):

D(GIO)	0.010765	0.000127
D(LNGSYİH)	-0.023387	0.000353

1 Cointegrating Equation(s): Log likelihood 105.4696

Normalized cointegrating coefficients (standard error in parentheses)

GIO	LNGSYİH
1.000000	-0.042695 (0.02193)

Adjustment coefficients (standard error in parentheses)

D(GIO)	-0.551287 (0.19183)
D(LNGSYİH)	1.197724 (0.45367)

Anlamalı bir eşbütünleşme ilişkisi tespit edilemediğinden 2002 sonrasının spesifik etkisinin araştırılmasına gerek duyulmamıştır. Diğer yandan durağan değişken serilerine dayalı nedensellik ve varyans ayrıştırması sonuçları takip eden tablolarda sunulmuştur. Granger nedensellik testi bulguları iki değişkenin hiçbir şekilde bir biri ile nedensellik ilişkisi içinde olmadıklarını göstermektedir. Ayrıca GSYİH değişkeninin GIO değişkeni oynaklığının % 1.4 gibi çok düşük bir oranını açıklayabildiğine işaret etmektedir. Bu sonuçlar eşbütünleşme olmadığını söyleyen önceki bulguları destekler niteliktedir. Sonuç olarak GSYİH'den GIO'ya doğru anlamlı bir nedensellik etkisinin olduğunu dile getiren hipotezimiz karşılık bulmamıştır.

Tablo 49. GIO-LNGSYİH Granger Nedensellik Testi Sonuçları

Pairwise Granger Causality Tests
Date: 05/01/17 Time: 13:05
Sample: 1991 2015
Lags: 1

Null Hypothesis:	Obs	F-Statistic	Prob.
DLNGSYIH does not Granger Cause DGIO	23	0.35524	0.5578
DGIO does not Granger Cause DLNGSYIH		0.00675	0.9353

Lags: 2

Null Hypothesis:	Obs	F-Statistic	Prob.
DLNGSYIH does not Granger Cause DGIO	22	0.15183	0.8603
DGIO does not Granger Cause DLNGSYIH		0.25374	0.7788

Lags: 3

Null Hypothesis:	Obs	F-Statistic	Prob.
DLNGSYIH does not Granger Cause DGIO	21	1.00569	0.4193
DGIO does not Granger Cause DLNGSYIH		1.60726	0.2324

Lags: 4

Null Hypothesis:	Obs	F-Statistic	Prob.
DLNGSYIH does not Granger Cause DGIO	20	0.67740	0.6217
DGIO does not Granger Cause DLNGSYIH		0.76460	0.5698

Lags: 5

Null Hypothesis:	Obs	F-Statistic	Prob.
DLNGSYIH does not Granger Cause DGIO	19	0.45178	0.8016
DGIO does not Granger Cause DLNGSYIH		0.91472	0.5171

Tablo 50. DGIO-DLNGSYİH Varyans Ayrıştırma Analizi Sonuçları

Variance Decomposition of DGIO:			
Period	S.E.	DGIO	DLNGSYİH
1	0.022110	100.0000	0.000000
2	0.022424	98.53955	1.460455
3	0.022765	98.53178	1.468219
4	0.022796	98.51162	1.488375
5	0.022805	98.51270	1.487300
6	0.022807	98.51140	1.488601
7	0.022807	98.51140	1.488602
8	0.022807	98.51137	1.488628
9	0.022807	98.51137	1.488632
10	0.022807	98.51137	1.488632

Variance Decomposition of DLNGSYİH:			
Period	S.E.	DGIO	DLNGSYİH
1	0.050880	29.33994	70.66006
2	0.051379	28.80168	71.19832
3	0.052083	30.60898	69.39102
4	0.052105	30.58690	69.41310
5	0.052126	30.63767	69.36233
6	0.052127	30.64030	69.35970
7	0.052128	30.64205	69.35795
8	0.052128	30.64227	69.35773
9	0.052128	30.64230	69.35770
10	0.052128	30.64232	69.35768

Cholesky Ordering: DGIO DLNGSYİH

3.5.3.6. Genç İşsizlik Oranı – Nüfus Artış Oranı Analiz Sonuçları

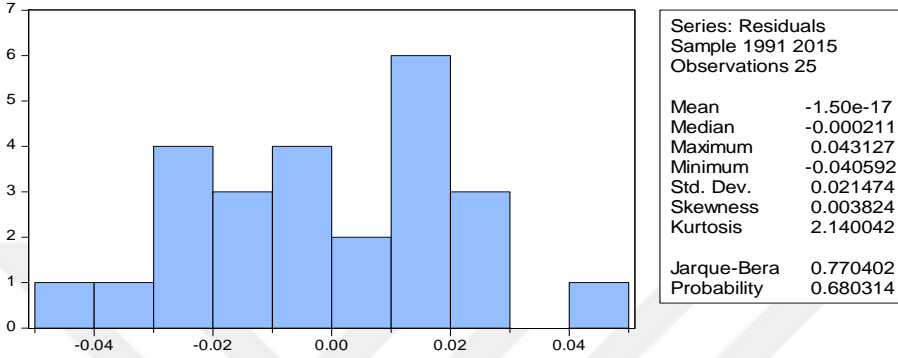
Daha önceki uygulamalarda olduğu gibi GIO ve NAO için öncelikle Engle-Granger öncü modeli üretilmiştir. Modeldeki bağımsız değişken katsayısı negatif çıkmıştır. Ancak normal dağılım ve sabit varyans koşullarının sağlanmış olması bulgularına rağmen hata terimlerinin durağanlık göstermemesi, modellemeye Johansen yaklaşımı ile devam etmemiz gerektiği kanaatini oluşturmuştur.

Tablo 51. GIO-NAO Engle-Granger Öncül Regresyon Modeli

Dependent Variable: GIO
Method: Least Squares
Date: 05/01/17 Time: 13:20
Sample: 1991 2015
Included observations: 25
HAC standard errors & covariance (Bartlett kernel, Newey-West fixed bandwidth = 3.0000)

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
NAO	-0.064365	0.026230	-2.453817	0.0221

C	0.267981	0.040553	6.608183	0.0000
R-squared	0.210694	Mean dependent var	0.171093	
Adjusted R-squared	0.176377	S.D. dependent var	0.024170	
S.E. of regression	0.021936	Akaike info criterion	-4.724801	
Sum squared resid	0.011067	Schwarz criterion	-4.627291	
Log likelihood	61.06001	Hannan-Quinn criter.	-4.697756	
F-statistic	6.139541	Durbin-Watson stat	0.790174	
Prob(F-statistic)	0.020995			

Breusch-Godfrey Serial Correlation LM Test:

F-statistic	7.942442	Prob. F(2,21)	0.0027
Obs*R-squared	10.76653	Prob. Chi-Square(2)	0.0046

Heteroskedasticity Test: White

F-statistic	1.499333	Prob. F(2,22)	0.2452
Obs*R-squared	2.998825	Prob. Chi-Square(2)	0.2233
Scaled explained SS	1.446831	Prob. Chi-Square(2)	0.4851

Null Hypothesis: STATRESID has a unit root

Exogenous: Constant

Lag Length: 0 (Automatic - based on SIC, maxlag=5)

	t-Statistic	Prob.*
Augmented Dickey-Fuller test statistic	-2.314124	0.1758
Test critical values:		
1% level	-3.737853	
5% level	-2.991878	
10% level	-2.635542	

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Johansen eşbütünleşme modelinin üretilmesi için aşağıdaki bulgular ışığında uygun gecikme uzunluğunun üç dönem olduğuna karar verilmiştir.

Tablo 52. GIO-NAO Uygun Gecikme Uzunluğu Analiz Sonuçları

VAR Lag Order Selection Criteria
 Endogenous variables: GIO NAO
 Exogenous variables: C
 Date: 05/01/17 Time: 13:28
 Sample: 1991 2015
 Included observations: 20

Lag	LogL	LR	FPE	AIC	SC	HQ
0	53.05191	NA	2.08e-05	-5.105191	-5.005618	-5.085753
1	71.33336	31.07847	5.01e-06	-6.533336	-6.234616	-6.475023
2	103.7920	48.68800	2.96e-07	-9.379203	-8.881337	-9.282014
3	115.0733	14.66571*	1.49e-07*	-10.10733*	-9.410322*	-9.971270*
4	116.9932	2.111865	1.98e-07	-9.899322	-9.003163	-9.724382
5	120.4364	3.098901	2.39e-07	-9.843644	-8.748339	-9.629829

* indicates lag order selected by the criterion
 LR: sequential modified LR test statistic (each test at 5% level)
 FPE: Final prediction error
 AIC: Akaike information criterion
 SC: Schwarz information criterion
 HQ: Hannan-Quinn information criterion

Referans olarak alınan üç dönem gecikme uzunluğu kullanılarak uygun eşbütünlük model formatının lineer trend ve sabit içeren model formatı olduğu anlaşılmıştır. Bu tespite destek veren bulgular aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 53. GIO-NAO Uygun Eşbütünlük Model Formatı Seçimi

Date: 05/01/17 Time: 13:31
 Sample: 1991 2015
 Included observations: 21
 Series: GIO NAO
 Lags interval: 3 to 3

Selected (0.05 level*) Number of Cointegrating Relations by Model

Data Trend:	None	None	Linear	Linear	Quadratic
Test Type	No Intercept No Trend	Intercept No Trend	Intercept No Trend	Intercept Trend	Intercept Trend
Trace	0	0	0	0	0
Max-Eig	0	0	0	0	0

*Critical values based on MacKinnon-Haug-Michelis (1999)

Information Criteria by Rank and Model

Data Trend:	None	None	Linear	Linear	Quadratic
Rank or No. of CEs	No Intercept No Trend	Intercept No Trend	Intercept No Trend	Intercept Trend	Intercept Trend

Log Likelihood by Rank (rows) and Model (columns)

0	77.51775	77.51775	77.59946	77.59946	78.56637
1	78.07464	79.62133	79.62619	84.58616	84.65179
2	78.07488	79.72014	79.72014	86.60545	86.60545
Akaike Information Criteria by Rank (rows) and Model (columns)					
0	-7.001690	-7.001690	-6.818996	-6.818996	-6.720607
1	-6.673776	-6.725841	-6.631066	-7.008206*	-6.919218
2	-6.292846	-6.259061	-6.259061	-6.724328	-6.724328
Schwarz Criteria by Rank (rows) and Model (columns)					
0	-6.802733*	-6.802733*	-6.520561	-6.520561	-6.322693
1	-6.275862	-6.278188	-6.133675	-6.461075	-6.322348
2	-5.695976	-5.562713	-5.562713	-5.928502	-5.928502

Lineer trend ve sabit içeren Johansen eşbütünleşme modelleri sonucu da takip eden tabloda verilmiştir. Model sonuçlarına göre iki değişken arasında anlamlı bir eşbütünleşme ilişkisine rastlanmamıştır. Bu bulgu NAO ile GIO arasında uzun dönemli ve anlamlı bir denge ilişkisinin olduğu yönündeki hipotezimizi çürütmektedir. Anlamlı çıkmamasına rağmen tekniğin ürettiği modelde NAO ile GIO arasında ters yönlü bir ilişki öngörülmüştür. Eşbütünleşme ilişkisinin var olmaması nedeniyle 2002 sonrasının spesifik etkisinin araştırılmasına gerek duyulmamıştır.

Tablo 54. GIO-NAO Johansen Eşbütünleşme Analiz Sonuçları

Date: 05/01/17 Time: 13:36
Sample (adjusted): 1995 2015
Included observations: 21 after adjustments
Trend assumption: Linear deterministic trend (restricted)
Series: GIO NAO
Lags interval (in first differences): 3 to 3

Unrestricted Cointegration Rank Test (Trace)

Hypothesized No. of CE(s)	Eigenvalue	Trace Statistic	0.05 Critical Value	Prob.**
None	0.485932	18.01198	25.87211	0.3431
At most 1	0.174951	4.038569	12.51798	0.7365

Trace test indicates no cointegration at the 0.05 level

* denotes rejection of the hypothesis at the 0.05 level

**MacKinnon-Haug-Michelis (1999) p-values

Unrestricted Cointegration Rank Test (Maximum Eigenvalue)

Hypothesized No. of CE(s)	Eigenvalue	Max-Eigen Statistic	0.05 Critical Value	Prob.**
None	0.485932	13.97341	19.38704	0.2559
At most 1	0.174951	4.038569	12.51798	0.7365

Max-eigenvalue test indicates no cointegration at the 0.05 level

* denotes rejection of the hypothesis at the 0.05 level

**MacKinnon-Haug-Michelis (1999) p-values

Unrestricted Cointegrating Coefficients (normalized by b*S11*b=I):

GIO	NAO	@TREND(92)
-50.45036	22.15747	0.678935
-48.79944	-9.380297	-0.028995

Unrestricted Adjustment Coefficients (alpha):

D(GIO)	0.001758	0.006836
D(NAO)	0.059056	-0.011614

1 Cointegrating Equation(s): Log likelihood 84.58616

Normalized cointegrating coefficients (standard error in parentheses)

GIO	NAO	@TREND(92)
1.000000	-0.439193	-0.013457
	(0.11992)	(0.00244)

Adjustment coefficients (standard error in parentheses)

D(GIO)	-0.088684
	(0.20118)
D(NAO)	-2.979392
	(0.81721)

İlgili değişkenlere ait Granger nedensellik ve varyans ayrıştırması sonuçları ise takip eden iki tabloda özetlenmiştir. Nedensellik sonuçları NAO'dan GIO'ya doğru nispeten daha bariz bir nedensellik etkisi öngörürken buna karşın bu etkilerin hiçbiri anlamlı kabul edilmemiştir. Varyans ayrıştırması sonuçları da NAO'nun düşük açıklama yüzdesi (% 5.97) vesilesiyle bu durumu teyit etmektedir. Elde edilen tüm bu bulgular da eşbütünleşme ilişkisinin olmadığına dair sonucu pekiştirir niteliktedir. Dolayısıyla NAO'nından GIO'ya doğru anlamlı bir nedensellik etkisinin varlığına ilişkin hipotezimiz destek bulamamıştır.

Tablo 55. GIO-NAO Granger Nedensellik Testi Sonuçları

Pairwise Granger Causality Tests

Date: 05/01/17 Time: 13:46

Sample: 1991 2015

Lags: 1

Null Hypothesis:	Obs	F-Statistic	Prob.
DNAO does not Granger Cause DGIO	23	1.35701	0.2578
DGIO does not Granger Cause DNAO		0.14642	0.7060

Lags: 2

Null Hypothesis:	Obs	F-Statistic	Prob.
DNAO does not Granger Cause DGIO	22	0.65142	0.5338
DGIO does not Granger Cause DNAO		0.57502	0.5733

Lags: 3

Null Hypothesis:	Obs	F-Statistic	Prob.
DNAO does not Granger Cause DGIO	21	0.93754	0.4487
DGIO does not Granger Cause DNAO		1.01860	0.4140

Lags: 4

Null Hypothesis:	Obs	F-Statistic	Prob.
DNAO does not Granger Cause DGIO	20	0.61113	0.6633
DGIO does not Granger Cause DNAO		1.41221	0.2933

Lags: 5

Null Hypothesis:	Obs	F-Statistic	Prob.
DNAO does not Granger Cause DGIO	19	0.32776	0.8827
DGIO does not Granger Cause DNAO		2.33139	0.1376

Tablo 56. DGIO-DNAO Varyans Ayırıştırma Analizi Sonuçları

Period	Variance Decomposition of DGIO:		
	S.E.	DGIO	DNAO
1	0.021498	100.0000	0.000000
2	0.021567	99.54417	0.455830
3	0.022135	98.61037	1.389633
4	0.022217	97.94552	2.054475
5	0.022255	97.82206	2.177939
6	0.022268	97.75594	2.244060
7	0.022353	97.02891	2.971086
8	0.022520	95.61719	4.382808
9	0.022666	94.39082	5.609178
10	0.022711	94.02322	5.976775

Period	Variance Decomposition of DNAO:		
	S.E.	DGIO	DNAO
1	0.018094	9.915631	90.08437
2	0.035277	4.935080	95.06492
3	0.048080	2.870557	97.12944
4	0.053460	2.381680	97.61832
5	0.053808	3.073805	96.92619
6	0.057501	4.034451	95.96555
7	0.069189	3.674635	96.32536
8	0.082388	2.809504	97.19050
9	0.089534	2.383937	97.61606
10	0.090370	2.699702	97.30030

5.4. Ampirik Bulgulara İlişkin Genel Değerlendirme

Asgari ücret artış oranı(AU), büyüme oranı (BUYO), ihracatın ithalatı karşılama oranı (DTP), enflasyon (ENF), gayri safi yurtiçi hasıla (GSYİH) ve nüfus artış oranı (NAO) gibi bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken durumundaki genç işsizlik oranı (GIO) üzerindeki etkilerinin tüm dönem ve 2002 sonrası mukayesesi ile kısa ve uzun dönemde incelendiği araştırmamız genellikle teoride öngörülen ilişkilerin varlığını destekleyen bulgular ortaya koymuştur. Denge ve nedensellik ilişkilerini irdelemeye ve sınamaya yönelik eşbütünleşme nedensellik ve varyans ayrıştırması analizlerimizin öne çıkan sonuçları şu şekilde özetlenebilir.

- a) GSYİH ve ENF dışındaki tüm değişkenlerin seviye değerlerinde durağan olmadıkları anlaşılmıştır.
- b) Tüm değişkenlerin normal dağılıyor olmaları ve bağımsız değişkenler ile GIO arasındaki fonksiyonel ilişkilerin doğrusallık arz ediyor olduğu yönündeki tespit modellerimizin sonuçlarının geçerliliği açısından olumlu kabul edilmiştir.
- c) AU değişkeni ile GIO arasında ters yönlü ve anlamlı negatif bir denge ilişkisinin olduğu tespit edilmiştir. AU değişkeninin GIO değişkeninin belirli gecikme seviyelerinde Granger nedenseli olduğu kanaati oluşmuştur.
- d) BUYO değişkeni ile GIO arasında anlamlı bir nedensellik ilişkisine rastlanmamıştır. Buna karşın iki değişken arasında istatistiksel olarak anlamlı ve ters yönlü bir denge ilişkisine hükmedilebilmiştir.
- e) DTP değişkeni ile GIO arasında anlamlı ve ters yönlü bir denge ilişkisinin varlığını destekleyen bulgulara ulaşılmıştır. Değişkenler arasında nedensellik ilişkisine yönelik anlamlı ve tatminkar elde edilmemiştir.
- f) ENF ve GIO arasında teoride öngörülen negatif denge ilişkisi analizlerimizde de anlamlı çıkmıştır. Ayrıca bazı gecikme seviyelerinde enflasyonun GIO'ya doğru nedensel bir etki meydana getirdiği belirlenmiştir.
- g) GSYİH ve GIO arasında anlamlı bir eşbütünleşme ilişkisi bulunamadığı gibi değişkenler arasında anlamlı nedensellik ilişkileride tespit edilememiştir.

h) GSYİH sonuçları ile benzer şekilde NAO ile GIO arasında anlamlı kabul edilebilecek eşbütünleşme ve nedensellik bağlantısına rastlanmamıştır.

ı) 2002 sonrası dönemin AU-GIO, BUYO-GIO, DTP-GIO ve ENF-GIO denge ilişkilerinde kırılmalar meydana getirdiği, başka bir ifadeyle öngörülen ilişkilerin anlamlılığının, yönünün ve/veya gücünün ilgili dönemde değişiklik gösterebildiği anlaşılmıştır. Bu kırılma etkisinin büyüme oranı denge ilişkisinde olumlu olduğu kanaatine ulaşılmıştır.

SONUÇ

Genç işsizliği, iktisadi, sosyal ve siyasal sonuçları günümüz toplumlarının üstesinde gelmek zorunda oldukları en önemli sorunların başında gelmektedir. İşsizlik 1980'lerden önce genellikle gelişmiş ülkelerde görülen bir sorun iken bu tarihten itibaren küreselleşmenin başlamasıyla birlikte bilgi ve teknolojiye yaşanan hızlı değişimlerin sonucunda işsizlik gelişmekte olan ülkelerde de ciddi bir sorun haline gelmeye başlamıştır. Küreselleşme süreci ile birlikte işgücü piyasalarında büyük değişimler yaşanmaktadır. Küreselleşmenin değiştirdiği işgücü piyasalarında yeni ekonomi politikalarının uygulanması, özelleştirmeler, sendikaların etkilerinin azalması, şirketler maliyetlerini azaltmak için ucuz işgücü bulmaya çalışmaları işsizliği artırarak önemli bir sorun haline getirmiştir. Yaşanan krizlerin etkisiyle de işsizlik giderek daha büyük bir sorun haline gelmeye başlamıştır. Günümüzde işsizlik dünyanın farklı bölgelerinde farklı yapısal özellikler göstermekle birlikte küresel bir sorun haline gelmiştir. Özellikle 2008 krizinden sonra tüm dünya ülkelerinde işsizlik oranlarında büyük artışlar yaşanmıştır.

Genç nüfusa sahip ülkelerin ekonomik kalkınma ve büyümesinde önemli bir role sahip olduğu bilinmektedir. Fakat bütün dünyada işsizlik sorunundan en fazla etkilenen dezavantajlı grupların başında gençler gelmektedir. Dünya genelinde işsizlik oranı %5,8 iken genç işsizlik oranı %13,1'dir. Dünyada genç işsizliği oranı genel işsizlik oranının 2 katı olduğu görülmektedir ve yapılan araştırmalar işsizliğin ve genç işsizliğinin artmaya devam edeceğini tahmin etmektedirler.

Türkiye'nin sahip olduğu genç nüfusun, gelişme ve büyüme hedeflerinin gerçekleştirilebilmesi için önemli bir fırsat olduğu görülmektedir. Ancak, genç işgücü kaynağı işgücü piyasasının ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikli, bilgi ve beceri düzeyi yüksek bir hale getirildiği takdirde avantaj yaratacak bir konumda olacaktır. Türkiye'de genç işsizlik oranlarına bakıldığı zaman bu kaynağın etkin bir biçimde kullanılmadığı görülmektedir. Bunun temel nedenleri; hızla artan genç nüfusa aynı hızla istihdam imkânları oluşturulamaması, Türkiye'deki eğitim ile işgücü piyasası arasındaki büyük farklılar, büyüme oranlarının yeteri derecede istihdam oluşturmaması ve aktif istihdam politikalarının yetersiz olmasıdır.

Türkiye'deki kalkınma planlı dönemde, işsizlik sorununun çözümü ekonomik büyümeyle sağlanacağı düşünülmüş ve sadece bu yönde kararlar alınmıştır. İşsizliğin sadece ekonomik büyümeye bağlanarak çözüleceği beklentisinin gerçekçi olmadığı açıktır. Türkiye'de son on yılda ekonomik büyüme ve verimlilik artışı ile aynı doğrultuda istihdam oranları oluşturamamış ve genç işsizliği artmaya devam etmiştir. Bu nedenle Türkiye'de işsizlik ve genç işsizliğinin çözümüne yönelik ulusal politikalar yeniden değerlendirilerek sadece ekonomik büyümenin gençlerin istihdamında yetersiz kaldığı tespit edilmiş ve aktif istihdam politikalarının belirlenmesi ve uygulanması yönünde kararlar alınmıştır. Türkiye'de genç istihdamına yönelik oluşturulacak istihdam politikalarının etkili olabilmesi için gençlerin sorunları iyi anlaşılmalı ve bir gençlik profili çıkarılarak bu çerçevede tasarlanmalıdır. Türkiye'de oluşturulacak politikaların yeni işler yaratmaya ve genç işsizliği konusunda en önemli sorun olarak kabul edilen gençlerin nitelikleri ile işgücü piyasasının talep ettiği nitelikler arasındaki uyumsuzluğu ortadan kaldırmaya yönelik olmalıdır.

Türkiye'de Çalışma Ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, KOSGEB ve İŞKUR genç işsizlikle mücadele politikaları geliştirme ve uygulama konusunda en aktif kurumlardır. Türkiye'de işsizlikle ve genç işsizlikle mücadeledeki aktif istihdam politikalarının büyük ölçüde İŞKUR uygulamaktadır. Türkiye'de aktif istihdam politikaları ile ilgili çalışmalar 1988 yılında işgücü eğitimi konusunda yürürlüğe giren yönetmelikle başlamıştır. İşgücü piyasasında ortaya çıkan arz ve talep dengesini kurmak, istihdam hedefleri doğrultusunda politikalar oluşturmak için kurulan Türkiye İş Kurumu(İŞKUR) politikaların uygulanmasında ve istihdam sağlama konusunda en önemli kurumdur. İŞKUR tarafından gençlere yönelik uygulanan aktif istihdam politikaları arasında; işbaşı eğitim programları, mesleki eğitim programları, girişimcilik eğitimleri verilmesi ve girişimcilerin desteklenmesi en önemli programlar arasındadır. Bu politikaların uygulanmasındaki temel amaç yeni iş imkânlarının oluşturması, gençlerin beceri ve yeteneklerini işgücü piyasasının taleplerine göre şekillendirerek gençlerin iş hayatına girmelerini kolaylaştırmaktır. İş ve mesleki danışmanlık hizmetleri ve bu programın bir parçası olarak üniversitelere İŞKUR irtibat büroları açmaları gençlere daha kolay ulaşılmasını sağlaması ile birlikte verilen eğitimler, meslek seçimleri ile ilgili danışmanlıklar ve işgücü piyasası hakkında yapılan bilgilendirmelerle gençleri işgücü piyasasına hazırlamakta ve işe girmelerinde destek

olmaktadır. İŞKUR ayrıca aktif istihdam politikaları kapsamında işletmelerde eğitim seminerleri de düzenlemektedir. İŞKUR'un son yıllarda uyguladığı politikalar genç işsizliğinin azaltılmasında etkili olmasına rağmen yetersiz olduğuda görülmektedir.

Çalışmanın ampirik bölümünde, işsizlik oranı ile bağlantılı oldukları teorik ve ampirik argümanlar ışığında dile getirilmiş olana bazı makro değişkenler ile genç işsizlik oranı arasında kısa ve uzun dönemde var olması muhtemel denge ve nedensellik ilişkileri irdelenmiş ve uygun ekonometrik yöntemler yardımıyla sınanmıştır. Bu bağlamda, asgari ücret artış oranı, büyüme oranı, ihracatın ithalatı karşılama oranı, enflasyon, gayri safi yurtiçi hasıla ve nüfus artış oranı gibi makro ekonomik ve sosyal değişkenlerin bağımsız değişken olarak dikkate alındığı ve genç işsizlik oranının açıklanmaya çalışıldığı eşbütünleşme, Granger Nedensellik ve varyans ayrıştırması analizleri gerçekleştirilmiştir.

Tüm değişkenlerin normal dağılıma uygunluk gösterdiği ve bağımsız değişkenler ile genç işsizlik oranı arasındaki ikili fonksiyonel ilişkilerin doğrusal olduğu yönündeki tatminkâr öncül test bulguları doğrultusunda öncelikle değişken serilerinin durağanlık tespitleri gerçekleştirilmiştir. Ortak durağanlık seviyelerine göre yeniden oluşturulan birincil fark değerlerine dayalı seriler kullanılarak Granger nedensellik ve varyans ayrıştırması analizleri yapılırken, orijinal seriler yardımıyla Engle-Granger ve Johansen Eşbütünleşme modelleri oluşturulmuştur. Ayrıca, 2002 sonrası dönemdeki politika ve uygulamaların modellerde öngörülen ilişkiler üzerindeki olası kırılma etkileri bu dönemi temsil edeceği düşünülen çarpım veya etkileşim değişkenlerinin de modele dâhil edilmesi suretiyle incelenmiştir.

Eşbütünleşme analiz ve modellerinin sunduğu bulgular dikkate alındığında; asgari ücret, büyüme oranı, dış ticaret karşılama oranı ve enflasyon değişkenlerinin genç işsizlik oranı ile ikili bazda istatistiksel olarak anlamlı bir denge ilişkisi içerisinde oldukları kanaatine ulaşılmıştır. Bu denge ilişkilerinin tüm değişkenler açısından ters yönlü olduğu anlaşılmıştır. Diğer yandan, gayri safi yurtiçi hasıla ve nüfus artış oranı değişkenlerinin genç işsizlik oranı ile uzun vadedeki denge ilişkilerini ortaya koyan, istatistiksel olarak önemli kabul edilebilecek eşbütünleşme fonksiyonları oluşturulamamıştır. Bununla birlikte, 2002 yılı sonrasındaki dönemin, anlamlı bulunan eşbütünleşme ilişkilerini büyüme oranı açısından pekiştirdiği anlaşılırken, diğerlerinde

öngörülen ilişkilerin önem, yön veya nicelik açısından değişime uğramış olabileceği tespit edilmiştir.

Granger nedensellik testi bulguları ışığında, sadece belli gecikme uzunluklarında geçerli olmak üzere, enflasyon ve asgari ücret değişkenlerinden genç işsizlik oranına doğru anlamlı nedensellik etkilerine hükmedilmiştir. Diğer bağımsız değişkenlerin, genç işsizlik oranı üzerinde anlamlı bir nedensellik etkisine sahip olmadıkları söylenebilir.

KAYNAKÇA

- ADAK, Nurşen; (2010), “Sosyal Bir Problem Olarak İşsizlik ve Sonuçları”, *Toplum ve Sosyal Hizmet*, Cilt:21, Sayı:2, s.105-116.
- AKAY, Hale; (2016), *Gençliğin İstihdama Katılımı ve Genç İşsizliği: Temel Göstergeler, Politikalar, Yaklaşımlar*, https://issuu.com/genclikcalismalari/docs/gcb_genc_issizligi, 18.05.2017.
- AKTÜRK, Bekir; (2016), “Özel Politika Gerektiren Gruplara Yönelik Uygulanan Aktif İşgücü Programları”, *İstihdamda 3i Dergisi*, Sayı: 22, s. 54-59.
- ALTAN, Ömer Zühtü; (2009), *Sosyal Politika*, 3.Baskı, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- ASLANTEPE, Gülay; (2007), “Küresel İstihdam Eğilimleri ve Genç İşsizliği”, *TİSK Akademi*, Cilt: 2, Sayı: 1, s.53-57.
- AYDEMİR, Cahit; (2013), “Türkiye’de İşgücü Yapısı, İşsizlik Ve Kırsal Alan”, *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt: 27, Sayı: 1, s. 115-138.
- AYDIN, Noyan; (2012), “İşsizlik, Beveridge Eğrisi Ve Türkiye İşgücü Piyasasına İlişkin Bir Değerlendirme” *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 32 Cilt: 2, s. 119-134.
- BASMACI, Güliz Seda; (2011), *Genç İşsizliği ve Türkiye’de Genç İşsizliğine Yönelik Çözüm Arayışları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- BAŞESGİOĞLU, Murat; (2007), “Genç İşsizliği Sempozyumu Açılış Konuşması”, *TİSK Akademi Dergisi*, Cilt:2, Özel Sayı: 1, s. 12-18.
- BİÇERLİ, M. Kemal; (2014), *Çalışma Ekonomisi*, 8. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul.
- BOZDAĞLIOĞLU UYAR, E. Yasemin; (2008), “Türkiye’de İşsizliğin Özellikleri ve İşsizlikle Mücadele Politikaları”, *Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 20, s.45-65.

BOZKIR SERDAR, Aysu; (2017), “Sosyal Politika Kavramı, Tarihsel Gelişimi ve Türkiye’de Sosyal Politika”, Editörler: TOKOL, A. ve Y. Alper, *Sosyal Politika*, 8. Baskı, Dora Yayıncılık, Bursa.

CAN, İlknur; (2014), *Küresel Krizin Türkiye’de Genç İşsizliğe Etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

CANBEY ÖZGÜLER, Verda; (2013), “İşsizlik”, Editörler: BİÇERLİ, M.K. ve V. Canbey Özgüler, *İstihdam ve İşsizlik*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, s. 46-65.

CEREV, Gökçe; (2016), “İş Kanunu Kapsamında Esnek Çalışmaya Yeni Yasal Yaklaşımların Çalışma Hayatına Etkisi”, *Karatahta İş Yazıları Dergisi*, Sayı: 5, s. 65-79

CEYLAN ATAMAN, Berrin; (2014), *Çalışma Ekonomisi*, İmaj Yayıncılık, Ankara.

ÇETİNKAYA, Emel; (2010), “Genç İşsizliğinin Teorik Açıklamaları”, *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, Sayı: 58, s.45-57.

ÇETİNKAYA, Emel; (2008), Türkiye’de Genç İşsizliği İle Mücadelede Aktif İşgücü Piyasası Politikaları, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ÇONDUR, F., M. Bölükbaş; (2014), “Türkiye’de İşgücü Piyasası ve Genç İşsizlik-Büyüme İlişkisi Üzerine Bir İnceleme”, *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt 47, Sayı 2, s. 77-93.

DPT(Devlet Planlama Teşkilatı); (1990), “Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı (1990-1994), <http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalknma%20Planlar/Attachments/4/plan6.pdf>, 15.05.2017.

DPT(Devlet Planlama Teşkilatı); (1996), “Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996-2000), <http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalknma%20Planlar/Attachments/3/plan7.pdf>, 15.05.2017.

DPT(Devlet Planlama Teşkilatı); (2001), “Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001-2005), <http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalknma%20Planlar/Attachments/2/plan8.pdf>, 15.05.2017.

DPT(Devlet Planlama Teşkilatı); (2007), “Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı(2007-2013), <http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalknma%20Planlar/Attachments/1/plan9.pdf>, 16.05.2017.

DPT(Devlet Planlama Teşkilatı); (2014), “Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı (2014-2018),<http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalknma%20Planlar/Attachments/12/Onuncu%20Kalk%C4%B1nma%20Plan%C4%B1.pdf>, 16.05.2017.

DURSUN, Salih ve Serpil Aytaç; (2017), Çalışma Yaşamında Özel Gruplar, Ekin Yayınevi, Ankara.

DURUEL Mehmet ve M. Kara; (2009), “Yeni AB Üyesi Ülkeler İle Türkiye İşgücü Piyasasının Karşılaştırılması”, *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* Sayı:17, s. 53-76.

ERDAYI, A. Utku; (2009), “Dünyada Genç İşsizliği Sorununun Çözümüne Yönelik Ulusal Politikalar ve Türkiye”. *Çalışma ve Toplum*, Sayı: 3, s.133-162.

ERDOĞMUŞ, Nihat; (2011), “İş ve Meslek Danışmanlığı”, Editör: İş ve Meslek Danışmanları Derneği, *İş ve Meslek Danışmanlığı*, 1. Baskı, Ankara.

EROL, Sevgi Işık; (2013), ”Gençlere Yönelik Aktif İstihdam Politikaları: Japonya, Kore, Çin ve Türkiye Örnekleri”, *Tühis İş Hukuku Ve İktisat Kongresi*, Cilt: 24, Sayı: 6, s. 15-43.

ERSÖZ, Halis Yunus; (2011), *Sosyal Politikada Yerelleşme*, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, İstanbul.

FREEMAN, Richard B. ; (1979), “Why Is There A Youth Labor Market Problem?”, NBER Working Paper Series, Vol. 0365, Cambridge MA.

GÜNAYDIN, M., M. Çetin; (2015), “Genç İşsizliğin Temel Makroekonomik Belirleyicileri: Ampirik Bir Analiz”, *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 22, s. 17-34.

GÜNEY, Alptekin; (2009), “ İşsizlik, Nedenleri, Sonuçları ve Mücadele Yöntemleri”, *Kamu-İş İş Hukuku Ve İktisat Dergisi* , Yıl:10, Sayı: 4, s 135-159.

GÜNDOĞAN, Naci; (1999), " Genç işsizliği ve Avrupa Birliği'ne Üye Ülkelerde Uygulanan Genç İstihdamı Politikaları ", *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Cilt:54, Sayı:1. s.63-79.

GÜNDOĞAN, Naci; (2013), "İşsizlik ve Emek Piyasası Politikaları", Editörler: BİÇERLİ, M.K. ve N. Gündoğan, *Çalışma Ekonomisi*, 1.Baskı, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.

GÜNDOĞAN, Naci; (2001), *Genç İşsizliği*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.

ILOa; "Global Employment Trends, 2016: Risk of a Jobless Recovery?", http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_443480.pdf, 06.05.2017.

ILO, "Global Employment Trends, 2014: Risk of a Jobless Recovery?" http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_233953.pdf , 06.05.2017.

ILOb; "World Employment and Social Outlook 2016: Trends for Youth", http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_513739.pdf, 06.05.2017.

ILO; "World Employment and Social Outlook 2015: Trends for Youth" http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_412015.pdf, 06.05.2017.

İŞİĞİÇOK, Özlem; (2011), *İstihdam ve İşsizlik*, 2. Baskı, Dora Yayıncılık, Bursa.

İŞİĞİÇOK, Özlem; (2017), "Temel Sosyal Politika Sorunları", Editörler: TOKOL, A. ve Y. Alper, *Sosyal Politika*, 8. Baskı, Dora Yayıncılık, Bursa.

İŞİK, Volkan; (2016), "Türkiye'de Genç İşsizliği Ve Genç Nüfusta Atalet", *HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, Cilt: 5, Yıl: 5, Sayı: 11, s.130-145.

İŞİKOĞLU, Pelin Suzan; (2013), *Türkiye'de Genç İşsizlik Sorunu: Denizli İli Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

İNCEKARA, A., S. Bayraktar; (2013), "Türkiye'nin Genç İşsizlik Profili", *Çalışma İlişkileri Dergisi*, Cilt: 4, Sayı: 1, s. 15-38.

İSTİHDAM SEFERBERLİĞİ; (2017), <http://www.istihdamseferberligi.net/index.php>, 20.02.2017.

İŞ KANUNU; “Kanun no:4857”, <https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k4857.html>, 01.04.2017.

İŞKUR(Türkiye İş Kurumu); (2017a), “İşverenler için İstihdam Teşvikleri “İşe Almak Sizden Sigortası Bizden...”,<http://www.iskur.gov.tr/tr-tr/isveren/tesvikler.aspx>, 16.05.2017.

İŞKUR(Türkiye İş Kurumu); (2017b), “İşbaşı Eğitim Programı "İşçinizi Kendiniz Yetiştirin", <http://www.iskur.gov.tr/tr-tr/sveren/isbasiegitim.aspx>, 06.05.2017.

İŞKUR(Türkiye İş Kurumu); (2017c), “Yıllık İstatistik Bültenleri” , 2013-2016 arası Yıllık Tabloları, <http://www.iskur.gov.tr/tr-tr/kurumsalbilgi/istatistikler.aspx#dltop>, 17.05.2017.

İŞKUR(Türkiye İş Kurumu); (2016), “Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü 2016 Yılı Faaliyet Raporu”.

İZGİ, Berna Balcı; (2012), “Genç İşsizliği Ve Eğitim İle Olan İlişkisi”, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 41, Cilt: 11, s.295-310.

KADI, O., F. Kadı ve D. Özyakışır; (2015), “İşsizlik ve Enflasyon”, Editörler: ÖZYAKIŞIR, D ve M. Dikkaya, *Temel Ekonomi Tek Dönem*, Savaş Yayınevi, s. 241-256.

KALKINMA BAKANLIĞI, “Türkiye’de İyi İşler”, <http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Yaynlar/Attachments/574/T%C3%BCrkiye'de%20%C4%B0yi%20%C4%B0%C5%9Fler.pdf>, 08.05.2017.

KAPAR, Recep; (2006); “Aktif İşgücü Piyasası Politikaları”, *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, Sayı: 1, Cilt: 56, s. 341-371.

KARABIYIK. İhsan; (2009), “Avantaj ve Dezavantajları ile Genç İşsizliğinin Değerlendirilmesi”, *Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt: 13, Sayı: 3-4, s.293-320.

KAYALI, Güliz Seda ; (2015), *Genç İşsizliği*, Türk Metal Yayınları, Ankara.

KUVVETLİ YAVAŞ, Hilal; (2010), *Türkiye' de Genç İşsizliği ve İstihdam Politikalarının Genç İşsizliğine Etkileri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi İktisat Anabilim Dalı İktisat Politikası Bilim Dalı.

KÜMBÜL GÜLER, Burcu; (2006), “İşsizlik ve Yarattığı Psiko-Sosyal Sorunların Öğrenilmiş Çaresizlik Bağlamında İncelenmesi”, *İstanbul Üniversitesi Dergisi*, Sayı: 1, Cilt: 55, s. 373-394.

MASTAR ÖZCAN, Pelin, U. Tepekule, G. Kayalidere; (2016), “Eğitim Kalitesinin Genç İşsizliği ile İlişkisi: PISA Test Sonuçları Üzerinden Bir Değerlendirme”, *Aydın İktisat Fakültesi Dergisi*, Cilt:1, Sayı:2, s. 89-113.

MURAT, S., L. Şahin; (2011a), *AB' ye Uyum Sürecinde Genç İşsizliği*, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, İstanbul.

MURAT, S., L. Şahin; (2011b), “Gençlerin İstihdamı/İşsizliği Bakımından Türk Eğitim Sisteminin Değerlendirilmesi”. *Çalışma ve Toplum Dergisi*, Yıl:14, Sayı :30, s.93-135.

MURAT, Sedat; (1995), “Gençlerin İşsizliğine Genel Bir Bakış”, *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, Sayı:40, s.175-194.

MÜTEVELLİOĞLU, Nergis, M. Zambak, M. Mert; (2010), “İşsizlik, Üniversiteli Gençlik Ve Gelecek: Bir Alan Araştırmasının Bulguları”, *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Sayı: 1, Cilt: 11, s. 207-229.

OECD; (2005), “Reviews of National Policies for Education: Basic Education in Turkey Background Report”, <https://www.oecd.org/education/school/39642601.pdf>, 13.05.2017.

OKUR, Ahmet; (2015), *Türkiye' de Genç İşsizliği ve Nedenleri*, Gazi Kitabevi, Ankara.

ÖZAYDIN, M. Merve; (2013), “Genç İşsizlikle Mücadelede Aktif İşgücü Piyasası Politikalarının Rolü Ve Önemi”, *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, Yıl: 1, Sayı: 2, s. 120-145.

ÖZÇALIK, Melih, S. Durmuş; (2014), “Türkiye’de Özel İstihdam Bürolarının Emek Piyasası Etkinliğine Katkıları”, *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 7, s. 39-52.

SARGUTAN, A.Erdal; (2006), *Sosyal Politika Bilimi*, Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Ankara.

SEÇER, Barış; (2016), “ Uluslararası boyutlarıyla genel olarak ve Türkiye’de genç işsizliği”, *Tisk Akademi*, Yıl:1, Sayı:2, s. 78-97.

SELA MOĞLU Ahmet ve K. Lordoğlu; (2006), *Katılım Sürecinde AB ve Türkiye İşgücü ve İstihdamın Görünümü*, Belediye İş Yayınları, Ankara.

SEVİMLİ, Yeliz, B. Erdil Şahin; (2013), “Aktif İstihdam Politikaları Kapsamında Uygulanan İşgücü Yetiştirme Kursları Ve İşkur’un Önemi”, *Hukuk Ve İktisat Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 1, Cilt: 5, s. 1-10.

ŞAHİN, Levent; (2007), "Türkiye İşgücü Piyasasının Yapısal Özellikleri Ve İşsizlik Sorunu", *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, Sayı: 53, s. 543-575.

ŞİŞMAN, Yener; (2003), “Sosyal Politika Açısından Türkiye’de Çocuk Ve Genç İşgücü”, *Kamu-İş İş Hukuku Ve İktisat Dergisi*, Yıl:7, Sayı: 2, s 2-34.

TALAS, Cahit; (1992), *Türkiye’nin Açıklamalı Sosyal Politika Tarihi*, Bilgi Yayınevi, Ankara.

TDK(Türk Dil Kurumu); (2017), “Büyük Türkçe Sözlük”,

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.58dd8bd73717c0.78846189, 31.03.2017.

TETİK, Alim; (2012). *Dünya’da ve Türkiye’ de İşsizlikle Mücadelede Uygulanan Politikalar*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

TUTAR, Kürşat; (2015), “Türkiye İşgücü Piyasasında İş Arama Kanallarının Niteliği, İş ve Hayat Dergisi, Yıl: 2, Sayı: 2, s. 93-106.

TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu); (2017a), “Tanımlar ve Kavramlar”, http://www.tuik.gov.tr/MicroVeri/Hia_2011/turkce/metaveri/tanim/index.html, 31.03.2017.

TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu); (2017b), “Özet Tablolar (İşgücü Durumu)”, <http://rapory.tuik.gov.tr/08-05-2017-15:29:32-431752581613822890897398236.html>, 08.05.2017.

TÜİK(Türkiye İstatistik Kurumu); (2017), “Özet Tablolar (İşgücü Durumu)”,
<http://rapory.tuik.gov.tr/09-05-2017-19:53:47-117260585220483205861640390515.html>,
09.05.2017.

UNDP(Bileşmiş Milletler Kalkınma Programı); (2008), “Türkiye’de Gençlik”, *İnsani Gelişme Raporu Türkiye 2008*, Desen Ofset, Ankara.

ÜRÜT KELLEÇİ, S. , Z. Türk; (2016), “Genç İşsizliğin İncelenmesi: Oecd Ülkeleri Ve Türkiye Karşılaştırması”, *HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, Yıl: 5, Sayı: 13, s.10-25.

WORLD BANK; (2008), “Türkiye’nin Gelecek Nesillere Yatırım Yapmak: Okuldan İşe Geçiş ve Türkiye’nin Kalkınması”, *İnsani Kalkınma Sektörü Türkiye Birimi*,
http://siteresources.worldbank.org/TURKEYEXTN/Resources/361711-1216301653427/5218036-1216302388732/Youth_Employment_Study-tr.pdf,
10.05.2017.

YAZAR ASLAN, Berna; (2014), *Türkiye’de Genç İşsizliğe Yönelik Bir Alan Araştırması: Üniversite Öğrencileri Arasında Kaygı Ve Umutsuzluk Düzeylerinin Belirlenmesi*, Uzmanlık Tezi, Çalışma Ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Çalışma Ve Sosyal Güvenlik Eğitim Ve Araştırma Merkezi.

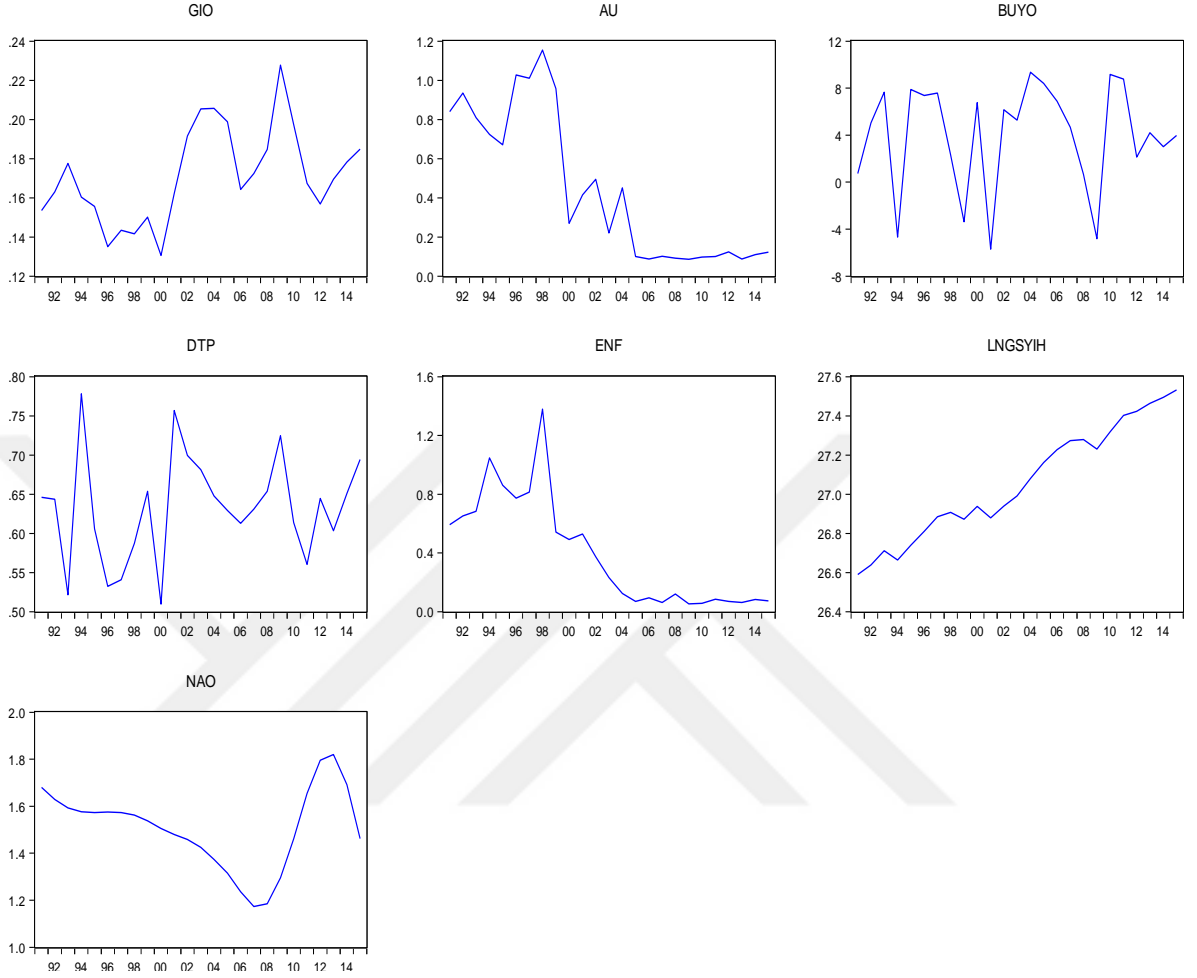
YENTÜRK, Nurhan, C. Başlevent; (2007). Türkiye' de Genç İşsizliği, İstanbul: *İstanbul Bilgi Üniversitesi Gençlik Çalışmaları Birimi*, No:2.

ZAİM, Sebahattin; (1997). *Çalışma Ekonomisi*, 10. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul.

YÜKSEL, İhsan; (2003), “İşsizliğin Psiko-Sosyal Sonuçlarının İncelenmesi (Ankara Örneği)”, *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt: 4, Sayı: 2, s.21-38.

EKLER

Ek 1: Orijinal Serilere Ait Çizgi Grafikleri

Ek 2: Ramsey RESET Testi Çıktıları

Ramsey RESET Test
Equation: UNTITLED
Specification: GIO AU C
Omitted Variables: Squares of fitted values

	Value	df	Probability
t-statistic	0.823849	22	0.4189
F-statistic	0.678728	(1, 22)	0.4189
Likelihood ratio	0.759623	1	0.3834

F-test summary:

	Sum of Sq.	df	Mean Squares
Test SSR	0.000286	1	0.000286
Restricted SSR	0.009546	23	0.000415
Unrestricted SSR	0.009260	22	0.000421

Unrestricted SSR	0.009260	22	0.000421
------------------	----------	----	----------

LR test summary:

	Value	df
Restricted LogL	62.90811	23
Unrestricted LogL	63.28792	22

Unrestricted Test Equation:

Dependent Variable: GIO

Method: Least Squares

Date: 04/30/17 Time: 15:36

Sample: 1991 2015

Included observations: 25

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
AU	-0.392209	0.432645	-0.906537	0.3745
C	1.217414	1.250741	0.973354	0.3410
FITTED^2	-29.62254	35.95626	-0.823849	0.4189

R-squared	0.339550	Mean dependent var	0.171093
Adjusted R-squared	0.279509	S.D. dependent var	0.024170
S.E. of regression	0.020516	Akaike info criterion	-4.823033
Sum squared resid	0.009260	Schwarz criterion	-4.676768
Log likelihood	63.28792	Hannan-Quinn criter.	-4.782466
F-statistic	5.655320	Durbin-Watson stat	1.212127
Prob(F-statistic)	0.010429		

LS GIO BUYO C

Estimation Equation:

$$\text{GIO} = \text{C}(1) * \text{BUYO} + \text{C}(2)$$

Substituted Coefficients:

$$\text{GIO} = 5.89955035313\text{e-}05 * \text{BUYO} + 0.170858176325$$

Ramsey RESET Test

Equation: UNTITLED

Specification: GIO DTP C

Omitted Variables: Squares of fitted values

	Value	df	Probability
t-statistic	1.637301	22	0.1158
F-statistic	2.680753	(1, 22)	0.1158
Likelihood ratio	2.874532	1	0.0900

F-test summary:

	Sum of Sq.	df	Mean Squares
Test SSR	0.001195	1	0.001195
Restricted SSR	0.011002	23	0.000478
Unrestricted SSR	0.009807	22	0.000446
Unrestricted SSR	0.009807	22	0.000446

LR test summary:

	Value	df
Restricted LogL	61.13402	23
Unrestricted LogL	62.57128	22

Unrestricted Test Equation:
 Dependent Variable: GIO
 Method: Least Squares
 Date: 04/30/17 Time: 15:40
 Sample: 1991 2015
 Included observations: 25

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
DTP	2.632536	1.509413	1.744080	0.0951
C	-0.200674	0.168730	-1.189322	0.2470
FITTED^2	-44.03325	26.89381	-1.637301	0.1158
R-squared	0.300580	Mean dependent var		0.171093
Adjusted R-squared	0.236996	S.D. dependent var		0.024170
S.E. of regression	0.021113	Akaike info criterion		-4.765703
Sum squared resid	0.009807	Schwarz criterion		-4.619437
Log likelihood	62.57128	Hannan-Quinn criter.		-4.725135
F-statistic	4.727312	Durbin-Watson stat		1.209779
Prob(F-statistic)	0.019594			

Ramsey RESET Test
 Equation: UNTITLED
 Specification: GIO ENF C
 Omitted Variables: Squares of fitted values

	Value	df	Probability
t-statistic	0.938421	22	0.3582
F-statistic	0.880635	(1, 22)	0.3582
Likelihood ratio	0.981211	1	0.3219

F-test summary:

	Sum of Sq.	df	Mean Squares
Test SSR	0.000332	1	0.000332
Restricted SSR	0.008624	23	0.000375
Unrestricted SSR	0.008292	22	0.000377
Unrestricted SSR	0.008292	22	0.000377

LR test summary:

	Value	df
Restricted LogL	64.17739	23
Unrestricted LogL	64.66799	22

Unrestricted Test Equation:
 Dependent Variable: GIO
 Method: Least Squares
 Date: 04/30/17 Time: 15:44
 Sample: 1991 2015
 Included observations: 25

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
----------	-------------	------------	-------------	-------

ENF	0.167863	0.221620	0.757435	0.4568
C	-0.362271	0.585259	-0.618993	0.5423
FITTED^2	15.82733	16.86591	0.938421	0.3582
R-squared	0.408587	Mean dependent var		0.171093
Adjusted R-squared	0.354822	S.D. dependent var		0.024170
S.E. of regression	0.019414	Akaike info criterion		-4.933439
Sum squared resid	0.008292	Schwarz criterion		-4.787174
Log likelihood	64.66799	Hannan-Quinn criter.		-4.892872
F-statistic	7.599518	Durbin-Watson stat		1.025948
Prob(F-statistic)	0.003096			

Ramsey RESET Test
Equation: UNTITLED
Specification: GIO LNGSYIH C
Omitted Variables: Squares of fitted values

	Value	df	Probability
t-statistic	0.996543	22	0.3298
F-statistic	0.993098	(1, 22)	0.3298
Likelihood ratio	1.103790	1	0.2934

F-test summary:

	Sum of Sq.	df	Mean Squares
Test SSR	0.000510	1	0.000510
Restricted SSR	0.011817	23	0.000514
Unrestricted SSR	0.011307	22	0.000514
Unrestricted SSR	0.011307	22	0.000514

LR test summary:

	Value	df
Restricted LogL	60.23991	23
Unrestricted LogL	60.79180	22

Unrestricted Test Equation:
Dependent Variable: GIO
Method: Least Squares
Date: 04/30/17 Time: 15:43
Sample: 1991 2015
Included observations: 25

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
LNGSYIH	0.704612	0.674342	1.044887	0.3074
C	-17.13967	16.48619	-1.039639	0.3098
FITTED^2	-59.76078	59.96810	-0.996543	0.3298
R-squared	0.193576	Mean dependent var		0.171093
Adjusted R-squared	0.120264	S.D. dependent var		0.024170
S.E. of regression	0.022670	Akaike info criterion		-4.623344
Sum squared resid	0.011307	Schwarz criterion		-4.477079
Log likelihood	60.79180	Hannan-Quinn criter.		-4.582776
F-statistic	2.640460	Durbin-Watson stat		0.837261
Prob(F-statistic)	0.093799			

Ramsey RESET Test
Equation: UNTITLED
Specification: GIO NAO C
Omitted Variables: Squares of fitted values

	Value	df	Probability
t-statistic	0.252933	22	0.8027
F-statistic	0.063975	(1, 22)	0.8027
Likelihood ratio	0.072593	1	0.7876

F-test summary:

	Sum of Sq.	df	Mean Squares
Test SSR	3.21E-05	1	3.21E-05
Restricted SSR	0.011067	23	0.000481
Unrestricted SSR	0.011035	22	0.000502
Unrestricted SSR	0.011035	22	0.000502

LR test summary:

	Value	df
Restricted LogL	61.06001	23
Unrestricted LogL	61.09631	22

Unrestricted Test Equation:
Dependent Variable: GIO
Method: Least Squares
Date: 04/30/17 Time: 15:44
Sample: 1991 2015
Included observations: 25

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
NAO	0.112427	0.699468	0.160732	0.8738
C	-0.232011	1.977186	-0.117344	0.9077
FITTED^2	7.957161	31.45959	0.252933	0.8027

R-squared	0.212983	Mean dependent var	0.171093
Adjusted R-squared	0.141436	S.D. dependent var	0.024170
S.E. of regression	0.022396	Akaike info criterion	-4.647705
Sum squared resid	0.011035	Schwarz criterion	-4.501439
Log likelihood	61.09631	Hannan-Quinn criter.	-4.607137
F-statistic	2.976828	Durbin-Watson stat	0.816004
Prob(F-statistic)	0.071750		

Ek 3: ADF Durağanlık Testi Sonuçları

Null Hypothesis: GIO has a unit root
 Exogenous: Constant
 Lag Length: 0 (Automatic - based on SIC, maxlag=5)

	t-Statistic	Prob.*
Augmented Dickey-Fuller test statistic	-2.119491	0.2392
Test critical values:		
1% level	-3.737853	
5% level	-2.991878	
10% level	-2.635542	

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Augmented Dickey-Fuller Test Equation
 Dependent Variable: D(GIO)
 Method: Least Squares
 Date: 04/29/17 Time: 12:59
 Sample (adjusted): 1992 2015
 Included observations: 24 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
GIO(-1)	-0.334423	0.157784	-2.119491	0.0456
C	0.058333	0.027171	2.146879	0.0431
R-squared	0.169568	Mean dependent var		0.001306
Adjusted R-squared	0.131821	S.D. dependent var		0.019911
S.E. of regression	0.018552	Akaike info criterion		-5.056775
Sum squared resid	0.007572	Schwarz criterion		-4.958604
Log likelihood	62.68130	Hannan-Quinn criter.		-5.030731
F-statistic	4.492241	Durbin-Watson stat		1.563280
Prob(F-statistic)	0.045570			

Null Hypothesis: D(GIO) has a unit root
 Exogenous: Constant
 Lag Length: 2 (Automatic - based on SIC, maxlag=5)

	t-Statistic	Prob.*
Augmented Dickey-Fuller test statistic	-4.765887	0.0012
Test critical values:		
1% level	-3.788030	
5% level	-3.012363	
10% level	-2.646119	

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Augmented Dickey-Fuller Test Equation
 Dependent Variable: D(GIO,2)
 Method: Least Squares
 Date: 04/29/17 Time: 13:01
 Sample (adjusted): 1995 2015
 Included observations: 21 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
D(GIO(-1))	-1.629659	0.341943	-4.765887	0.0002
D(GIO(-1),2)	0.656961	0.263323	2.494887	0.0232
D(GIO(-2),2)	0.538676	0.198836	2.709150	0.0149
C	0.001284	0.003991	0.321795	0.7515
R-squared	0.626657	Mean dependent var		0.001123
Adjusted R-squared	0.560773	S.D. dependent var		0.027589
S.E. of regression	0.018284	Akaike info criterion		-4.995900
Sum squared resid	0.005683	Schwarz criterion		-4.796943
Log likelihood	56.45695	Hannan-Quinn criter.		-4.952721
F-statistic	9.511506	Durbin-Watson stat		1.915513
Prob(F-statistic)	0.000646			

Null Hypothesis: BUYO has a unit root
Exogenous: Constant
Lag Length: 0 (Automatic - based on SIC, maxlag=5)

	t-Statistic	Prob.*
Augmented Dickey-Fuller test statistic	-5.311505	0.0003
Test critical values:		
1% level	-3.737853	
5% level	-2.991878	
10% level	-2.635542	

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Augmented Dickey-Fuller Test Equation
Dependent Variable: D(BUYO)
Method: Least Squares
Date: 04/29/17 Time: 13:04
Sample (adjusted): 1992 2015
Included observations: 24 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
BUYO(-1)	-1.112660	0.209481	-5.311505	0.0000
C	4.560759	1.271498	3.586918	0.0016
R-squared	0.561859	Mean dependent var		0.135486
Adjusted R-squared	0.541943	S.D. dependent var		6.952576
S.E. of regression	4.705497	Akaike info criterion		6.014995
Sum squared resid	487.1174	Schwarz criterion		6.113166
Log likelihood	-70.17994	Hannan-Quinn criter.		6.041040
F-statistic	28.21209	Durbin-Watson stat		2.012997
Prob(F-statistic)	0.000025			

Null Hypothesis: D(BUYO) has a unit root
Exogenous: Constant
Lag Length: 0 (Automatic - based on SIC, maxlag=5)

	t-Statistic	Prob.*
--	-------------	--------

Augmented Dickey-Fuller test statistic		-8.106760	0.0000
Test critical values:	1% level	-3.752946	
	5% level	-2.998064	
	10% level	-2.638752	

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Augmented Dickey-Fuller Test Equation

Dependent Variable: D(BUYO,2)

Method: Least Squares

Date: 04/29/17 Time: 13:05

Sample (adjusted): 1993 2015

Included observations: 23 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
D(BUYO(-1))	-1.507747	0.185986	-8.106760	0.0000
C	0.004524	1.292814	0.003499	0.9972
R-squared	0.757840	Mean dependent var		-0.146240
Adjusted R-squared	0.746309	S.D. dependent var		12.30842
S.E. of regression	6.199478	Akaike info criterion		6.569748
Sum squared resid	807.1040	Schwarz criterion		6.668487
Log likelihood	-73.55211	Hannan-Quinn criter.		6.594581
F-statistic	65.71955	Durbin-Watson stat		2.301387
Prob(F-statistic)	0.000000			

Null Hypothesis: DTP has a unit root

Exogenous: Constant

Lag Length: 0 (Automatic - based on SIC, maxlag=5)

	t-Statistic	Prob.*
Augmented Dickey-Fuller test statistic	-5.085998	0.0004
Test critical values:		
	1% level	-3.737853
	5% level	-2.991878
	10% level	-2.635542

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Augmented Dickey-Fuller Test Equation

Dependent Variable: D(DTP)

Method: Least Squares

Date: 04/29/17 Time: 13:06

Sample (adjusted): 1992 2015

Included observations: 24 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
DTP(-1)	-1.097583	0.215805	-5.085998	0.0000
C	0.693840	0.136804	5.071782	0.0000
R-squared	0.540397	Mean dependent var		0.002009
Adjusted R-squared	0.519506	S.D. dependent var		0.102932
S.E. of regression	0.071350	Akaike info criterion		-2.362778

Sum squared resid	0.111999	Schwarz criterion	-2.264607
Log likelihood	30.35334	Hannan-Quinn criter.	-2.336733
F-statistic	25.86737	Durbin-Watson stat	1.980078
Prob(F-statistic)	0.000043		

Null Hypothesis: D(DTP) has a unit root
 Exogenous: Constant
 Lag Length: 0 (Automatic - based on SIC, maxlag=5)

		t-Statistic	Prob.*
Augmented Dickey-Fuller test statistic		-8.059866	0.0000
Test critical values:	1% level	-3.752946	
	5% level	-2.998064	
	10% level	-2.638752	

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Augmented Dickey-Fuller Test Equation
 Dependent Variable: D(DTP,2)
 Method: Least Squares
 Date: 04/29/17 Time: 13:06
 Sample (adjusted): 1993 2015
 Included observations: 23 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
D(DTP(-1))	-1.515031	0.187972	-8.059866	0.0000
C	0.002316	0.019278	0.120122	0.9055

R-squared	0.755704	Mean dependent var	0.001990
Adjusted R-squared	0.744071	S.D. dependent var	0.182751
S.E. of regression	0.092453	Akaike info criterion	-1.841302
Sum squared resid	0.179497	Schwarz criterion	-1.742563
Log likelihood	23.17497	Hannan-Quinn criter.	-1.816469
F-statistic	64.96144	Durbin-Watson stat	2.252790
Prob(F-statistic)	0.000000		

Null Hypothesis: ENF has a unit root
 Exogenous: Constant
 Lag Length: 0 (Automatic - based on SIC, maxlag=5)

		t-Statistic	Prob.*
Augmented Dickey-Fuller test statistic		-1.439085	0.5463
Test critical values:	1% level	-3.737853	
	5% level	-2.991878	
	10% level	-2.635542	

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Augmented Dickey-Fuller Test Equation
 Dependent Variable: D(ENF)
 Method: Least Squares

Date: 04/29/17 Time: 13:07
Sample (adjusted): 1992 2015
Included observations: 24 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
ENF(-1)	-0.181998	0.126468	-1.439085	0.1642
C	0.053140	0.069884	0.760395	0.4551
R-squared	0.086036	Mean dependent var		-0.021556
Adjusted R-squared	0.044492	S.D. dependent var		0.234520
S.E. of regression	0.229243	Akaike info criterion		-0.028410
Sum squared resid	1.156156	Schwarz criterion		0.069761
Log likelihood	2.340917	Hannan-Quinn criter.		-0.002365
F-statistic	2.070964	Durbin-Watson stat		2.437406
Prob(F-statistic)	0.164203			

Null Hypothesis: D(ENF) has a unit root
Exogenous: Constant
Lag Length: 0 (Automatic - based on SIC, maxlag=5)

	t-Statistic	Prob.*
Augmented Dickey-Fuller test statistic	-6.582205	0.0000
Test critical values:		
1% level	-3.752946	
5% level	-2.998064	
10% level	-2.638752	

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Augmented Dickey-Fuller Test Equation
Dependent Variable: D(ENF,2)
Method: Least Squares
Date: 04/29/17 Time: 13:07
Sample (adjusted): 1993 2015
Included observations: 23 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
D(ENF(-1))	-1.344368	0.204243	-6.582205	0.0000
C	-0.032737	0.048108	-0.680495	0.5036
R-squared	0.673535	Mean dependent var		-0.002990
Adjusted R-squared	0.657989	S.D. dependent var		0.392771
S.E. of regression	0.229699	Akaike info criterion		-0.021151
Sum squared resid	1.107996	Schwarz criterion		0.077587
Log likelihood	2.243239	Hannan-Quinn criter.		0.003681
F-statistic	43.32542	Durbin-Watson stat		2.195285
Prob(F-statistic)	0.000002			

Null Hypothesis: LNGSYIH has a unit root
Exogenous: Constant
Lag Length: 0 (Automatic - based on SIC, maxlag=5)

		t-Statistic	Prob.*
Augmented Dickey-Fuller test statistic		-0.335978	0.9054
Test critical values:	1% level	-3.737853	
	5% level	-2.991878	
	10% level	-2.635542	

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Augmented Dickey-Fuller Test Equation
 Dependent Variable: D(LNGSYIH)
 Method: Least Squares
 Date: 04/29/17 Time: 13:09
 Sample (adjusted): 1992 2015
 Included observations: 24 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
LNGSYIH(-1)	-0.011573	0.034446	-0.335978	0.7401
C	0.352239	0.931397	0.378184	0.7089
R-squared	0.005105	Mean dependent var		0.039326
Adjusted R-squared	-0.040118	S.D. dependent var		0.045506
S.E. of regression	0.046410	Akaike info criterion		-3.222954
Sum squared resid	0.047385	Schwarz criterion		-3.124783
Log likelihood	40.67544	Hannan-Quinn criter.		-3.196909
F-statistic	0.112881	Durbin-Watson stat		2.215028
Prob(F-statistic)	0.740071			

Null Hypothesis: D(LNGSYIH) has a unit root
 Exogenous: Constant
 Lag Length: 0 (Automatic - based on SIC, maxlag=5)

		t-Statistic	Prob.*
Augmented Dickey-Fuller test statistic		-5.153157	0.0004
Test critical values:	1% level	-3.752946	
	5% level	-2.998064	
	10% level	-2.638752	

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Augmented Dickey-Fuller Test Equation
 Dependent Variable: D(LNGSYIH,2)
 Method: Least Squares
 Date: 04/29/17 Time: 13:09
 Sample (adjusted): 1993 2015
 Included observations: 23 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
D(LNGSYIH(-1))	-1.115760	0.216520	-5.153157	0.0000
C	0.043454	0.013025	3.336287	0.0031
R-squared	0.558406	Mean dependent var		-0.000443

Adjusted R-squared	0.537378	S.D. dependent var	0.069473
S.E. of regression	0.047253	Akaike info criterion	-3.183657
Sum squared resid	0.046890	Schwarz criterion	-3.084919
Log likelihood	38.61206	Hannan-Quinn criter.	-3.158825
F-statistic	26.55503	Durbin-Watson stat	2.003559
Prob(F-statistic)	0.000042		

Null Hypothesis: NAO has a unit root
Exogenous: Constant
Lag Length: 2 (Automatic - based on SIC, maxlag=5)

	t-Statistic	Prob.*
Augmented Dickey-Fuller test statistic	-2.056823	0.2625
Test critical values:		
1% level	-3.769597	
5% level	-3.004861	
10% level	-2.642242	

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Augmented Dickey-Fuller Test Equation
Dependent Variable: D(NAO)
Method: Least Squares
Date: 04/29/17 Time: 13:10
Sample (adjusted): 1994 2015
Included observations: 22 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
NAO(-1)	-0.069174	0.033631	-2.056823	0.0545
D(NAO(-1))	1.638674	0.083442	19.63853	0.0000
D(NAO(-2))	-0.925378	0.117573	-7.870650	0.0000
C	0.098576	0.049907	1.975184	0.0638

R-squared	0.974186	Mean dependent var	-0.005947
Adjusted R-squared	0.969884	S.D. dependent var	0.094209
S.E. of regression	0.016349	Akaike info criterion	-5.226320
Sum squared resid	0.004811	Schwarz criterion	-5.027949
Log likelihood	61.48952	Hannan-Quinn criter.	-5.179590
F-statistic	226.4319	Durbin-Watson stat	1.684999
Prob(F-statistic)	0.000000		

Null Hypothesis: D(NAO) has a unit root
Exogenous: Constant
Lag Length: 1 (Automatic - based on SIC, maxlag=5)

	t-Statistic	Prob.*
Augmented Dickey-Fuller test statistic	-7.195555	0.0000
Test critical values:		
1% level	-3.769597	
5% level	-3.004861	
10% level	-2.642242	

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Augmented Dickey-Fuller Test Equation
 Dependent Variable: D(NAO,2)
 Method: Least Squares
 Date: 04/29/17 Time: 13:10
 Sample (adjusted): 1994 2015
 Included observations: 22 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
D(NAO(-1))	-0.379435	0.052732	-7.195555	0.0000
D(NAO(-1),2)	1.115345	0.078697	14.17272	0.0000
C	-0.003821	0.003788	-1.008847	0.3257
R-squared	0.914400	Mean dependent var		-0.008793
Adjusted R-squared	0.905389	S.D. dependent var		0.057494
S.E. of regression	0.017684	Akaike info criterion		-5.106135
Sum squared resid	0.005942	Schwarz criterion		-4.957356
Log likelihood	59.16748	Hannan-Quinn criter.		-5.071087
F-statistic	101.4809	Durbin-Watson stat		1.595083
Prob(F-statistic)	0.000000			

Null Hypothesis: AU has a unit root
 Exogenous: Constant
 Lag Length: 0 (Automatic - based on SIC, maxlag=5)

	t-Statistic	Prob.*
Augmented Dickey-Fuller test statistic	-1.380292	0.5747
Test critical values:		
1% level	-3.737853	
5% level	-2.991878	
10% level	-2.635542	

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Augmented Dickey-Fuller Test Equation
 Dependent Variable: D(AU)
 Method: Least Squares
 Date: 04/29/17 Time: 13:19
 Sample (adjusted): 1992 2015
 Included observations: 24 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
AU(-1)	-0.150430	0.108984	-1.380292	0.1814
C	0.038826	0.064373	0.603143	0.5526
R-squared	0.079698	Mean dependent var		-0.029875
Adjusted R-squared	0.037866	S.D. dependent var		0.203888
S.E. of regression	0.199991	Akaike info criterion		-0.301437
Sum squared resid	0.879918	Schwarz criterion		-0.203266
Log likelihood	5.617242	Hannan-Quinn criter.		-0.275392
F-statistic	1.905206	Durbin-Watson stat		2.225761
Prob(F-statistic)	0.181362			

Null Hypothesis: D(AU) has a unit root
 Exogenous: Constant
 Lag Length: 0 (Automatic - based on SIC, maxlag=5)

		t-Statistic	Prob.*
Augmented Dickey-Fuller test statistic		-5.671825	0.0001
Test critical values:	1% level	-3.752946	
	5% level	-2.998064	
	10% level	-2.638752	

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Augmented Dickey-Fuller Test Equation

Dependent Variable: D(AU,2)

Method: Least Squares

Date: 04/29/17 Time: 13:20

Sample (adjusted): 1993 2015

Included observations: 23 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
D(AU(-1))	-1.202506	0.212014	-5.671825	0.0000
C	-0.041732	0.043705	-0.954852	0.3505
R-squared	0.605037	Mean dependent var		-0.003565
Adjusted R-squared	0.586230	S.D. dependent var		0.321962
S.E. of regression	0.207102	Akaike info criterion		-0.228269
Sum squared resid	0.900717	Schwarz criterion		-0.129530
Log likelihood	4.625090	Hannan-Quinn criter.		-0.203436
F-statistic	32.16960	Durbin-Watson stat		2.042443
Prob(F-statistic)	0.000013			

ÖZGEÇMİŞ

Bayburt doğumlu Abdurrahman Keskin, ilkokul, ortaokul ve lise öğretimini Bayburt'ta tamamladı. 2014 yılında Yalova Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme programından mezun oldu. 2015-2017 yılları arasında Yalova Üniversitesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim dalı Sosyal Politika Tezli Yüksek Lisans bölümünü tamamladı.

